

การทำงาน

(ก) การทำงานกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน

กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่บัวแก้ว ทำงานด้วย ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อสม. และชาวบ้าน

1. กลุ่มผู้สูงอายุระดับชุมชน

ชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้านไทยสมุทรมีนางสมใจ ชัยศรี ประธานชมรมฯ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2543 มีกรรมการจำนวน 10 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 70 คน มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป และมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 38 คน ซึ่งชมรมนี้ได้เข้าเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลด้วย

โดยปกติชมรมผู้สูงอายุจะร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านอยู่แล้ว อาทิเช่น การถวายเทียนพรรษา กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ กิจกรรมวันสำคัญ ได้แก่ วันพ่อ วันแม่ วันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก ส่วนกิจกรรมที่จัดหรือสนับสนุนจากภายนอก ได้แก่ อบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยโรงพยาบาลแม่และเด็กและสถานเอนามัยป่าขาม ส่วนการสนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับผู้สูงอายุได้รับจากชมรมผู้สูงอายุตำบล การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (อยู่ระหว่างดำเนินการ) เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่ชมรมดำเนินการเองคือการทอดผ้าป่าเพื่อหางบประมาณเป็นกองทุนผู้สูงอายุ 1 ครั้ง ภายหลังจากที่ได้จัดตั้งเป็นชมรมแล้ว และอีกหนึ่งกิจกรรมซึ่งขณะนี้ได้จัดสร้างแล้วอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดใช้คือการสร้างที่อบสมุนไพร ซึ่งสนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ผ่านมาทางชมรมผู้สูงอายุตำบล

ผู้ใหญ่บัวแก้ว ทำงานกับกลุ่มผู้สูงอายุในฐานะผู้นำหมู่บ้านและที่ปรึกษากลุ่มผู้สูงอายุ มีการประสานงานปรึกษาหารือระหว่างผู้ใหญ่บ้านกับประธานผู้สูงอายุ ทั้งกิจกรรมหมู่บ้านและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเอง ตลอดจนการประสานการทำงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนผู้สูงอายุ เช่น การหาหรือเพื่อส่งรายชื่อผู้สูงอายุที่ยากจนเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพที่มีให้สำหรับผู้สูงอายุตำบลริมดอย หรือกรณีรับของแจกต่างๆ

โดยปกติถ้าหากกลุ่มผู้สูงอายุมีเรื่องแจ้งหรือชี้แจง ก็ให้เวทีการประชุมหมู่บ้านเพื่อแจ้งข้อมูลดังกล่าว และหากมีการประชุมเฉพาะกรรมการหรือกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บัวแก้วก็เข้าร่วมการประชุมนั้นด้วย

2. กลุ่มแม่บ้านระดับหมู่บ้าน

กลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้านมีประมาณ 30 – 40 คน โดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านบางส่วนก็เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ การรวมตัวของกลุ่มแม่บ้านยังมิใช่การรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันอย่างจริงจัง มีเพียงกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าซึ่งเป็นผลมาจากการจัดอบรมตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีให้กับแม่บ้านในหมู่บ้านซึ่งมีผู้เข้าอบรม 22 คน และมี 18 คน ที่ยึดอาชีพตัดเย็บแต่ไม่ใช้ลักษณะกลุ่มเพราะแต่ละคนมีลูกค้าประจำ การแบ่งงานกันทำมีเพียงการแบ่งผ้าโหลที่รับมาจากโรงงาน

ที่ผ่านมากลุ่มแม่บ้านมีกิจกรรม 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ให้ความร่วมมือหรือเป็นตัวแทนหมู่บ้านไปร่วมกิจกรรมของตำบล เช่น ขายของในงานกาชาดจังหวัดที่ผ่านมา และ 2) เข้ารับการอบรม ทั้งที่แม่บ้านตำบลจัดขึ้น ได้

แก่ การทำแซมพู การทำยาหม่อง การทำขนม และการอบรมที่จัดในหมู่บ้าน ได้แก่ การอบรมตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี การอบรมจักสาน (การอบรมจักสานมีผู้เข้าร่วมทั้งกลุ่มแม่บ้านและชาวบ้านคนอื่นๆ ทั้งหญิงและชาย)

การเข้าร่วมงานในลักษณะที่ต้องนำสินค้าจากกลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้านไปจัดแสดงและจำหน่าย ก็จะนำเครื่องจักสานที่ทำจากกระตาดสมุนไพรที่เก๋ๆที่ทำโดยนางยา สมาชิกกลุ่มแม่บ้านคนหนึ่ง ซึ่งเคยเข้ารับการอบรมเรื่องการจักสานจากสมุดโทรศัพท์ และนำมาทำต่อเพียงคนเดียวเพราะคนอื่นไม่ค่อยมีเวลาและเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญ

ผู้ใหญ่บัวแก้ว ในฐานะประธานกลุ่มแม่บ้าน จึงทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างกลุ่มแม่บ้านกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และในส่วนของการอบรมที่ทำขึ้นในหมู่บ้าน (อบรมตัดเย็บเสื้อผ้า อบรมจักสาน) ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. นอกจากนี้ ผู้ใหญ่บัวแก้ว ก็เป็นผู้ประสานงานเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณครั้งหลังสุด

วิธีทำงานกับกลุ่มแม่บ้านของผู้ใหญ่บัวแก้ว เป็นการคิดริเริ่มโดยตัวผู้ใหญ่บัวแก้ว ก่อนแล้วนำมาหารือถามความคิดเห็นจากแม่บ้านในโอกาสที่เจอกัน เช่น ในงานต่างๆ หลังจากนั้นจึงมีการประชุมเพื่อปรึกษากันอีกครั้งหนึ่งก่อนจัดทำโครงการ

3. กลุ่มผู้นำชุมชน

การทำงานกับกรรมการหมู่บ้านของผู้ใหญ่บัวแก้ว เป็นการพูดคุย สอบถามความคิดเห็นจากกรรมการหมู่บ้านบางคน เช่น กรณีการจัดงานปีใหม่ของหมู่บ้านก็จะมีคำถามว่า “เราจะจัดงานปีใหม่ให้ชาวบ้าน ดีไหม... แต่เรายังไม่มีงบประมาณเราจะทำอย่างไร” เป็นต้น ส่วนการประชุมกรรมการหมู่บ้านจะเป็นการประชุมไปพร้อมๆ กับการประชุมกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก็จะเป็นการประชุมรวมทั้งผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน, สอบต, กรรมการหมู่บ้าน และกรรมการผู้สูงอายุ) ซึ่งหลังจากการหารือดังกล่าวก็จะมอบหมาย แบ่งงานกันทำ

(ข) การทำงานกับผู้สูงอายุ

ผู้ใหญ่บัวแก้ว และ สอบต. ทั้งสองคน ถือว่าเป็นแกนนำหลักของหมู่บ้าน มีการประสานงานเพื่อปรึกษาหารือการจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน รวมถึงการจัดประชุมเพื่อเตรียมการจัดกิจกรรม ส่วนงบประมาณที่สนับสนุนจาก อบต. เพื่อทำกิจกรรมในหมู่บ้าน ได้แก่ การอบรมตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี กิจกรรมวันเด็ก การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เป็นต้น

ส่วนการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การทำถนน ร่องน้ำ ที่จัดทำโดยงบประมาณ อบต. ผู้ใหญ่บัวแก้ว ก็จะติดตามการทำงาน

ในบางครั้งจะมีการประชาสัมพันธ์งานของ อบต. ในหมู่บ้าน เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมอบรมแพ้นท์ผ้าที่ อบต. จัดขึ้นสำหรับคนว่างงานในตำบลริมดอย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการประชุมการจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุของแกนนำ กรรมการหมู่บ้าน และกรรมการผู้สูงอายุ เห็นว่า ผู้ใหญ่บัวแก้วทำหน้าที่ตั้งแต่การเตรียมสถานที่ เครื่องดื่ม สมุดเชนต์ชื่อผู้เข้าร่วม

รวมถึงการประสานคนเข้าร่วม เป็นผู้พูดเปิดการประชุม และปิดการประชุม ส่วนในช่วงการประชุม สอบต. เป็นผู้ดำเนินการเป็นส่วนใหญ่

(ค) การทำงานกับหน่วยงานต่างๆ

การทำงานร่วมกับอำเภอ จังหวัด เป็นลักษณะของการรับนโยบายมาปฏิบัติ ดังนั้นภายหลังการประชุม ประจำเดือนกำนันผู้ใหญ่บ้านแล้ว ผู้ใหญ่บัวแก้ว จะแจ้งข้อมูล ข่าวสาร ให้กับหมู่บ้านโดยการประชุมหรือ ประชาสัมพันธ์แล้วแต่กรณี

การทำงานด้านสาธารณสุขเป็นการประสานงาน ประสานข้อมูลด้านสาธารณสุข เพื่อประชาสัมพันธ์ ดำเนิน กิจกรรมด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน หน่วยงานที่ประสานได้แก่ สถานีอนามัยป่าขาม โรงพยาบาลแม่และเด็ก และ สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10

ตารางที่ 7 สรุปภาพรวมการทำงานของผู้ให้หญิง

ผู้ให้หญิง	บทบาท (นอกจาก สอ.บ.ค./ผญบ.)	การทำงานกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน	การทำงานกับผู้ให้ชาย	การทำงานกับภายนอก
บ้านพลับพลา หมู่ 1 1. สอ.บ.ค. บารเฮ็น สุขพลับพลา อายุ 50 ปี	- ประธานแม่บ้านตำบล หมู่บ้าน - รองประธานกลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอ - ประธาน อสม. - เลขานุการสภาระหาราษฎร - เற்றுญกอกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- หางงบประมาณสนับสนุนกลุ่มแม่บ้าน - ทำงานกับกลุ่มแกนนำ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน - กรรมการ ประชาคมหมู่บ้าน และ สอ.บ.ค. - บริหาร สส.ม.ช. โดยให้ อสม. ผลัดกันมาดูแล (เคยได้รางวัล สส.ม.ช. ดีเด่น)	ปรึกษากับผู้ให้ชาย โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สอ.บ.ค. และประชาคม	■ กลุ่มแม่บ้านตำบล - ประชุม ทาโครงการร่วม - แจ้งข่าวสารต่างๆ - สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านที่ไม่มี สอ.บ.ค. ผู้หญิง - ขอความร่วมมือไปร่วมกิจกรรม ■ ประสานกิจกรรม กับประมาณกับ สอ. ■ กลุ่มพัฒนาสตรี - ประชุมเป็นเครือข่าย

ผู้นำหญิง	บทบาท (นอกจาก สอ.บด. /ผญบ.)	การทำงานกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน	การทำงานกับผู้นำชาย	การทำงานกับภายนอก
บ้านหัวช้างงาม หมู่ 6 2. สอ.บด. ฤทัย แซ่มะสีน อายุ 46 ปี - การศึกษาปริญญาตรี - พื้นเพเป็นคนในตำบลเมืองเชียงใหม่ - อยู่ริมคลองปี พ.ศ. 2526 - "ตรงไปตรงมา เชื่อมั่นในตนเอง" - ให้ความสำคัญเรื่องภาพพจน์" - เข้ามาเป็น อบต. เพราะมีชาวบ้าน - ส่วนหนึ่งให้ลงสมัคร	- ที่ปรึกษากลุ่มธุรกิจรวม - ชื่อเพื่อการบริโภค	- ทำงานกับกลุ่มรวมชื่อ (สมาชิก 26 คน) โดยหางบประมาณมาสนับสนุน - ขอ.บด. อบต. มาจัดกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ เช่น ดำหัวผู้สูงอายุ - สำหรับชาวบ้านทั่วไปก็เป็นการนำโครงการจาก อบต. มาทำ	ไม่ค่อยร่วมงานกับผู้นำชาย โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน จะมีก็แต่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (1 ใน 3 คน)	■ เข้าร่วมในเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรพึ่งตนเองในฐานะที่กลุ่มรวมชื่อเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมประชุม ■ ประสานกับหน่วยงาน บุคคลภายนอก เป็นครั้งคราวตามประเด็นที่ตนเองจะทำ
3. สอ.บด. วาสนา พาสิด อายุ 50 ปี - พื้นเพเป็นคนสุโขทัย อยู่ริมคลอง ปี พ.ศ. 2526 - เคยเป็นประธานแม่บ้านตำบล - "พูดเก่ง อึดยาคัยดี" - เข้ามาเป็น อบต. เพราะต้องการทำงานพัฒนาและช่วยงานผู้ใหญ่บ้าน (สามี)	- ประธาน อสม.	- แบ่งโครงการกับ สอ.บด. ฤทัย เมื่อรู้ว่า อบต. มีงบประมาณ โครงการ โดยตกลงว่าใครจะทำอะไร - ทำงานกับกลุ่มแม่บ้าน (เป็นฐานเดิมของตนเอง) - ส่วนมากทำกับแกนนำของกลุ่ม - ชมรมผู้สูงอายุ (คล้ายกับ สอ.บด. ฤทัย) ขึ้นอยู่กับว่าใครรับผิดชอบโครงการ - นำกลุ่ม อสม. มาช่วยกิจกรรมหมู่บ้าน	ปรึกษากับผู้ใหญ่บ้านทุกครั้ง	■ ทำงานกับ สอ. ตามภารกิจ แผนงาน เช่น งานรณรงค์ ■ เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มแม่บ้านตำบล

ผู้นำหญิง	บทบาท (นอกจาก สออบต./มยุบ.)	การทำงานกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน	การทำงานกับผู้ช่วยเหลือ	การทำงานกับภายนอก
บ้านแม่เงาะ หมู่ 7 4. สออบต. จันทรีศรี บัวผ่อง อายุ 40 ปี - การศึกษาวิจัยมรดกชาติอนันต์ - พื้นเพเป็นคนริมตอ - ลงสมัครตัวแทนสามี (เดิมจริงๆ สามีจะลงสมัครแต่ชาวบ้านเห็นว่าเป็นคนใจร้อน)		- ทำงานกับกลุ่มแม่บ้าน มีโครงการอะไรก็จะไปบอกไปประสานงาน (แต่ประชาชนกลุ่มแม่บ้านให้ข้อมูลว่าได้ข้อมูลจากประชาชนกลุ่มแม่บ้านตำบลมากกว่า สออบต.) - ทำงานกับกลุ่มผู้นำ โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน	- การทำงานกับ สออบต. ชายในหมู่บ้านไม่ค่อยราบรื่น - ในหมู่บ้านผู้นำแบ่งเป็น 2 ฝ่าย สออบต. จันทรีศรี เข้าได้กับฝ่ายผู้ใหญ่บ้าน	■ การทำงานกับภายนอกค่อนข้างน้อย เพราะฉะนั้นในหลายครั้งดูเหมือนว่าจะมีข้อมูลน้อย โดยเฉพาะข้อมูลการสนับสนุนจากภายนอก มีเพียง สออบต. จากหมู่ 8 (สออบต. ประเพณีพรรณ) ที่ช่วยเหลือและให้ข้อมูลอยู่เสมอ
บ้านสุขกายสุขใจ หมู่ 8 5. สออบต. ประเพณีพรรณ สุชาติ อายุ 49 ปี - การศึกษาวิจัยมรดก - พื้นเพคน อ.พร้าว จ.เชียงใหม่ อยู่ริมตอปี พ.ศ. 2529 - "หัวแข็ง ตั้งใจทำงาน โกงผาง แต่ฟังคนอื่น" - ลงสมัครเพราะผู้ใหญ่บ้านสนับสนุน	- ประชาชน อสม. ตำบล/หมู่บ้าน (ได้รางวัลล อสม.ดีเด่น) - รองประธานแม่บ้านตำบล - กรรมการเอตลิตตำบล - อาสาสมัครรักษาตำบล - อช.	- กลุ่มแม่บ้าน.. ประชุมหาข้อมูล ให้ข้อมูล ยุยกันจะทำอะไรดี - กลุ่มผู้นำ บริหารหาหรือกันตลอด ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ ประชาคม แกนนำกลุ่มต่างๆ - เกวียน เรียงมดคุย หาชุดหาอุปกรณ์กีฬาสนับสนุน - สออบต. สอนคน ทำงานร่วมกันดี "ใช้วิชากัน ปรึกษากันตลอด" แต่ดูเหมือนว่า สออบต. ประเพณีพรรณจะเป็นผู้ตัดสินใจ	- ช่วงแรกมีปัญหา แต่พอหางบประมาณเข้าหมู่บ้านมากขึ้นก็ยอมกับ - ส่วนมากจะทำงานกันตลอดยกเว้นถ้าเป็นเรื่องที่ต้องใช้แรงงานผู้ชายจะทำ	■ กลุ่มแม่บ้านตำบล ประชุมกลุ่ม หากความต้องการว่าบ้านไหนต้องการอะไร ■ ประสานกับ สอ. ทั้งทางการและไม่ทางการ ■ เติมนโครงการของมา ให้ผู้ใหญ่บ้านประสานแต่ สออบต. ติดตาม

ผู้นำหญิง	บทบาท (นอกจาก สอ.บต. /ผอ.บย.)	การทำงานกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน	การทำงานกับผู้สูงอายุ	การทำงานกับภายนอก
6. สอ.บต. จงจิตร์ ไพศาล อายุ 50 ปี - การศึกษา พยาบาลผดุงครรภ์ - เข้ามาขอเริ่มโดย ปี พ.ศ. 2527 - “ใจเย็น ประณีตประอม”	- อสม. - รองประธานกลุ่มแม่บ้าน - เลขาแม่บ้านตำบล - ประธาน อช. หมู่บ้าน - อาสาสมัครปศุสัตว์ตำบล - อนุกรรมการกลุ่มแม่บ้าน อำเภอ			
บ้านแสงตะวันวิลล่า หมู่ 9 7. ผอ.บย.บัวแก้ว อยู่สุข อายุ 44 ปี - การศึกษา ปวช. - พื้นเพเป็นคนลำพูน - ย้ายเข้ามาอยู่เริ่มโดย ปี พ.ศ. 2527 - “อภัยภัยดี พุดแก้ว เข้าคานาง่าย”	- ประธาน อสม. - ประธานแม่บ้าน - ที่ปรึกษาชมรมผู้สูงอายุ - เจริญญิกแม่บ้านตำบล - กรรมการแม่บ้านอำเภอ - ผู้ช่วยการคลังชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอเมือง	- ชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกับ สอ.บต. ของบฯ อบต. สนับสนุนผู้สูงอายุ ประสานหน่วยงาน เช่น สดต. 10 สอ. มาให้ความรู้ผู้สูงอายุ - อสม. ตามแผนงาน นโยบายด้านสาธารณสุข - กลุ่มแม่บ้าน.. ผู้ใหญ่บ้านคิด คุยกับแกนกลุ่ม และของบฯ สนับสนุนแม่บ้าน หรือออกกลุ่มเข้า ร่วมกิจกรรม	ปรึกษากับ สอ.บต. ชาย 2 คน	■ อำเภอ ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ■ กลุ่มแม่บ้านตำบล ■ สอ. หน่วยงานสาธารณสุขอื่นๆ เช่น สดต 10 ■ อบต. ผ่าน สอ.บต. ของหมู่บ้าน

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้นำหญิง 4 ใน 7 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2 คน และระดับปริญญาตรี 1 คน เป็นคนพื้นเพในตำบลริมดอย 2 คน นอกจากนั้นย้ายมาจากถิ่นอื่น

สำหรับเหตุผลที่แต่ละคนเข้ามาเป็น สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้านนั้น มีผู้หญิง 2 คน ที่ต้องการช่วยงานของสามี และงานหมู่บ้าน อีก 2 คน ลงสมัครเพราะผู้ใหญ่บ้านสนับสนุน อีกคนหนึ่งมีหน่วยงานสนับสนุน ส่วนอีกคนหนึ่งชาวบ้านขอให้ลงสมัคร และคนสุดท้ายลงสมัครแทนสามี

นอกจากบทบาท สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้านแล้ว ผู้นำหญิงเกือบทั้งหมดยังมีบทบาทอื่นๆ มากน้อยแตกต่างกัน ยกเว้น สอบต.หญิง 1 คน ที่ไม่มีบทบาทด้านอื่นเลย มีผู้หญิง 4 คน ที่มี 4 - 6 บทบาท อีก 2 คน มี 1 - 2 บทบาท ทั้งนี้ผู้นำหญิงส่วนใหญ่ที่มีบทบาทอื่นๆ เคยมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาหมู่บ้านมาก่อน ทั้งเป็น ประธานเลขานุการ หรือกรรมการกลุ่มแม่บ้าน อสม. และคณะกรรมการหมู่บ้าน

ด้วยเหตุนี้การทำงานกับกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่จึงสอดคล้องกับบทบาท สอบต. และบทบาทอื่นๆ ของแต่ละคนส่วนใหญ่แล้วในบทบาทของ สอบต. หากไม่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่บ้าน การทำ

งานกับผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาคมหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน อสม. กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชน สำหรับ สอบต. ที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่บ้านก็ทำงานร่วมกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มที่ตนเองจัดตั้งขึ้น ส่วนผู้ใหญ่บ้าน (หญิง) ก็ทำงานร่วมกับ สอบต. ชาย ในหมู่บ้าน

การทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ก็สอดคล้องกับบทบาทที่ดำรงอยู่เช่นกัน ดังนั้นหน่วยงานหลักๆ จึงได้แก่ กลุ่มแม่บ้านตำบล และสถานีอนามัยตำบล นอกจากนั้นก็ยังมีหน่วยงานเฉพาะที่ผู้นำหญิงบางคนนำกลุ่มของตนไปเข้าเป็นสมาชิก คือ เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรพึ่งตนเอง สำหรับผู้นำหญิง 1 คน ที่ไม่มีบทบาทอื่นๆ ไม่พบการทำงานกับหน่วยงานภายนอก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้นำหญิง

หลังจากที่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา คณะวิจัยจึงจัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลให้แก่ผู้นำหญิง ผู้นำชาย และชาวบ้านจำนวน 31 คน เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูล รวมถึงการให้ข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งในเวทีดังกล่าว นอกจากการคืนข้อมูลแล้ว ยังให้ความรู้ในหัวข้อความสำคัญของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา โดยเชิญรองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ มาเป็นวิทยากรในวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลริมดอย

เมื่อได้ฟังและแลกเปลี่ยนในประเด็น “ความสำคัญของการสื่อสาร” ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมโดยเฉพาะผู้นำหญิงส่วนหนึ่งเห็นความสำคัญของการสื่อสารเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากเวลาค่อนข้างจำกัดจึงไม่สามารถกำหนดภารกิจต่อเนื่องให้ชัดเจน จึงตกลงกันในที่ประชุมว่าจะต้องเริ่มจาก **หนึ่ง** กลับไปทบทวน ตรวจสอบในเรื่องการสื่อสารในหมู่บ้าน หรือในระดับบุคคลก่อน เพื่อดูว่าการสื่อสารที่มีอยู่ทั้งขาเข้า-ขาออก มีปริมาณและคุณภาพเป็นอย่างไร มีเนื้อหาสาระเรื่องใด และ **สอง** คิดประเด็นที่สนใจซึ่งอาจจะมาจากการสังเกตการณ์ของหมู่บ้านเองหรือระดับตำบล จะเป็นประเด็นหรือเรื่องราวอะไรก็ได้ กลุ่มเป้าหมายใดก็ได้ เพื่อเป็นกรณีศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่ง สอบต. ประไพพรรณ หมู่ 8 ยกตัวอย่างการสื่อสารในเรื่องการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออกในหมู่ 8 ที่เริ่มจากการประชุมหารือกับ

ผู้นำ กรรมการหมู่บ้าน ถึงรูปแบบวิธีการรณรงค์ จากนั้นประสานกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และในวันรณรงค์ อสม. ลูกหลาน อสม. ก็ช่วยกันรณรงค์ เดินเคาะประตูทุกบ้าน และรณรงค์ผ่านเสียงตามสายไปพร้อมๆ กัน กรณีดังกล่าวเป็นตัวอย่างหนึ่งที่จะนำมาเป็นประเด็นในการศึกษาได้ ซึ่งอาจจะมาจากการสังเกตการณ์ของหมู่บ้านเอง เรื่องใดก็ได้ที่ผู้นำคิดว่าจะศึกษาและทำงานร่วมกับคณะวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบวิธีการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น

อาจารย์กาญจนาให้ข้อเสนอแนะว่า ประเด็นที่สนใจน่าจะมีความหลากหลาย เช่น การเมือง สาธารณสุข หรือ ประเพณีวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งคณะวิจัยจะได้เข้าไปปรึกษาหารือกับผู้นำหมู่บ้าน ภายหลังจากมีการตรวจสอบและประเมินการสื่อสารประกอบกับสถานการณ์ของหมู่บ้านแล้วจึงคิดประเด็นที่จะเป็นกรณีศึกษา เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว ก็นำมาแลกเปลี่ยนกัน และวางแผนที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการสื่อสาร โดยนำข้อมูลภาพรวมสถานการณ์ตำบลริมดอยมาประกอบการทำงานด้วย

จากเวทีดังกล่าวข้างต้นและคำแนะนำของอาจารย์กาญจนาต่อคณะวิจัย ทำให้เห็นว่าข้อมูลที่ศึกษานั้นช่วยให้ภาพกว้างๆ ในเรื่องของบริบทชุมชนและการสื่อสารในภาพรวม ซึ่งในระยะที่สองของการวิจัยน่าจะศึกษาเชิงลึกมากขึ้น เพื่อจะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องบทบาทการสื่อสาร เงื่อนไข ปัจจัย และค้นหาแนวทางพัฒนาการสื่อสารซึ่งประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ การรับรู้บทบาทของผู้นำ ความเป็นหญิง พื้นที่การสื่อสารของผู้นำหญิง ศักยภาพการสื่อสารของผู้นำหญิง และแนวทางการนำการสื่อสารไปใช้ ทั้งนี้ผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าว มีดังนี้

สอบต. บานชื่น สุขพลับพลา

การรับรู้บทบาท สอบต.

การรับรู้บทบาทตามกฎหมาย

ในเรื่องบทบาทหน้าที่ สอบต. ตามกฎหมาย สอบต. บานชื่น จำไม่ได้ว่า สอบต. ต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายมาตราใด และมีเนื้อหาอย่างไร แต่ทราบว่าหน้าที่ที่ตนเองต้องทำในบทบาท สอบต. ของหมู่บ้านคือ การดูแลโครงการต่างๆ ที่จะเข้ามาในหมู่บ้าน เช่น โครงการของงบประมาณทำโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน และโครงการของงบประมาณอุดหนุนกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น งบประมาณทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน งบประมาณการจัดงานประเพณีของหมู่บ้าน เป็นต้น

การให้ความหมายผู้นำ

สำหรับการรับรู้บทบาทในแง่การให้ความหมายผู้นำ สอบต. บานชื่น ให้ความหมายว่า “ผู้นำจะต้องมีความพร้อมทั้งด้านครอบครัวไม่เดือดร้อน ครอบครัวเห็นด้วย มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จะต้องเป็นตัวอย่างทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี รู้จักกาลเทศะการวางตัว อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ รู้ระบบว่าอะไรควรทำอย่างไรเมื่อไหร่...อย่างบัวแก้ว เป็นคนใหม่ตัวเองยังใหม่กับหน้าที่ อย่างเราไปประชุมที่ไหน อย่างประชุมสตรีกับการเมืองคราวก่อน เขาให้ในกลุ่มแสดงความคิดเห็นเอามาเขียนกัน พี่กำลังจะอ่านให้เขาฟัง บัวแก้ว ก็มาดึงกระดาษจากมือพี่ไปอ่านคนเดียวเลย มันต้องรู้กาลเทศะ บางทีเราไปประชุมแม่บ้านที่อำเภอมา มีอะไรบางทีก็โทรไปบอกเขา เขาก็ย้อนกลับมาว่า รู้แล้ว พี่เลยไม่รู้จะพูดอย่างไร...ผู้นำต้องไม่ลืมตัวว่ามาจากไหนอย่างพี่ พี่ที่เป็นผู้นำมาได้ พี่ไม่เคยลืม

ว่าพี่มาจากแม่บ้าน รากฐานของพี่มาจากแม่บ้าน เมื่อมาเป็นผู้นำแล้วก็ไม่ลืมนึกถึงแม่บ้าน ก็คือจะช่วยกิจกรรมของแม่บ้าน มีโครงการอะไรก็เอาเข้ามา เพราะเราทำงานของแม่บ้านมาก่อน หากจะมีโครงการอะไรที่จะเป็นประโยชน์อย่างโครงการพัฒนาอาชีพ ทำขนม ตัดเย็บ ก็เอาเข้ามา อยากให้แม่บ้านมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่กิจกรรมมันไม่ต่อเนื่องเลยจะวกไปหมด"

สอ.บ. บานชื่น ยังให้ทัศนะต่อว่า "งานที่จะทำจะต้องจัดการวางแผนไว้ก่อน จัดรูปแบบเสร็จจึงจะมอบหมายให้คนอื่นทำ ไม่งั้นหากไม่ทำให้ก่อนคนที่ทำไม่เป็นมากทำต่อ กลายเป็นว่างงานจะเสียไป"

งานในหมู่บ้านก็เช่นเดียวกัน สอ.บ. บานชื่น เคยบอกในเวทีทบทวนข้อมูลตำบลลิมดอยร่วมกับผู้นำหญิงตำบลลิมดอย วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2545 ว่า "โครงการทุกอย่าง หรือนโยบายต่างๆ จะผ่านระบบผู้นำหมู่บ้าน โดยโครงการต่างๆ จะมาจากการประชุมของผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งจะตกลงกันเรียบร้อยก่อนว่าทำโครงการอะไรในปีนั้นบ้าง จะมีกิจกรรมอะไรบ้าง ใช้งบประมาณเท่าใด เมื่อตกลงกันแล้ว จึงค่อยแจ้งแก่คนในหมู่บ้านทราบในภายหลัง เพราะโครงสร้างการบริหารหมู่บ้านเป็นอย่างนั้น จะต้องทำตามโครงสร้าง"

สอ.บ. บานชื่น ก่อนชี้ให้เห็นความสำคัญของงานในเชิงรูปแบบมากกว่าเนื้อหา และให้ความสำคัญในเรื่องภาพพจน์และผลงานมากกว่ากระบวนการทำงาน ซึ่งมีกรณีที่เกิดขึ้น 2 กรณีที่สะท้อนลักษณะการทำงานดังกล่าว ดังนี้

กรณีที่ 1 สอ.บ. บานชื่น เคยแสดงความเห็นในเวทีทบทวนข้อมูลตำบลลิมดอย ร่วมกับผู้นำหญิงตำบลลิมดอย ในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2545 ว่า อยากจะเปลี่ยนรูปแบบการทำงานใหม่ อยากจะกระจายงานให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทำอย่างมีส่วนร่วม เพราะที่แล้งมาทำงานอยู่คนเดียวเหนื่อย แต่พอวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2545 มีการประชุมกลุ่มแม่บ้านตำบลที่ร้านค้าหมู่บ้าน หมู่ 4 บ้านป่าขาม สมาชิกแม่บ้านส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าจะให้ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 บ้านแสงตะวันวิลล่า) เป็นประธานกิจกรรมตัดเย็บ สอ.บ. บานชื่น กลับแสดงความไม่พอใจอย่างเห็นได้ชัด บอกว่า "แม่หลวงบัวแก้วยังใหม่ไม่รู้เรื่องอะไร พี่จะต้องเข้าไปดูแลทุกกลุ่ม" แต่สอ.บ. ประไพพรรณ (หมู่ 8) แสดงความเห็นที่ "ถ้าเราให้บัวแก้วเป็นประธานกลุ่ม เราก็ต้องให้เขาจัดการดูแลกลุ่มเอง ให้บัวแก้วจัดการเอง .. พี่ขึ้นถ้าพี่ขึ้นทำอย่างนั้น เข้าไปดูดูแลทุกกลุ่ม ไปเป็นประธานของทุกกลุ่มมันก็จะเป็นการบริหารในรูปแบบเดิมๆ พี่ขึ้นก็จะเหนื่อยคนเดียวอีก เพราะต้องดูแลทุกกลุ่ม การบริหารมันก็จะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย" สอ.บ. บานชื่น ก็แสดงความไม่พอใจเพิ่มขึ้น

กรณีที่ 2 ช่วงที่คณะวิจัยได้เข้าไปทำกิจกรรมการณรงค์การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับเด็กจากโรงเรียนในหมู่ 1 บ้านพลับพลา เมื่อต้นเดือน กันยายน พ.ศ. 2545 นั้น ทางคณะวิจัยก็ได้แจ้งให้ทาง สอ.บ. บานชื่น ทราบว่าจะมีการเตรียมกิจกรรม ตั้งแต่วันที่ 3 – 5 กันยายน พ.ศ. 2545 และในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2545 เด็กๆ จะร่วมกันเดินรณรงค์เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน แต่ในช่วงวันเตรียมกิจกรรม 3 วันนั้น สอ.บ. บานชื่น กลับไม่เคยมาร่วมกิจกรรมกับเด็กนักเรียนเลย มีเพียงแต่ สอ.บ. เส้าแก้ว (สอ.บ. หมู่บ้านเดียวกัน) ที่มาร่วมกิจกรรมทุกวัน แม้ไม่ว่าง ต้องไปประชุมที่ อบต. ก็จะแวะมาดูในช่วงพักกลางวัน เมื่อถึงวันเดินรณรงค์ สอ.บ. บานชื่น มาร่วม

งานเพียงเพื่อถ่ายรูปกับนักเรียนขณะตั้งขบวนรณรงค์ ที่หน้าประตูวัดพลับพลา เพื่อไปประกอบเป็นผลงานของตนเอง

ความเป็นหญิง

เรื่องความเป็นหญิงหากดูจากกิจกรรมที่ สอบต. บานชื่น ทำ เช่น กิจกรรมการพัฒนากลุ่มสตรีแม่บ้าน ทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล โดยการหากิจกรรมการอบรม การหาอาชีพเสริมเข้ามา และการของบุดหนุนซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น มีกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ซึ่งมีกิจกรรมการทำขนม กิจกรรมกีฬา ซึ่ง สอบต. บานชื่น เข้าไปมีบทบาทเป็นที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมประเพณีก็ทำคือ งานปีไหมเมือง งานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ กิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น การแจกของช่วยเหลือผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพก็ทำกิจกรรมดูแลสุขภาพของคนในหมู่บ้านด้วย

พื้นที่การสื่อสารของผู้นำหญิง

เป็นมิติหนึ่งของการเสริมพลังความเข้มแข็งของผู้หญิง หมายถึง โอกาสที่ผู้นำหญิงจะได้สื่อสารทั้งในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีคู่สื่อสารที่เป็นผู้นำชุมชนด้วยกันและผู้คนในชุมชน เมื่อเป็นพื้นที่การสื่อสารภายในหมู่บ้าน ส่วนการสื่อสารภายนอกหมู่บ้านเป็นการสื่อสารในระดับผู้นำที่เป็นตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ เช่น สอบต. จากทุกหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านทั้งหมดในตำบลและกำนัน

พื้นที่การสื่อสารภายในหมู่บ้าน

1. อาคารเอนกประสงค์

อาคารเอนกประสงค์ (ข้างวัดพลับพลา) เป็นสถานที่ที่กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านเข้ามาใช้ประโยชน์ร่วมกัน คือ กลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้านใช้เป็นที่พักผ่อน และทำขนมทองม้วนไปฝากขายที่สหกรณ์ไทยพัฒนา ส่วนกลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็ใช้อาคารนี้เป็นที่ประชุมและนัดชำระเงินกู้ทุกๆ วันที่ 5 ของเดือน และอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน หรือ อสม. ก็ใช้เป็นสถานที่บริการสุขภาพทุกเย็นในช่วงเวลา 17.30-19.00 น. สอบต. บานชื่น นั้นได้เข้ามาใช้พื้นที่นี้ กล่าวคือ สอบต. บานชื่น เป็นประธานกลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้าน ซึ่งจะใช้อาคารเอนกประสงค์นี้สำหรับเป็นที่ประชุมและทำขนมทองม้วน และ สอบต. บานชื่น เป็นเหรียญกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งต้องใช้อาคารเอนกประสงค์เป็นที่รับชำระเงินกู้ รวมถึง สอบต. บานชื่นยังเป็นประธานกลุ่ม อสม. ของหมู่บ้านซึ่งต้องมาเปิดบริการด้านสุขภาพทุกเย็น

อาคารเอนกประสงค์นี้เป็นพื้นที่ที่ผู้นำหญิงสามารถใช้ในการพบกับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเพื่อประชุมและทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนั้นแล้วยังมีโอกาสได้พบกับชาวบ้านอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้านที่มารับบริการทางด้านสุขภาพที่ ศสมช. ในช่วงเย็นด้วย

2. บ้าน สอบต.

บ้าน สอบต. บานชื่น เป็นพื้นที่ที่ สอบต. บานชื่น กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่สนิทสนมกัน ใช้เป็นสถานที่พูดคุยกันเรื่องกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้าน บอกกล่าวเรื่องราวของโครงการต่างๆ ที่ได้รับมา จะเป็นการมาพูด

คุยกับแม่บ้านไม่กี่คน ได้แก่ ป้าจารุณี ป้าสาวิตรี พี่ราตรี แล้วจึงเรียกประชุมกลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่งที่อาคารเอนกประสงค์ของหมู่บ้าน

3. วัด

วัดพลับพลา เป็นสถานที่ที่แกนนำหมู่บ้านจะมาประชุมกัน การประชุมแกนนำหมู่บ้าน มีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สอบต. และประชาคมหมู่บ้าน เรื่องที่พูดคุยในการประชุมส่วนใหญ่เป็นเรื่องการบริหารงานภายในหมู่บ้าน การตกลงเรื่องโครงการต่างๆ การทำงานประมาณประจำปีของหมู่บ้าน และการเตรียมทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านเป็นต้น สอบต. บานชื่น ซึ่งได้เข้าร่วมประชุมสามารถใช้พื้นที่นี้เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมในการทำโครงการต่างๆ ของหมู่บ้านได้

พื้นที่การสื่อสารภายนอกหมู่บ้าน

เป็นการสื่อสารในที่ประชุมสภา อบต. ซึ่งการประชุมสภา อบต. รีมดอย มีทั้งการประชุมสามัญปีละ 4 ครั้งๆ ละไม่เกิน 15 วัน การประชุมวิสามัญซึ่งใช้ในกรณีมีงานเร่งด่วน จุกเงิน นอกจากนี้ยังมีการประชุมประจำเดือน เดือนละครั้ง ซึ่งเป็นการปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ การรับทราบข้อมูลที่ผ่านเข้าไปใน อบต. และการขอเปลี่ยนแปลงโครงการ

1. ที่ว่าการ อบต.

ในการประชุมสภา อบต. นั้น สอบต. บานชื่น มีบทบาทการสื่อสารในการประชุมนี้คือ เสนอโครงการของกลุ่มสตรีแม่บ้านของหมู่บ้าน ได้แก่การทำเครื่องดื่มสมุนไพร ทำขนมทองม้วน ขนมอบ เย็บผ้าและโครงการของกลุ่มสตรีแม่บ้านระดับตำบล เช่น กิจกรรมอบรมการตัดเย็บของกลุ่มแม่บ้านระดับตำบล ระหว่างวันที่ 26 – 31 สิงหาคม พ.ศ. 2545 อีกทั้งยังเคยแสดงความคิดเห็นเรื่องรถขยะของ อบต. รีมดอย ว่ามีน้อยควรจัดหาเพิ่มเติมให้เพียงพอกับขยะที่เพิ่มมากขึ้นในตำบลแม่เหียะ

ศักยภาพการสื่อสารของผู้นำหญิง

การสื่อสารเข้า

สื่อ	สาร
● การประชุม อบต.	ข้อมูลนโยบาย การอนุมัติโครงการต่างๆ การจัดทำแผน 5 ปี โครงการของ อบต. โครงการทุนการศึกษาสำหรับเด็กๆ ในตำบล หมู่บ้านละ 20 ทุน และข้อมูลการบริการประชาชน ของ อบต. รีมดอย เช่น การพ่นหมอกควัน กำจัดมูลลาย การบริการหยอดวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ
● การอบรมสัมมนา	แนวทางการทำงานของผู้นำ ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง เรื่องผู้หญิงกับการเมือง การมีส่วนร่วม

สื่อ	สาร
● การประชุมกลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอเมืองเชียงใหม่	โครงการต่างๆ ของกลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอเมือง การขอความร่วมมือยังกลุ่มแม่บ้านตำบลให้ส่งตัวแทนไปร่วมงานต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอเมืองตั้งขึ้น (ค่าหุ้นละ 500 บาท)
● นิตยสาร วารสาร และหนังสือ ● ชาวบ้าน ● กลุ่มสตรีแม่บ้าน (บางคน)	การทำงานของนักการเมืองหญิง ซึ่ง สอบต. บานชื่น จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานของตนเอง ทำทางระบายน้ำ การขุดตัดไฟกิ่ง หรือซ่อมไฟกิ่งชำรุด การประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษสา การเรียนทำขนม

การสื่อสารขาออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
● เสียงตามสายของหมู่บ้าน	- การพ่นหมอกควันกำจัดยุงลาย การบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ - โครงการที่ได้รับอนุมัติจากทาง อบต. ริมดอย เรียบร้อยแล้ว	ผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน
● การพูดคุยกันภายในกลุ่มเล็กๆ ● ประสานทางโทรศัพท์ ● การบอกกล่าวด้วยตนเอง	โครงการต่างๆ ของกลุ่มแม่บ้าน ขอความร่วมมือจากกลุ่มแม่บ้านตำบลให้ส่งตัวแทนไปร่วมงานต่างๆ - ขอความร่วมมือจากแม่บ้านเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอเมืองขอความร่วมมือ - ทุนการศึกษาสำหรับเด็กๆ ในหมู่บ้าน	sobt. บานชื่น กับกรรมการกลุ่มแม่บ้าน sobt. บานชื่น กับกรรมการกลุ่มแม่บ้านและสมาชิก sobt. บานชื่น กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน, ครอบครัวที่ได้รับทุนการศึกษา

จะเห็นว่าการสื่อสารขาออกของ sobt. บานชื่น ไม่ได้ถ่ายทอดทุกเรื่องที่ได้รับมา มีข้อมูลบางเรื่องที่ sobt. บานชื่น ไม่ได้สื่อสารออกไป ได้แก่ ข้อมูลจากการอบรมสัมมนาต่างๆ ซึ่งจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการทำงานของผู้นำ การทำงานด้านการเมืองการปกครอง เป็นส่วนใหญ่ และข้อมูลจากการอ่านนิตยสาร วารสาร หนังสือ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานของนักการเมืองหญิง ซึ่ง sobt. บานชื่น มองว่าเป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ อีกทั้งเห็นว่าเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการทำงานส่วนตัวจึงไม่ถ่ายทอดให้แก่ใคร หรือในบางกรณีที่ sobt. บานชื่น เห็นว่าสลับซับซ้อน

เช่น กรณีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอเมืองตั้งขึ้น ซึ่งการสมัครต้องมีค่าหุ้นในราคาหุ้นละ 500 บาท สอบต. บานชื่น ก็ไม่ได้ทำการสื่อสารข่าออก เพราะเกรงว่าหากสหกรณ์ไม่มั่นคงหรือเลิกไปจะส่งผลเสียแก่ตนเอง จึงไม่แจ้งข้อมูลนี้ให้กับกลุ่มแม่บ้านทราบ แต่ใช้วิธีการทดลองสมัครเป็นสมาชิกเป็นการส่วนตัวไปก่อน

ตัวอย่างการสื่อสารของ สอบต. บานชื่น กรณีโครงการทุนการศึกษาเด็กที่ อบต. สนับสนุนให้กับเด็กในหมู่บ้านๆ ละ 20 คน เมื่อ สอบต.บานชื่น ได้รับข้อมูลจากทาง อบต. ริมดอย สอบต. บานชื่น และ สอบต. เส่าแก้ว ก็ได้นำข้อมูลเรื่องโครงการทุนการศึกษา นี้ มาแจ้งแก่อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านพลับพลา ซึ่งอาจารย์ใหญ่และ สอบต. ทั้งสองคนพิจารณาและเห็นร่วมกันว่าจะจัดสรรทุนการศึกษาให้กับเด็กในโรงเรียนบ้านพลับพลาจำนวน 14 คน และให้กับเด็กในหมู่บ้านที่ไม่ได้เรียนอยู่ในหมู่บ้านเพียง 6 คน ทั้งนี้เพราะเห็นว่าเด็กนักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กในหมู่บ้านและเป็นเด็กที่ขาดโอกาสมากกว่าเด็กที่เรียนในเมือง โดยทุนการศึกษาในโรงเรียนพลับพลา มีคณะอาจารย์ของโรงเรียนเป็นผู้พิจารณาจัดสรร ส่วนเด็กในหมู่บ้านที่ไม่ใช่เด็กนักเรียนโรงเรียนพลับพลาจำนวน 6 คนนั้น สอบต. บานชื่น และ สอบต. เส่าแก้ว ช่วยกันพิจารณา โดยทั้งสองคนจะแยกกันพิจารณามาก่อน แล้วจึงนำรายชื่อของแต่ละคนมาพิจารณาร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง ครอบครัวยุติคนใดลำบากจะให้ครอบครัวนั้นก่อน และไม่ให้ซ้ำกับปีก่อนที่เคยพิจารณาไปแล้ว หลังจากที่ได้รายชื่อเด็กทั้ง 20 ราย แล้วก็ส่งรายชื่อไปยัง อบต. ริมดอย เมื่อได้ทุนการศึกษามาแล้ว ก็มอบให้อาจารย์ใหญ่เป็นผู้แจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียนทั้ง 14 คน ส่วน สอบต. บานชื่น และ สอบต. เส่าแก้วก็ไปแจ้งแก่ผู้ปกครองของเด็กที่ได้รับทุนโดยตรง และให้เด็กที่ได้รับทุนทั้ง 20 คน มารับทุนการศึกษาที่บ้านของผู้ใหญ่บ้าน โดยจะไม่มีการประกาศทางเสียงตามสายให้ชาวบ้านทราบ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของชาวบ้าน

แนวทางการนำการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนา

สอบต. บานชื่น คิดว่า การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานกับกลุ่มแม่บ้าน ในระดับตำบล และขณะนี้ สอบต. บานชื่น กำลังอยากจะทำเนินการพูดคุยกับกลุ่มแม่บ้านระดับตำบล ซึ่งกำลังปรึกษากับ สอบต. ประไพพรรณ (รองประธานแม่บ้านตำบล) และ สอบต. จงจิตร (เลขาฯ แม่บ้านตำบล) เรื่องของโครงการการตัดเย็บเสื้อผ้า ที่กำลังทำอยู่ขณะนี้ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจในเรื่องระบบการทำงาน โครงสร้างของกลุ่ม และปัญหาต่างๆ ที่ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง แต่กำลังหาวิธีที่จะพูดคุยอยู่

สอบต. ฤทัย แซ่มชื่น และ สอบต. วาสนา พาโชค

การรับรู้บทบาท อบต.

การรับรู้บทบาทตามกฎหมาย

ในส่วนของ สอบต. ฤทัย แซ่มชื่น เกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ สอบต. โดยเฉพาะใน มาตราที่ 67 และ 68 นั้น สอบต. ฤทัย รู้ว่าเป็นมาตราที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ อบต. แต่ไม่ได้จำว่ามีกี่ข้อ เนื่องจากเนื้อหาที่ระบุถำดู

โดยรวมแล้วเป็นเรื่องที่ครอบคลุมการพัฒนา สามารถทำได้ทุกเรื่อง เพราะเป็นบทบาทที่กว้างมาก และถ้า สอบต. ทำไม่ถูกต้องตามระเบียบ ก็มีสำนักงานปลัดช่วยกลั่นกรอง ตรวจสอบอยู่แล้ว (ช่วงที่เป็น สอบต. ใหม่ๆ ส่วนมากเป็นการทำไปเรียนรู้ไป เช่น ทำโครงการส่งไป สำนักงานปลัดขอให้แก้ไข กลับมาแก้ไขซึ่งก็เป็นการเรียนรู้) แต่สิ่งที่ สอบต. ฤทัย ก่อนข้างให้ความสนใจเป็นอย่างมากคือในเรื่องข้อห้าม ข้อที่ทำแล้วอาจจะผิดระเบียบ สอบต. ฤทัย รับรู้บทบาทหน้าที่ สอบต. จากการได้ไปอบรมอย่างน้อย 3 ครั้ง ครั้งแรกในฐานะเลขานุการสภา ไปอบรมที่กรุงเทพ จัดโดยกรมการปกครอง ครั้งที่สอง เข้าร่วมประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ สอบต. ที่เชียงใหม่ (ผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิก อบต. ทั้งจังหวัดเชียงใหม่) และครั้งที่สาม สัมผัสเข้าอบรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งในครั้งที่สามนี้ สอบต. ฤทัย ก่อนข้างมีความภูมิใจเนื่องจากการอบรมที่ได้รับใบประกาศนียบัตรและเหรียญแสดงการผ่านการอบรม และสามารถติดเหรียญดังกล่าวในชุดข้าราชการการเมือง นอกเหนือจากการอบรมแล้ว เนื่องจากโดยส่วนตัว สอบต. ฤทัย มีความสนใจส่วนตัวในเรื่องกฎหมาย จากการเข้าไปศึกษาต่อด้านกฎหมาย จึงทำให้ได้รับบทบาท สอบต. ก่อนข้างมาก และส่วนหนึ่งได้รับคำแนะนำ ช่วยเหลือจากสามีซึ่งเป็นนักกฎหมาย

ส่วน สอบต. วาสนา พาโชค จากการทำงานที่ผ่านมา ไม่ได้คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายเลย และไม่รู้ว่า มาตรา 67, 68 เกี่ยวกับอะไร แต่จะทำงานตามประสบการณ์ที่ตนเองมี คือ ในเรื่องกลุ่มแม่บ้านและงานประเพณีของหมู่บ้าน เคยเข้ารับการอบรมที่จัดขึ้นที่เชียงใหม่หลายครั้ง แต่ก็จำไม่ได้ว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง แต่ถ้ามีข้อสงสัย ไม่เข้าใจก็จะปรึกษา และขอความช่วยเหลือจากคนอื่น เช่น สอบต. ประไพพรรณ บ้าง หรือ สอบต. บานชื่น บ้าง

การให้ความหมายผู้นำ

sobt. ฤทัย เห็นว่าการเป็นผู้นำจะต้องนำเขาจะต้องคิดให้ ทำให้ “จะให้คิดร่วมกันเป็นเรื่องยาก เพราะมันเกี่ยวกับเรื่องความรู้ด้วย ไม่ใช่เฉพาะชาวบ้านนะ แม้แต่ผู้นำหญิงด้วยกันบางคนยังทำไม่ค่อยได้ดีก็เพราะไม่มีความรู้ นั่นแหละ บางคนเขียนโครงการก็ยังไม่เป็นเลย โครงการในหมู่ที่ 6 พี่เป็นคนเขียนทั้งหมดเลย” ในทัศนะของ sobt. ฤทัย ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญมากในระดับต้นๆ ของการเป็นผู้นำ และดูเหมือนว่าความแตกต่างของผู้นำก็อยู่ที่พื้นฐานความรู้นั่นเอง และหลายครั้งที่ sobt. หลายคนไม่มีคุณสมบัติพอที่จะเข้ามาเป็นผู้นำ จากการสัมภาษณ์ พบว่า sobt. ฤทัย ก่อนข้างที่จะจัดขึ้นของคนโดยอาศัยระดับการศึกษาเป็นเกณฑ์หลัก โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบ “ในจำนวน อบต. หญิงด้วยกันก็พี่แหละที่จบปริญญาตรี ทำให้การพูดคุยกันเป็นเรื่องยาก พูดไปก็ไม่เข้าใจ และไม่สามารถทำอะไรร่วมกันได้มาก”

การเป็นผู้นำต้องระวังไม่ให้เสียชื่อ โดยเฉพาะเรื่องเงินเรื่องทอง “ก็ลองดูบทเรียนของฝั่งโน้นดูซิ (หมายถึงฝ่ายผู้ใหญ่บ้าน และ sobt. วาสนา) มีปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใส” เพราะฉะนั้นจะทำอะไรต้องประเมินตลอดเวลาว่า ผลจะเป็นอย่างไร ต้องตามไปแก้ไขหรือไม่ จะเป็นช่องว่างให้ฝ่ายตรงข้ามโจมตีหรือเปล่า เช่นกลุ่มรวมชื่อถูกโจมตีเพื่อสร้างภาพพจน์ของกลุ่มในทางไม่ดี (ไม่ขายให้คนอื่น ขายให้เฉพาะสมาชิกเท่านั้นเป็นกลุ่มเถื่อน เป็นกลุ่มของ sobt. ฤทัย ทำเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น) “พี่เลยต้องไปติดต่อกับทางราชการ (พัฒนาชุมชน) เพื่อจดทะเบียนกลุ่ม”

“การเป็นผู้นำ เป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นธรรมชาติเหมือนการเลือกตั้งสมาชิกสภาราษฎร (ส.ส.) ในหมู่บ้านก็มีก็ มีข้อที่ต้องแข่งขันกัน” ซึ่ง สอบต. ฤทัย พูดถึงเรื่องนี้บ่อยมาก และมองว่าตอนนี้ตนเองได้เสียงตอบรับมากขึ้น ในขณะที่ฝ่ายตรงข้าม ชาวบ้านเริ่มรู้ว่าอะไรเป็นอะไร

การเป็น สอบต. ก็คือการนำเอางบประมาณ โครงการเข้ามาในหมู่บ้าน (ไม่ได้เน้นที่การแก้ไขปัญหา ไม่ให้ความสำคัญว่าในหมู่บ้านมีปัญหาอะไร ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบหรือเดือดร้อนให้ใครอย่างไรและในฐานะผู้นำจะต้องมีบทบาทในการแก้ไขอย่างไร) ส่วนมากเน้นการสร้างและรักษารฐานเสียงของตนเองหรืออาจพูดอีกอย่างหนึ่งว่าโครงการต่างๆ ที่ทำ (โดยเฉพาะที่ใช้งบประมาณจาก อบต. เป็นเรื่องของการแย่งชิงต่อสู้ระหว่างผู้นำ 2 ชั่ว (ระหว่าง สอบต. หญิงคนหนึ่ง กับ สอบต. หญิงอีกคนหนึ่งร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน) โดยมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การใช้โครงการเป็นเครื่องมือในการรักษาและขยายฐานเสียง ตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ยินและได้เห็น คือโครงการขุดลอกคลองในซอย 5 สอบต. ฤทัย เล่าว่า “เดิมเป็นความคิดของพ่อหลวงในช่วงที่มีการหารือเกี่ยวกับการเสนอโครงการที่จะทำในปี 45 .. พ่อหลวงเสนอให้ลอกและทำความสะอาดคลองโดยเอาวัชพืชหญ้าออก น้ำจะได้ไม่ท่วมขัง แต่พี่เห็นว่าแค่นั้นไม่พอจะต้องมีการขุดลอกด้วยเพราะระดับพื้นที่ยังไม่...ก็ทำโครงการเสนอไป ซึ่งในความคิดของพี่ซอย 5 พี่ไม่เคยได้เสียงเลย ดังนั้นโครงการดังกล่าวน่าจะเป็นโอกาสในการสร้างฐานเสียง....พี่ต้องไปที่ซอย 5 บ่อย ไปดู ไปคุย ไปให้ชาวบ้านเห็นหน้า .. ซึ่งก็ได้เสียงตอบรับนะหลายคนยังถามว่า เป็น อบต. หรือ ทำไมตอนหาเสียงไม่เคยเห็นหน้าเลย...”

นอกจากนี้ ในช่วงที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ เป็นช่วงเดียวกับที่ผู้รับเหมาเข้ามาเพื่อสำรวจและเตรียมงาน ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปร่วมสังเกตและได้ยิน สอบต. ฤทัย พูดคุยกับผู้รับเหมาบ่อยครั้งว่า “ทำให้พี่ดี ๆ นะ ซอยนี้พี่ไม่ได้เสียงสนับสนุนเลย....”

ในส่วนของ สอบต. วาสนา ให้ทัศนะสั้นๆ เกี่ยวกับการเป็นผู้นำว่า “ผู้นำต้องเสียสละและทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ชาวบ้าน ไม่ทำตัวให้สูงกว่าคนอื่น เหมือนกับฝ่ายโน้น” ซึ่ง สอบต. วาสนา หมายถึง สอบต. ฤทัย นอกจากนี้ในเรื่องของการทำงานก็ต้องสามารถทำได้ทุกอย่าง

ความเป็นหญิง

หากดูจากการทำโครงการ จะเห็นว่า สอบต. ฤทัย เน้นการทำโครงการเพื่อที่จะสนับสนุนชาวบ้านใน 2 กลุ่ม หนึ่งคือกลุ่มรวมซื้อ และสองคือผู้สูงอายุ (สมาชิกกลุ่มรวมซื้อส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ) ส่วนกลุ่มอื่นๆ เช่น เยาวชนแม่บ้าน กลุ่มแกนนำต่างๆ ส่วนมากจะได้รับการสนับสนุนจาก สอบต. วาสนา แม้ว่าจะไม่ค่อยเห็นโครงการที่สนับสนุนกลุ่มต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนมากเป็นการสนับสนุนเฉพาะในส่วนของงบประมาณหรือการดึงงบประมาณมาทำกิจกรรมให้กลุ่มต่างๆ เช่น จัดกิจกรรมดำหัวผู้สูงอายุกรณีของ สอบต. ฤทัย ดูจากบุคลิก ท่าที และงานที่ทำ ส่วนมากจะเห็นการต่อสู้ท่ามกลางความขัดแย้ง มีความระแวง (กลัวการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม) “ทำอะไรต้องระวังอย่าให้พลาด จะต้องมีการบันทึก จัดเก็บหลักฐาน เพื่อป้องกันการถูกโจมตี” ดังนั้นการ

ทำงานส่วนมากใช้เป็นทางการ และเน้นรูปแบบมากกว่าเนื้อหาสาระ ไม่ว่าจะเป็นข้อระเบียบ กฎหมาย หนังสือ การทำทุกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ฯลฯ

พื้นที่การสื่อสารของผู้นำหญิง

พื้นที่การสื่อสารภายในหมู่บ้าน

1. บ้านผู้ใหญ่บ้าน

บ้านผู้ใหญ่บ้านจะใช้สำหรับประชุม แม้ว่าจะไม่ค่อยมีการประชุมบ่อยนัก การประชุมจะมีขึ้นในช่วงของการจัดทำโครงการ โดยเป็นการประชุมเฉพาะของผู้นำเพื่อตกลงในเรื่องการจัดสรรหรือแบ่งสรรโครงการและงบประมาณระหว่างผู้นำ 2 ฝ่าย นอกจากนี้ บ้านพ่อหลวงยังใช้เป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมบางอย่าง เช่น งานดำหัวผู้สูงอายุ งานสืบชะตาหมู่บ้าน

การประชุมหรือเพื่อจัดสรรทรัพยากรระหว่าง สอบต. 2 คน โดยมีผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมด้วย เป็นการประชุมผู้นำ ซึ่งบทบาทของ สอบต. ฤทัย เป็นผู้เสนอความต้องการในสิ่งที่จะทำในหมู่ 6 ส่วนบทบาทของ สอบต. วาสนา ไม่ชัดเจน เนื่องจากส่วนมากการเสนอความคิดและสิ่งที่ต้องการทำคือผู้ใหญ่บ้าน

2. บ้าน สอบต.

บ้าน สอบต. ฤทัย เป็นอีกที่หนึ่งที่ชาวบ้าน โดยเฉพาะในกลุ่มบริเวณบ้าน สอบต. ฤทัย และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มรวมชื่อ มาทา มาคุย ที่มาเป็นประจำ ได้แก่ นางจันทร์นวล นายนพต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และมีชาวบ้านบางส่วนที่มาใช้บริการร้านค้า บางส่วนมานั่งดื่มเหล้า – เบียร์ และได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้นำหญิง

3. พื้นที่อื่นๆ

บ้านประธานแม่บ้าน เป็นที่ที่แม่บ้านโดยเฉพาะใน ซอย 5 จะไปพูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการ หรือบางครั้งที่พ่อหลวงหรือ สอบต. วาสนา มีเรื่องอะไรก็จะไปบอกหรือไปขอความร่วมมือ ก็จะไปที่บ้านประธานแม่บ้าน

พื้นที่เล็กๆ ในรูปแบบของกลุ่มไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มดื่มเหล้าของบ้าน 3 – 4 หลัง ในซอย 5 หรือผู้สูงอายุ 2 – 3 คน ที่เดินออกกำลังกายร่วมกันในช่วงเช้าของทุกวัน ในซอย 6 ซึ่ง สอบต. ฤทัย จะไปหักท่ายพูดคุยด้วยในบางโอกาส

พื้นที่การสื่อสารภายนอกหมู่บ้าน

1. ที่ว่าการ อบต.

ในส่วนของ สอบต. ฤทัย ในการประชุมสภา อบต. ในช่วงแรก ทำหน้าที่เลขานุการสภา ช่วยจัดบันทึกการประชุมและงานเอกสารต่างๆ ไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมมากนัก หลังจากนั้น มีการเสนอความคิดเห็นบ้าง แต่ไม่บ่อย ส่วนมากจะเป็นการฟัง ติดตามเรื่องราว บันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตนเองที่จะต้องเอาไปใช้ในการดำเนินงาน

สำหรับ สอบต. วาสนา ในการประชุมสภา อบต. นั้น ทำหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็นอยู่บ้างเป็นบางครั้ง เช่น เสนอกิจกรรมให้กับกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเก็บขยะของอบต. ซึ่งมีอยู่คนเดียวไม่เพียงพอ

ศักยภาพด้านการสื่อสารของผู้นำหญิง

sobt. ฤทัย

การสื่อสารขาเข้า

สื่อ	สาร
• การเรียนหนังสือ • อบต. • อำเภอ ผู้รู้เฉพาะเรื่อง • การอบรม การดูงาน • ชาวบ้าน (จำนวนน้อยมาก)	ความรู้ในเรื่องกฎหมาย โครงการ นโยบายของ อบต. โดยเฉพาะในเรื่องงบประมาณ การจัดทะเบียนกลุ่ม การจัดทำธนาคารหมู่บ้าน การดูงานธนาคารหมู่บ้านที่จังหวัดพะเยา การดูงานกลุ่มออมทรัพย์ และ ศูนย์สาธิตการตลาด - ความเดือดร้อน เช่น น้ำท่วมขัง ขาดน้ำเพื่อการบริโภค และระบบน้ำประปาในซอย 7 - ความต้องการทำกิจกรรมทางศาสนาภายนอกหมู่บ้าน

ข้อมูลขาเข้าต่างๆ จะมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน หรือไม่ก็เป็นเอกสารที่ได้รับจากการประชุม ซึ่งถูกจัดเก็บเพื่อพร้อมใช้ ไม่ว่าจะเป็นใช้สำหรับการอธิบายเพื่อสร้างความเชื่อถือ หรือเอาไว้เป็นเกราะป้องกันตนเองจากการถูกโจมตีจากอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการเก็บเอกสาร หลักฐานของฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นเอกสารหลักฐานที่แสดงถึงความบกพร่อง ความไม่ชอบมาพากลต่างๆ ซึ่ง สอบต. ฤทัย พูดถึงเรื่องนี้ว่า “พี่มีหมดเลย ทั้งความผิดพลาด ความไม่โปร่งใส พฤติกรรมที่บอกถึงความไม่ดีของผู้ว่า เอาไว้เลือกตั้งครั้งหน้า บางทีสามารถเอามาใช้ได้”

อีกประการหนึ่ง ยังพบว่า สอบต. ฤทัย มีการแสวงหาข้อมูลในเรื่องความเคลื่อนไหวของผู้นำด้วยกันทั้งในระดับหมู่บ้านและในระดับตำบล

การสื่อสารขาออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
• บอกปากต่อปากด้วยตนเอง	- การช่วยเหลือชาวบ้านโดยเฉพาะงบประมาณ สิ่งของ - การสร้างและขยายฐานเสียง เช่น โครงการขุดลอกคลองในซอย 5 และการจัดงานทำบุญร้านค้าของกลุ่มรวมซื้อเพื่อการบริโภค	-sobt. ฤทัย กับชาวบ้านที่รับประโยชน์ -sobt. ฤทัย กับชาวบ้าน

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
• ฝากบอก	- เชิญชวนชาวบ้านมาร่วมงานถวายพระพรในวันแม่แห่งชาติ - การชวนคนไปร่วมงานสร้างน้ำพระธาตุดอยคำ	สอ.บต. ฤทัย กับชาวบ้านกลุ่มเล็ก
• ประชุมกลุ่ม กรรมการกลุ่ม	โครงการเกี่ยวกับเรื่องการเงิน โดยการชี้แจงกับกรรมการและสมาชิกในเรื่องประโยชน์ของกลุ่มรวมซื้อ โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่เห็นเป็นตัวเงิน	สอ.บต. ฤทัย กับสมาชิกกลุ่มรวมซื้อ

ตัวอย่างการสื่อสารของ สอ.บต. ฤทัย กรณีการทำบุญร้านค้ากลุ่มรวมซื้อ (สอ.บต. ฤทัยเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นพี่ปรึกษากลุ่ม) เกิดจากการได้รับข้อมูล (ขาเข้า) โดยถูกโจมตีจากฝ่ายผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามอยู่ตลอดเวลา เป็นกลุ่มเถื่อน เป็นกลุ่มที่ตั้งมาเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ข้อมูลที่เข้ามาหลายครั้งทำให้ สอ.บต. ฤทัย เอาการึกว่า หากไม่หาทางป้องกันไว้ก่อนอาจจะเกิดปัญหาตามมา เช่น ขายสินค้าไม่ได้ ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้ปรึกษาหารือกับนางสาวสุวนิจ เพื่อหาแนวทางป้องกันโดยจะต้องทำให้กลุ่มรวมซื้อเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน (คิดว่าฝ่ายตรงข้ามจะยอมรับก็ต่อเมื่อหน่วยงานราชการโดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจให้การยอมรับ ซึ่งก็คือนายอำเภอ) และเลือกที่จะจัดงานทำบุญร้านค้าและทำพิธีเปิดป้ายร้านค้าของกลุ่มรวมซื้อ ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2545 จากนั้นจึงได้แจ้งให้กับสมาชิกกลุ่มรวมซื้อในเรื่องงานทำบุญดังกล่าว โดยวิธีปากต่อปาก (ขาออก) ผ่านแกนนำของกลุ่มที่ผู้นำมีความสัมพันธ์ค่อนข้างใกล้ชิด และมีการประชุมแบบไม่เป็นทางการที่บ้านผู้นำหญิงประมาณ 5-6 คน เพื่อหารือในเรื่องการแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบของแกนนำต่างๆ เช่น ผู้รับผิดชอบด้านอาหาร ด้านประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานภายนอก ด้านพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ในส่วนผู้นำหญิงรับผิดชอบในการประสานงานและเชิญนายอำเภอมาเป็นประธานเปิดงาน เป็นผู้วางขั้นตอนในการดำเนินงานในวันงาน เตรียมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกลุ่ม “พี่วางแผนที่จะเชิญนายอำเภอเมืองมาเป็นประธาน จริงๆ ถ้าเป็นงานทำบุญแค่เจ้าก็พอ...แต่เราหวังมากกว่านั้น...ก็ไปติดต่อเอง...ที่ไม่สามารถไปร่วมการประชุมแม่บ้านตำบล เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ได้ก็เนื่องจากต้องไปพบนายอำเภอ กลัวว่าท่านจะลืมน...ไปตั้ง 3 - 4 ครั้ง นะ ถ้านายอำเภอมาคนอื่นๆ ก็คงมาร่วม พี่ก็ได้ทำบัตรเชิญ ส่งไปให้ลูกชายทำที่กรุงเทพฯ ต้องทำให้ดูดี”

จากกรณีตัวอย่าง การสื่อสารขาเข้าได้จากชาวบ้านและจากผู้นำฝ่ายตรงข้ามว่ากลุ่มรวมซื้อเป็นกลุ่มเถื่อน ชาวบ้านไม่ควรไปซื้อของที่ร้าน ส่วนการสื่อสารขาออกใช้วิธีปากต่อปาก แต่เนื้อหาสารมักเป็นเรื่องที่ผู้นำได้คิดวิเคราะห์และหาแนวทางวิธีการไว้แล้ว

สอ.บต. วาสนา

การสื่อสารขาเข้า

สื่อ	สาร
• การประชุม อสม. ข้อมูลและการประสานจาก สอ.	เรื่องสุขภาพ (ความรู้ งานรณรงค์ เผยแพร่ตามนโยบาย)
• อบต.	เรื่องโครงการ งบประมาณ และ นโยบายของ อบต.

สื่อ	สาร
• ผู้ใหญ่บ้าน • โทรศัพท์ • สมาชิกในกลุ่มแม่บ้าน (บางคน)	งานด้านปกครอง ชาวการเมือง เกี่ยวกับข้อมูลในเรื่องการเลือกนายก อบต. จัดซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ของกลุ่มแม่บ้าน และกิจกรรมการทำพานบายศรี

การสื่อสารขาออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
• ปากต่อปาก	- เรื่องที่ต้องการของความร่วมมือ เช่น การสำรวจ จปฐ. การขอความร่วมมือจาก อสม. หรือแม่บ้านไป ร่วมงานต่างๆ ฯลฯ โครงการของกลุ่มแม่บ้านที่ได้รับ การสนับสนุนจาก อบต.	สอบต. วาสนา กับชาวบ้าน

ตัวอย่างการสื่อสารของ สอบต. วาสนา กรณีการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออกเป็นงานที่ทำร่วมกันระหว่าง อบต. และสถานีนามัย ที่ต้องการป้องกันโรคไข้เลือดออกร่วมกันทั้งตำบล นอกเหนือจากการพ่นหมอกควันโดย อบต. แล้ว ยังให้แต่ละหมู่บ้านทำการรณรงค์พร้อมกันทุกหมู่บ้านทั้งตำบล เมื่อ สอบต. วาสนา ได้รับข้อมูลเข้ามาจากทั้งจาก อบต. และสถานีนามัย แล้ว จึงได้หารือกับกลุ่ม อสม. เกี่ยวกับวิธีการรณรงค์ จากนั้นจึงได้ขอความร่วมมือกับกลุ่มแม่บ้าน ลูกหลาน เยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นลูกหลานของ อสม. และแม่บ้าน มาร่วมรณรงค์ โดยในวันที่รณรงค์ก็มีการทำป้ายผ้าประชาสัมพันธ์เรื่องการป้องกันไข้เลือดออก การประกาศ ประชาสัมพันธ์ ถึงอันตรายของยุงลาย ไข้เลือดออก วิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลาย และแจกทรายอะเบทให้กับชาวบ้าน

แนวทางการนำการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนา

sobต. ฤทัย สนใจการใช้การสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือในการเลือกตั้งสมัยหน้า ขณะนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาวิธีการต่างๆ สำหรับ สอบต. วาสนา ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ส่วนหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ในสมัยหน้า สอบต. วาสนา ต้องการวางมือจากการเป็น สอบต.

sobต. จันท์ศรี บัวผ่อง

การรับรู้บทบาท อบต.

การรับรู้บทบาทตามกฎหมาย

ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของ สอบต. ตามกฎหมายนั้น สอบต. จันท์ศรี บัวผ่อง บอกว่าไม่รู้รายละเอียดหรือข้อความที่ระบุในมาตรา 67 และ 68 ส่วนมากทำงานตาม สอบต. คนอื่น หรือทำตามที่ อบต. มีนโยบายแต่หากมีเรื่องที่ไม่รู้ หรือไม่เข้าใจจะปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน กับแกนนำ สอบต. หญิงในตำบลบางคน เช่น สอบต. บานชื่น หมู่ 1 และ สอบต. ประไพพรรณ หมู่ 8

การให้ความหมายผู้นำ

สอedt. จันทรศรีย ยอมรับว่าตนเองไม่สามารถทำงานในฐานะ สอedt. ได้เพราะครอบครัวไม่พร้อม “ไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำได้ เพราะคนที่จะเป็นผู้นำต้องพร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ สภาพความเป็นอยู่ ต้องเสียสละ แต่ครอบครัวของพี่ไม่พร้อม แต่ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ บางครั้งพี่คิดว่าใช่ ใช่เลยผู้นำ อยากทำจริงๆ แต่ไม่ใช่ บางครั้งเหนื่อย อ่อนแอ จิตใจอ่อนแอเกินไป และไม่มีเวลา”

สอedt. จันทรศรีย ขาดโอกาสที่จะสร้างประสบการณ์ในการทำงาน ขาดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง งานที่ทำจะทำงานตามที่ได้รับคำสั่งมา ไม่มั่นใจตัวเองกับบทบาทของ สอedt. และพยายามหาคนที่พร้อมในหลายๆ ด้าน มาลงสมัครตำแหน่งนี้แทนตนเอง “มีการปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่บ้านเรื่องการหาคนมาลงสมัคร อบต. สมัยหน้าแทนตัวเองที่คิดว่าจะไม่ลงสมัครแล้ว แต่ขอเวลาสั่งสมประสบการณ์ก่อน ถ้าพร้อมเมื่อไหร่จะกลับมาลงอีกครั้ง”

ความเป็นหญิง

ในเรื่องความเป็นหญิงของ สอedt. จันทรศรีย เป็นเรื่องที่ได้ค่อนข้างยาก ถ้าดูจากความคิดที่จะทำงานกับกลุ่มสตรีแม่บ้านแต่ก็ไม่สำเร็จ สอedt. จันทรศรีย บอกว่า “จริงๆ อยากรวมกลุ่มสตรีแม่บ้าน แต่ก็ยังติดที่ประธานแม่บ้าน กับกลุ่มแม่บ้านที่ไม่เอาด้วยบอกว่าไม่มีเวลา” แต่อีกด้านทางประธานแม่บ้านบอกว่าไม่ได้รับความร่วมมือดีเท่าที่ควรจาก สอedt. จันทรศรีย “ทางประธานแม่บ้านตำบล พี่ขึ้น จะมีหนังสือส่งมากับ สอedt. จันทรศรีย แต่ไม่ได้รับตอนที่ยังไม่ได้เป็นก็ดี มาช่วยเหลือ เดือดร้อนอะไรก็จะมาช่วย เมื่อเป็น อบต. แล้ว บอกว่าไม่มีเวลาบ้าง ประชุมบ้าง”

การทำโครงการ ของ สอedt. จันทรศรีย ในปีที่ผ่านมาเป็นลักษณะโครงการที่ไม่ต้องเขียนโครงการเสนอ เช่น โครงการทำระบบน้ำประปาเข้าซอย 5 ซึ่งคนในซอยนี้ประมาณ 5 ครอบครัวมีความต้องการมานานแล้ว มีชาวบ้านคนหนึ่งที่อยู่ในซอยนี้ได้พยายามประสานต่อรองกับ สอedt. สมชาย เพื่อนางบุดหนุนมาใช้ ในโครงการนี้เนื่องจาก สอedt. สมชายต้องการนางบุดหนุนจำนวนนี้ไปทำกิจกรรมอื่น โดยชาวบ้านขอให้ สอedt. จันทรศรีย เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่ง สอedt. จันทรศรีย บอกว่า “ได้พยายามช่วงชิงบุดหนุน ปี 2545 จำนวน 80,000 บาท กับ สอedt. สมชาย ทำระบบน้ำประปาเข้าซอย 5 ”

ที่ผ่านมาได้มีการประชุมหมู่บ้านเพื่อจัดทำข้อบังคับของหมู่ 7 ปี พ.ศ. 2546 ส่งให้ อบต. รีมตอย ทาง สอedt. จันทรศรีย เป็นผู้ทำบันทึกการประชุมเสนอ อบต. ส่วน สอedt. สมชาย ไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย “ได้เสนอโครงการปัจจัยพื้นฐาน วางท่อระบายน้ำขยายถนนเข้าหมู่บ้านเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเหมือนกับปีที่แล้ว”

พื้นที่การสื่อสารของผู้นำหญิง

พื้นที่การสื่อสารภายในหมู่บ้าน

1. บ้านผู้ใหญ่บ้าน

บริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้านมักจะเป็นที่ประชุมของหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ ประชาคมหมู่บ้าน และกลุ่มสตรีแม่บ้าน เรื่องที่พูดคุยในการประชุมส่วนใหญ่เป็นเรื่องแจ้งเพื่อทราบจากทางราชการ ทั้งจากอำเภอและ อบต. รีมตอย การตกลงเรื่องโครงการต่างๆ การทำงานประมาดประจำปีของหมู่บ้าน และการเตรียมทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน เป็นต้น สอบต. จันทรศรีซึ่งได้เข้าร่วมประชุม การจัดงานประมาดประจำปีของหมู่บ้าน โดย สอบต. จันทรศรีทำหน้าที่ทำบันทึกผลการประชุมในครั้งนั้นเสนอต่อ อบต. รีมตอย ซึ่งเป็นเงื่อนไขของ อบต.

2. ร้านค้า

ร้านขายของชำในหมู่บ้าน ซึ่งมีชาวบ้านมาซื้อของใช้ ซื้อกับข้าว คนที่มาที่ร้านส่วนใหญ่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องต่างๆ ของคนในหมู่บ้าน สอบต. จันทรศรี ก็มาใช้บริการร้านแห่งนี้ด้วย จึงใช้โอกาสที่มาเจอผู้คนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และคนพื้นเพเดิม ในการบอกเล่า และถามเรื่องราวต่างๆ แบบไม่เป็นทางการ เช่น กิจกรรมวันลอยกระทงที่ อบต. จัด งานดอยคำเกมส์ หรือขอความร่วมมือให้ช่วยกรอกแบบสำรวจ จปฐ.

พื้นที่การสื่อสารภายนอกหมู่บ้าน

ที่ว่าการ อบต.

ในการประชุมสภาอบต. สอบต. จันทรศรี ได้เสนอความต้องการของหมู่บ้านในบางครั้ง เช่น โครงการขุดลอกรางระบายน้ำ โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กระยะทาง 147 เมตร เข้าหมู่บ้าน

ศักยภาพการสื่อสารของผู้นำหญิง

การสื่อสารขาเข้า

สื่อ	สาร
● การประชุม อบต.	นโยบายการพัฒนาตำบล การอนุมัติโครงการต่างๆ การสนับสนุนทุนการศึกษาของ อบต. เป็นต้น
● สอบต. หญิงในตำบลรีมตอย	กิจกรรมของกลุ่มสตรี แม่บ้าน การให้คำปรึกษาเรื่องการทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณ
● การอบรมสัมมนาที่ อบต. รีมตอยจัดขึ้น	การพัฒนาศักยภาพผู้นำหมู่บ้าน
● ชาวบ้าน (บางคน)	การซ่อมแซมไฟกิ่ง

การสื่อสารขาออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
● เสี่ยงตามสายในหมู่บ้าน	เชิญประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยจะประสานผ่านทางผู้ใหญ่บ้านเพื่อประกาศเสี่ยงตามสายหมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน
● การประชุมหมู่บ้าน	การจัดทำโครงการประจำปีของหมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน สบต. จันท์ศรี กับชาวบ้าน
● การพูดคุยปากต่อปากในกลุ่มเล็กๆ	การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ จาก อบต. ริมดอย กิจกรรมต่างๆ ที่อบต. ริมดอยจัดขึ้น เช่น งานลอยกระทง งานดอยคำเกมส์ เป็นต้น	สบต. จันท์ศรี กับชาวบ้าน กลุ่มเล็กๆ แกนนำชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับชาวบ้าน

การสื่อสารทั้งขาเข้าและขาออกของ สบต. จันท์ศรี มีน้อยมาก ในหลายเรื่องที่ได้รับรู้และรับทราบมา สบต. จันท์ศรี ก็ไม่ได้แจ้งให้กับชาวบ้านทราบแต่อย่างใด อาทิเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน การให้ทุนการศึกษาเด็ก สาเหตุที่ สบต. จันท์ศรี ไม่แจ้งเพราะเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านได้เข้าร่วมประชุมด้วยแล้ว และผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้แจ้งให้กับลูกบ้านทราบเอง หรือข้อมูลหลายเรื่องที่เป็นข้อมูลจาก อบต. โดยตรง เช่น การติดตั้งเสาหอกระจายข่าวของ อบต. ตำแหน่งการติดตั้งบอร์ดประชาสัมพันธ์หมู่บ้านที่ อบต. ริมดอยจัดทำให้ สบต. จันท์ศรีก็ไม่ได้แจ้งแต่อย่างใด

ตัวอย่างการสื่อสารของ สบต. จันท์ศรี กรณีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของหมู่ 7 เมื่อ สบต. จันท์ศรี ได้รับข้อมูลจาก อบต. ริมดอย เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตำบลริมดอย ของหมู่ 7 แล้วว่า ในปีงบประมาณ 2546 แต่ละหมู่บ้านจะได้รับงบประมาณบ้านละ 5 แสนบาท ขอให้ สบต. แต่ละบ้านไปจัดประชุมในหมู่บ้านตนเอง พร้อมทั้งมีบันทึกการประชุมและแผนที่หมู่บ้านคิดจะทำในปีหน้า สบต. จันท์ศรี ได้ไปปรึกษากับผู้ใหญ่บ้านเพื่อกำหนดวันประชุม หลังจากนั้นผู้ใหญ่บ้านจึงได้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านมาประชุมผ่านทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน เมื่อถึงวันประชุม ผู้มาเข้าร่วมประชุมมีประมาณ 20 คน เป็นตัวแทนจากกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาคม ผู้สูงอายุ และกลุ่มสตรีแม่บ้าน เริ่มด้วยผู้ใหญ่บ้านกล่าวเปิดการประชุม พร้อมสอบถามความต้องการว่าจะทำอะไรบ้างในปีหน้า โดยมีงบประมาณ 5 แสนบาท ข้อสรุปสุดท้ายที่ประชุมสรุปว่าจะนำไปปรับปรุงขยายถนนเข้าหมู่บ้านเพียงกิจกรรมเดียวในวงเงิน 5 แสนบาท และปีต่อไป ไปถึงอีกจนกว่าจะครบตลอดเส้นทาง โดย สบต.

จันทร์ศรี เป็นผู้จัดทำรายชื่อผู้เข้าประชุมและบันทึกการประชุมเสนอให้กับ อบต. รีมดอย โดยได้ทำสำเนารายงานไว้ 2 ชุด ให้ผู้ใหญ่บ้าน 1 ชุด เก็บไว้เป็นหลักฐานตัวเอง 1 ชุด

แนวทางการนำการสื่อสารไปใช้พัฒนา

สบต. จันทร์ศรี ยังไม่เห็นช่องทางที่จะใช้การสื่อสารมาช่วยในการทำงานในหมู่บ้าน โดยบอกว่า “มันยาก ในหมู่บ้านนี้ จะทำอะไรมันยากไปหมดไม่ได้รับความร่วมมือ” แต่ยังคงมีความพยายามร่วมกับผู้ใหญ่บ้านในการวางตัว ผู้สมัครสมัชชนำในลักษณะเป็นทีมมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่จะมาแทนตัวเอง เพื่อทำงานพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับผู้ใหญ่บ้านให้ดีขึ้นกว่านี้

สบต. ประไพพรรณ สุขดี

การรับรู้บทบาท อบต.

การรับรู้บทบาทตามกฎหมาย

สบต. ประไพพรรณ รู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ อบต. จากผู้ใหญ่บ้านในช่วงแรกก่อนลงสมัครและรู้จากสื่อต่างๆ บ้าง ก่อนที่จะเข้ามาเป็น สบต. ก็ได้มีโอกาสไปอบรมที่ศูนย์สตรีล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้รู้มากขึ้น การอบรมครั้งนั้นเห็นว่า ผู้หญิงที่เข้ามาทำงานใน อบต. ควรดูแลในจุดใดบ้าง โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง “คิดว่าเราเข้ามาถูกจุด ยิ่งทำไปยิ่งได้รู้ การต่อสู้ในสภา มีอะไรเราก็เป็นตัวแทน ผู้ชายไม่เคยมาถามเอาอันนั้น อันนี้ให้ผู้หญิง” เมื่อเข้ามาเป็น สบต. แล้ว ได้เข้าไปรับการอบรมที่โรงแรมในเรื่องบทบาทหน้าที่ของ อบต. ซึ่งมีหนังสือแจกให้ ก็ดูจากหนังสือเล่มนี้เป็นหลัก นอกจากนี้ สบต. ประไพพรรณ ได้พูดถึงมาตรา 67 ว่าในวาระแรกไม่มีข้อท้ายๆ (ข้อ 7-9) เพิ่งมาเพิ่มในวาระที่สอง

การให้ความหมายผู้นำ

การเป็นผู้นำ สบต. ประไพพรรณ แสดงทัศนะว่าเป็นตัวแทนของชาวบ้าน แต่ต่างจากชาวบ้านตรงที่มีประสบการณ์มาก่อน ได้มีโอกาสทำงานในหมู่บ้านมาก่อนจึงเป็นฐานทำให้เข้าใจและรู้ระบบการทำงาน ทำให้ทำงานได้ง่ายและสะดวก

นอกจากนี้ สบต. ประไพพรรณยังมองว่า สบต. ในหมู่บ้านจะต้องทำงานร่วมกัน ไม่ขัดแย้งกันเอง และไม่ขัดแย้งกับผู้อื่น ทำงานร่วมกับทุกคนได้ อีกทั้งมีความสามารถในการเป็นผู้นำด้วย ตัว สบต. ประไพพรรณ เองถึงแม้จะมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย แต่ให้ความสำคัญกับบทบาทการเป็น อบต. เป็นอันดับแรก หากมีการประชุมอบรมหรืองานอื่นๆ ข้อนกับงานของ อบต. สบต. ประไพพรรณ จะหาคนไปแทนงานอื่น ส่วนตัวเองไปงาน อบต. “ความคิดของเจ้านี่ สมาชิกอบต. เป็นอันดับหนึ่ง อันดับสองคือ อสม. ไม่ใช่เป็นเพราะตัวเจ้าเป็นประธานแล้วเอาตัวนั้นะ คือมันเป็นการดูแลพ่อแม่พี่น้องของหมู่บ้าน” ทั้งนี้ สบต. ประไพพรรณ มองว่าการเข้ามาทำงานใน อบต. เป็น

โอกาสดีที่จะทำให้ความต้องการของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. บรรลุผลได้ “เรามายู่จุดนี้ เราสามารถที่จะเอาอะไรออกมาให้คนกลุ่มนี้ได้”

ความเป็นหญิง

สะท้อนผ่านงานที่ทำ โดยเฉพาะโครงการคุณภาพชีวิตที่เน้นการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วย (เช่น ผู้ติดเชื้อเอชไอวี) ผู้พิการ เยาวชนต่อต้านยาเสพติด รวมไปถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทั้งต้นไม้ ชยะ ความสะอาดของถนนหนทาง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสำหรับกลุ่มแม่บ้าน เช่น การทำขนม การตัดเย็บเสื้อผ้า การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น และเมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ทางเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลและหมอจากโรงพยาบาลแม่และเด็กได้มาตรวจสุขภาพชาวบ้านในหมู่ 8 ผลปรากฏว่าหลายคนมีไขมันในเลือดสูง สอบต. ประไพพรรณ จึงทำโครงการขยายกายสบายชีวิ ชักชวนให้คนที่ไขมันในเลือดสูงและคนอื่นๆ ในหมู่บ้านมาออกกำลังกายร่วมกันในช่วงเย็น

ในช่วงที่มีแนวคิดเรื่องการเลือกนายกเล็ก สอบต. ประไพพรรณ ก็มีความคิดว่า กลุ่มนายกเล็กต้องมีผู้หญิง 1 คน เพราะผู้ชายไม่สนใจเกี่ยวกับผู้หญิง จึงต้องมีผู้หญิงในทีมด้วย แต่ก็ต้องดูว่าผู้หญิงคนนั้นเคยทำงานมาก่อนหรือไม่ และในช่วงที่มีการหาเสียงเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งกำนัน (กรกฎาคม 2545) ทาง อบต. ได้จัดให้ผู้สมัครมานำเสนอแนวคิดการทำงานให้กับสมาชิก อบต. สอบต. ประไพพรรณ ได้เสนอความเห็นกับผู้สมัครว่า “อยากเห็นความเปลี่ยนแปลงในตำบลริมดอยอยากให้มีส่วนร่วมด้วยกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิก อบต. ให้ความร่วมมือกันในการทำงานในตำบล อย่าลืมแม่บ้าน ผู้หญิงต้องสำคัญ” เดียวนี้เวลากลุ่มแม่บ้านมีกิจกรรมต่างๆ กำนันก็จะมาร่วม เช่น การประชุมกลุ่มแม่บ้านของตำบลริมดอย หรือการสนับสนุนงานของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ 5 เป็นต้น

ลักษณะเด่นของความเป็นหญิงของ สอบต. ประไพพรรณ ก็คือความตรงไปตรงมา ความซื่อสัตย์สุจริต และความสามารถในการโน้มน้าว สอบต. ประไพพรรณ บอกว่าถ้ามีเรื่องไม่ชอบมาพากล ตนเองจะรู้ “เจ้าจะรู้ไว (เร็ว) หัวเจ้าจะคิดเร็ว จะเห็นและบางครั้งก็จึ้นคนนั้นคนนี้ว่าไม่ถูก บางคนเห็นด้วยก็ดี แต่บางคนเขาจะกินเดี๋ยวนี้ล่ะ ถ้าเห็นอะไรอย่างนี้ บางครั้งก็อยากจะปล่อย แต่ก็ไปกระตุ้น บอกคนที่พอจะพูดได้ พอจะขวางให้ได้ บางคนเห็นเราเป็นผู้หญิง คิดว่าไม่รู้เรื่อง” กรณีตัวอย่างนี้เป็นเรื่องที่ สอบต. ประไพพรรณ พบว่าสเปคของเตาอบสมุนไพรที่จะทำให้กับผู้สูงอายุมีข้อผิดพลาด จึงไปบอกกับพ่อหลวงหลายๆ หมู่บ้าน ทำให้เกิดการแก้ไข ปรับเปลี่ยน

สอบต. ประไพพรรณ บอกว่าเวลาอยู่ในที่ประชุม อบต. นั้นไม่รู้ลึกถึงความเป็นหญิงเป็นชาย แต่หากเห็นอะไรที่ไม่ถูกไม่ควร ก็จะทักท้วง “บางทีเงินมันเยอะ เขาสอดโครงการเข้ามาให้เรายกมือในวันนั้น เจ้าก็ยกมือค้าน เขาก็รับฟังเหตุผล ทางบริหารก็รับฟัง บางทีเจ้าก็ว่าแรง อย่างที่จอดรถของเจ้าหน้าที่ เจ้าบอกว่ามันไม่ถูก ระดับชาวบ้านทำไมจะต้องมาแบ่งแยกกันขนาดนี้ ปลัดบอกว่าเพื่อให้เป็นระเบียบเรียบร้อย บางครั้งรถของปลัด ของประธานไม่มีที่จอด เจ้าว่าใช้สิทธิอะไร มันเหมือนหัวโขน แบ่งแยกกันเกิน อันนี้เป็นเงาภาษีของชาวบ้าน”

สำหรับการขอเงินมาดำเนินงานโครงการเองโดยใช้งบอุดหนุน ซึ่งแต่เดิมเป็นงบสนับสนุนที่ทางเจ้าหน้าที่ อบต. เป็นผู้ดำเนินการ สอบต. ประไพพรรณ บอกว่าถกเถียงกันอยู่นานกว่าจะเข้าใจว่างบอุดหนุนนี้เราเอามาทำอะไรได้ “สมมติถ้าเราเอาออกมาเองได้ เงินมันไม่ไปเสียไปหายที่ไหน มันก็เอามาลงในจุดนี้ได้เต็มตัวเลย”

ในส่วนของการโน้มน้าวนั้น สะท้อนจากการบอกกล่าวของ สอบต. ประไพพรรณ ที่ว่า “ทุกอย่างเวลาเราพูดอะไรเข้าไปในสภาเขาจะเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่หรือบริหารสามคน เขาจะเชื่อเรา รวมถึงสมาชิกทุกคนในสภา เวลาเราพูดอะไร จะมีการหยุดคิดหรือเวลาเขาเสนออะไรขึ้นมา เราหยุดเขาช่วงนั้น เขาก็ฟังเรา หรือว่าความคิดริเริ่มของเรา เจ้าเป็น อสม. การรณรงค์ที่เจ้าเคยทำคือเคาะประตูบ้าน เขาก็เอารูปแบบนี้ไปใช้ทั้งตำบล”

พื้นที่สื่อสารของผู้นำหญิง

พื้นที่การสื่อสารภายในหมู่บ้าน

1. บ้าน สอบต.

ที่บ้านของ สอบต. ประไพพรรณ เป็นที่ที่ สอบต.หญิงด้วยกันและแกนนำหมู่บ้านคนอื่นๆ รวมทั้งชาวบ้าน มักจะแวะเวียนกันมาพูดคุย ถามไถ่ข้อมูลอยู่เป็นประจำ หากทำกิจกรรมบางอย่าง เช่น ทำกระถาง ทำบายศรีก็มาทำกันที่นี่

2. บ้านผู้ใหญ่บ้าน

บ้านผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ที่แกนนำรวมทั้ง สอบต.หญิง จะไปพบปะพูดคุยหรือประชุมร่วมกัน

3. อาคารเอนกประสงค์

อาคารเอนกประสงค์ใช้เป็นที่ประชุมกรรมการทั้งหมดและประชุมชาวบ้าน

4. พื้นที่อื่นๆ

ที่หนึ่งคือบริเวณสี่แยกใกล้ๆ ร้านค้าของพี่หมวย ซึ่งอยู่บริเวณกลางหมู่บ้านและผู้คนมักจะผ่านไปมา บางครั้งก็ตะโกนทักทาย ตะโกนเรียกกันหรือแวะเข้ามาคุยกัน คล้ายๆ สภากาแฟ เวลาที่มีข้อมูลข่าวสารต่างๆ สอบต. ประไพพรรณ สอบต. จงจิตร มักจะมานั่งคุยกับกรรมการหมู่บ้าน แกนนำหมู่บ้าน หรือกลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. ที่นี้ “พอเขาเห็นเราอยู่ที่นี่ก็แวะมาคุย รวมทั้งชาวบ้านด้วย บางทีแม่บ้านที่อื่น แม่บ้านแถวนี้ก็มานั่งคุยกัน เวลาที่มีเรื่องจะคุยกัน แม่บ้านก็จะมาคุยกันที่นี่” และเวลาที่มีกิจกรรม เช่น การรณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลาย ทาง สอบต. อสม. ก็มาตั้งหลักแจกทรายอะเบทกันตรงนี้

นอกจากนี้ก็มีร้านลุงดี ซึ่งเป็นร้านค้าขายอาหารสดและอาหารแห้งที่คนในหมู่บ้านมักจะมาซื้อของและได้พบปะพูดคุยกัน

พื้นที่การสื่อสารภายนอกหมู่บ้าน

ที่ว่าการ อบต.

การประชุมสภา อบต.ทั้งการประชุมประจำเดือน การประชุมสามัญและวิสามัญนั้น สอบต. ประไพพรรณ จะเตรียมตัวศึกษาการระดมและเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ประกอบการอภิปราย ชักถามหรือการนำเสนอของตนเอง โดยค้นคว้าจากรายงานการประชุมบ้าง หาข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลต่างๆ บ้าง ทั้งจากปลัด อบต. ในตำบลอื่น จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากเจ้าหน้าที่อนามัย พัฒนาการ เป็นต้น

จากการสังเกตการณ์ในระหว่างการประชุม พบว่า สอบต. ประไพพรรณ มีบทบาทในการพูดในที่ประชุมค่อนข้างมากทั้งการชักถาม ให้ข้อเสนอแนะ แปรญัติติ อภิปรายในประเด็นต่างๆ “เจ้าจะเป็นคนเสนอบางอย่างและด้านสิ่งที่ไม่ถูก”

ศักยภาพด้านการสื่อสารของผู้นำหญิง

sobt. ประไพพรรณ

การสื่อสารเข้า

สื่อ	สาร
• โทรศัพท์	ข่าวสารบ้านเมือง สารคดีสิ่งแวดล้อม แม่บ้าน วิธีการพูดของบุคคลต่างๆ และท่าทางในการพูด
• หนังสือพิมพ์ (ท้องถิ่น)	ความเป็นไปของหมู่บ้านและตำบลต่างๆ
• ผู้ใหญ่บ้าน	เนื้อหาการประชุม นโยบายที่สั่งการมาทางอำเภอ ยาเสพติด (ดูแล สอดส่อง เสาะหาผู้ที่มีหน้าที่ไม่ถูกต้อง)
• อบรรม	การทำงานของกลุ่มสตรี ความรู้ต่างๆ เช่น สตรีกับการเมืองการปกครอง ท้องถิ่นยาเสพติด แผนงาน กฎระเบียบต่างๆ การจัดทำโครงการ แผนงาน การใช้งบประมาณ 7,500 บาท ของ อสม. แต่ละหมู่บ้าน โรคใช้เลือดออก โรคระบาดตามฤดูกาล
• ปลัด อบต. ตำบลอื่น	การใช้งบประมาณ การดำเนินงานบางโครงการที่ทางปลัด อบต. รับผิดชอบ นอกว่าทำไม่ได้ จะดูว่าทำอย่างไร
• เครือข่าย สอบต. หญิงในหมู่บ้าน	การหาเสียง กฎ ระเบียบต่างๆ ของ กกต.
• ชาวบ้าน	การร้องเรียนเรื่องต่างๆ เช่น ทมของเพื่อนบ้านมาซื้อหน้าบ้าน พื้นที่ว่างบางแห่งในหมู่บ้านที่เจ้าของไม่มาดูแลปล่อยให้มั่วร้าย

การสื่อสารขาออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
พูดคุยกับกลุ่มแม่บ้าน	การไปร่วมกิจกรรมที่อำเภอจังหวัดขอมการอบรม ประชุมการทำโครงการของกลุ่มแม่บ้าน การทำอาหาร ไปช่วยตามโรตนาต่างๆ	สอบต. ประไพ- พรรณ กับแม่ บ้าน
ประชาสัมพันธ์ผ่านรถเคลื่อนที่ ถึงจักรยานแจกรายอะเบทไป ตามบ้าน	รณรงค์กำจัดยุงลาย (อันตรายของยุงลาย การใช้ ทรายอะเบท)	สอบต. ประไพ- พรรณ กับชาว บ้าน
ผู้ใหญ่บ้าน	เรื่องที่ได้รับรู้รับทราบจากการประชุมที่ อบต.: การคิด พินัยกันยุง โครงการ งบประมาณที่ผ่านการพิจารณา จาก อบต. การกำจัดขยะ กฎ ระเบียบต่างๆ การจัด เก็บภาษี การจัดกิจกรรมต่างๆ ของ อบต.	ผู้ใหญ่บ้านกับ ชาวบ้าน
คณะกรรมการหมู่บ้าน	งบประมาณ โครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่จะทำในหมู่ บ้านในตำบล	สอบต. ประไพ- พรรณกับแกน นำชาวบ้านที่ เกี่ยวข้อง
ปากต่อปาก	การจัดกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น รด น้ำดำหัวผู้สูงอายุ การทำบุญอาคารเอนกประสงค์ การ ออกกำลังกาย การเอนคินที่ บัตร 30 บาทรักษาทุกโรค	สอบต. ประไพ- พรรณกับชาว บ้าน
ประชุม อบต.	การประกันภัย พรบ. ชักถามเรื่องงบประมาณ โครง การที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข คุณภาพชีวิต การจัดเก็บภาษี	สอบต. ประไพ พรรณ กับ สอบต.
ประชุม อสม. ในหมู่บ้าน	การรณรงค์ยุงลายโดยหาแนวทางในการตรวจน้ำขัง ตามบ้าน กิจกรรมต่างๆ ของ อสม. ที่จะต้องทำ หรือ ไปร่วมกิจกรรม อสม. ที่ อำเภอ จังหวัด หรือตำบล อื่นๆ ที่จัด	สอบต. ประไพ- พรรณกับแกน นำ
การพูดคุยกับผู้สูงอายุ	การแจกของการทำบัญชีผู้สูงอายุ การสำรวจความ ต้องการของผู้สูงอายุ	สอบต. ประไพ- พรรณ กับผู้สูง อายุ

กรณีตัวอย่างการสื่อสารขาเข้า-ขาออกของ สอบต. ประไพพรรณ ในเรื่องการรณรงค์กำจัดยุงลาย ซึ่งเป็น
งานของ อบต. และสถานีอนามัย ข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าวจึงได้มาจากทั้ง อบต. และสถานีอนามัย แต่จาก
อบต. เน้นหนักในเรื่องอันตรายของยุงลาย ส่วนสถานีอนามัยจะมีเรื่องการใช้ทรายอะเบทด้วย ส่วนช่องทางการ
สื่อสารจะมีหลายทาง ทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายก่อนที่จะถึงวันรณรงค์ พอถึงวันรณรงค์ก็จัดกลุ่ม

อสม. ไปอยู่ที่บริเวณสี่แยกใกล้ๆ ร้านค้าของพี่หมวยเพื่อแจกจ่ายทรายอะเบทให้ชาวบ้านที่ไม่ได้มารับ ณ จุดแจกจ่าย โดยมีรถเคลื่อนที่ประกาศเชิญชวนให้คนในบ้านออกมารับทรายอะเบท และบอกถึงอันตรายของยุงลาย รวมถึงวิธีใช้ทรายอะเบทและการกำจัดลูกน้ำยุงลาย รวมถึงวิธีใช้ทรายอะเบทและการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

การสื่อสารเข้าของ สอบต. ประไพพรรณ มาจากหลายแหล่งทั้งจากสื่อบุคคล การประชุม อบรม และสื่อมวลชน เพื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็นำมากระจายในหลากหลายรูปแบบทั้งบอกผู้เกี่ยวข้องโดยตรงและบอกให้รู้กันทั้งหมู่บ้านผ่านเสียงตามสายที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประกาศ “ของเราเข้ามาถือออกกระจาย บางเรื่องอาจไม่กระจายทั่วถึงทั้งหมด แต่คณะกรรมการจะรู้ รู้กันในกลุ่มที่ทำงาน อย่างทุนเด็กยกกจน ก็ต้องมาดูคนไหนยากจนกว่ากัน”

แนวทางการนำการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนา

sobต. ประไพพรรณ มองว่าจุดอ่อนในการทำงานที่ผ่านมาของ sobต. ทั้งสองคนคือไม่ได้ประชาสัมพันธ์งานที่ตัวเองทำ ทำให้คนในหมู่บ้านไม่รู้ว่า sobต. ได้ทำอะไร ทั้งนี้เป็นเพราะ “เราไม่กล้าที่จะบอกว่าเราเอามา” หรือรางวัลต่างๆ ที่ได้รับ ก็ไม่เคยประกาศให้ชาวบ้านรู้ แต่ความคิดในเรื่องนี้ของ sobต. ประไพพรรณ เปลี่ยนไป “การทำงานถ้าเราไม่ประชาสัมพันธ์ อย่างวันที่รณรงค์ยุงลาย ถ้าเราไม่มีสื่อ (หอกระจายข่าว รถกระจายเสียงเคลื่อนที่) ก็ไม่มีอะไรแรงเร้าให้เขาออกมา เจ้าได้ความคิดจากอาจารย์ (กาญจนา) ก็เลยมีการทำอันนี้ขึ้นมา เมื่อก่อนไม่ได้คิดเดี๋ยวนี้เราร่วมกันเปิดเผยให้ชาวบ้านรู้”

sobต. จงจิตร ไพศาล

การรับรู้บทบาท อบต.

การรับรู้บทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย

sobต. จงจิตร รู้เรื่องหน้าที่ของอบต. บ้างแล้ว ก่อนที่จะเข้ามาเป็นsobต. “ปกติจะเป็นคนติดตามข่าวพวกนี้ สนใจข่าวพวกนี้อยู่แล้ว รู้ว่าเป็นงานพัฒนา รู้จากสื่อต่างๆ พอเข้าไปสองปีแรกเป็นการศึกษางานจริงๆ แต่ได้รู้จริงๆ จากหนังสือคู่มือที่ไปอบรมพัฒนาสตรีที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รู้จากเล่มนั้นว่าหน้าที่ของ อบต. มีอะไรบ้าง กฎกระทรวงก็รู้จากเล่มนั้นทั้งหมด เล่มนั้นแบ่งเป็นหมวดหมู่ให้ศึกษา เริ่มตั้งแต่การเตรียมการประชุมจนถึงผู้เข้าร่วมประชุม กรรมการบริหาร ประธานสภาทำหน้าที่อะไร หน้าที่ในการพัฒนา เกี่ยวกับผู้หญิงก็มี เป็นการชักชวนให้ผู้หญิงตื่นขึ้นมาเพื่อมารู้กฎหมายบ้าง รักษาสติของตัวเอง เน้นมาก ที่เข้าไปอบรมก็เป็นผู้หญิงทั้งนั้น เป็นเอกสารที่ชัดเจน อบต. มีองค์ประกอบเป็นใคร มีหน้าที่อะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีหน้าที่ อำนาจแค่ไหน จะรับรู้ตรงนี้”

พอเข้ามาเป็น sobต. ก็พบว่าหน้าที่ที่จะต้องทำมีมากกว่าที่เคยรู้ “ตำราคือตำรา เชิงปฏิบัติมันจะแตกต่างมากกว่าตำรา” ซึ่ง sobต. จงจิตร มองว่างานของ อบต. ริมดอย ที่ผ่านมามีได้ครอบคลุม ม.67 และทำได้เกือบ 100% อาจจะมีบางเรื่องที่ทำซ้ำ หรือทำได้ไม่สมบูรณ์ เช่น การดูแลความสะอาดของถนนหนทาง ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนการดำเนินงานมีมากและต้องทำงานด้วยความรอบคอบ แต่ผลประโยชน์ตกอยู่กับชาวบ้านเต็มที่ สังเกตจาก

ทุกหมู่บ้านในตำบล ในอดีตเมื่อยังไม่มี อบต. การพัฒนาไปได้ช้า แต่เดี๋ยวนี้จะเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะด้าน สาธารณูปโภคนั้นดีขึ้นมาก

การให้ความหมายผู้นำ

สอบต. จงจิตร สะท้อนการเป็นผู้นำของตนเองว่า เป็นเสมือนผู้รับใช้หรือผู้ให้บริการไม่ใช่เป็นผู้มีอำนาจ “บางทีนอนหลับกลางคืนก็มีคนโทรมาบอกว่าบ้านนั้นเสียงดังที่ช่วยหน่อยนะ คือชาวบ้านเขาจะเห็นเราเป็นทุกอย่าง เป็นหน่วยบริการทุกอย่าง ผัวเมียตีกัน เรียก อบต. น้ำไม่ไหลไฟไม่ออกก็เรียก ทะเลาะกันทำดีกันโทรมาเรียกรับๆ ออกมา พอออกไปก็ไม่ว่าจะเข้าข้างไหน หรือน้ำท่วมก็บอก อบต. ออกไปดูหน่อย” ด้วยเหตุนี้ คนที่จะมาเป็น สอบต.จึงควรจะเป็นคนที่ออกมาช่วยงานส่วนรวม ส่วนความเก่งนั้น ไม่จำเป็นเท่าใดนั้น เพราะสามารถฝึกได้ “เจ้า นี่ก็จากไม่เป็นอะไรเลย มาจากคนที่คอยดูแลเรื่องขยะ ถึงได้เข้ามาเป็นกรรมการหมู่บ้าน ไฟไม่มีเราก็จัดทำกัน ไม่ได้ คิดว่าจะมาตรงจุดนี้ เราตั้งใจอยากเห็นว่าหมู่บ้านเราสะอาด ไฟกสว่างไม่อันตราย เราคิดอยู่เท่านั้น แต่เดี๋ยวนี้ไม่เห็นมีใครออกมาทำงาน พอบอกเขากลับว่าไม่ใช่หน้าที่”

ความเป็นหญิง

ความคิดและการทำงานทั้งงานที่ทำในฐานะกรรมการหมู่บ้านและสอบต. โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับเด็ก ผู้หญิง และผู้สูงอายุ “โครงการเด็ก ผู้หญิง เราทำเต็มที่ เพราะเห็นว่าเป็นผลจริงๆ กับคนในบ้านเรา ผู้สูงอายุในอดีตทำได้ไม่เต็มที่ สมัยแรกงบประมาณสาธารณสุขมันน้อย สมัยนี้ทางด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต เราขออะไรให้ผู้สูงอายุ แม่บ้าน เด็กมันได้เต็มที่ ผู้สูงอายุจึงมีการตั้งชมรมทำให้มีกำลังใจว่ามีคนเหลียวแล ดูแล เด็กก็มีงานวันเด็กทำให้เขารู้สึกว่ามีคนในหมู่บ้านเหลียวแลเขา กลุ่มแม่บ้านก็มีการจัดอบรม สอนทำนั่นทำนี่ ทำให้เกิดการตื่นตัว คือเราทำอยู่แล้ว แต่พอมีนโยบายสนับสนุนเข้ามาก็ทำคล่องขึ้น แต่ก่อนก็ทำตรงนี้อยู่ แต่ไม่คล่องเท่าที่ควร แต่ก่อนมากกว่านี้ การดูแลแม่ลูกอ่อน คนเจ็บป่วยในหมู่บ้าน เราช่วยดูแลกันมาตั้งแต่มีโรคเอดส์ใหม่ๆ แต่ไม่มีเงินสนับสนุนอย่างตอน นี้ เราได้ความรู้มาก็สามารถแนะนำคนในครอบครัว สื่อเรื่องการอยู่ร่วมกัน การให้กำลังใจกัน ซึ่งการตัดสินใจทำโครงการต่างๆ เช่น โครงการสำหรับผู้สูงอายุ เจ้ากับพี่แดงจะคุยกันก่อน เป็นชาดอะไร ไปถามผู้สูงอายุ ต้องการอะไรแล้วคุยกับกรรมการหมู่บ้าน”

นอกจากนี้ในการทำงานกับ สอบต.ชาย ในตำบล สอบต.จงจิตร ก็นำเอาความละเอียดรอบคอบและวิธีการพูดจาที่นุ่มนวลมาใช้ “บางครั้งความคิดเขาเร็ว คิดได้ปุ๊บก็จะทำปั๊บ ความรอบคอบจะน้อยกว่าก็เลยทำให้รู้สึกว่าจะบางอย่าง แม้กระทั่งงานอะไรที่มันละเอียดๆ เราก็ต้องคอยเตือนเขา บางทีระหว่างมีการประชุมมีการเถียงกัน ก็กระโชกโฮกฮาก เราเป็นผู้หญิงมีความอ่อนนุ่มอยู่ในตัวก็จะพยายามแก้ไขสถานการณ์ แทนที่จะมาเถียงกันทำให้เกิดการมองหน้ากันไม่ติด ก็จะเอาคำพูดที่ดีๆ เข้าไปแทรกคั่นกลางให้เขาทั้ง สองฝ่ายเย็นลง แล้วค่อยมาว่ากันใหม่อีกที”

พื้นที่สื่อสารของผู้นำหญิง

พื้นที่สื่อสารภายในหมู่บ้าน

นอกจากการประชุม การพูดคุยที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านสอบต. ประไพพรรณ อาคารเอนกประสงค์และร้านค้าบริเวณสี่แยกแล้ว ก็มีซอยต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านในของหมู่บ้าน ที่ สอบต.จงจิตร มักจะถีบจักรยานไปพูดคุยกับเด็กๆ และเพื่อนบ้านที่อยู่ในซอย รวมถึงร้านค้าอีก 2-3 ร้านที่ สอบต. จงจิตร จะเอาเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ไปติดไว้บนแผ่นป้ายของร้าน

พื้นที่สื่อสารภายนอกหมู่บ้าน

1. ที่ว่าการ อบต.

การประชุมสภา อบต. ทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญ วิสามัญ หรือการประชุมประจำเดือน สอบต. จงจิตร ทำหน้าที่บันทึกการประชุมและจัดเตรียมเอกสารการประชุมในฐานะเลขานุการสภาอบต.

สอบต. จงจิตร จะบอก สอบต. ประไพพรรณ เมื่อมีวาระหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ หมู่ 8 บรรจุในวาระการประชุม ทั้งสองคนจะพูดคุยและเตรียมข้อมูลกันล่วงหน้าและเมื่อถึงเวลาประชุมก็ให้ สอบต. ประไพพรรณ เป็นผู้นำเสนอ “เจ้าจะคอยเตือนพี่ดาวว่าเรื่องนั้นเป็นของหมู่บ้านเรา เตรียมกันก่อนให้พี่ดาวเป็นผู้แสดง เจ้าเป็นคนบันทึก แต่ถ้ามีการถามความเห็นทั้งหมด เจ้าก็ขออนุญาตที่ประชุมแสดงบ้างเป็นบางครั้งคราว เลขาเป็นอะไรที่เหมือนโดนเปิดปาก บางทียกมือขอพูด ประธานยังถามว่าเลขาจดไม่ทันหรือ”

นอกจากนี้ ก่อนที่จะประชุมสภาอบต. บางครั้งเมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นที่ สอบต. จงจิตร บอกว่า “ดูแล้วไม่สมควร” ก็จะมีการคุยกันนอกรอบ โดย สอบต. จงจิตร เองกับ สอบต. ประไพพรรณ จะคุยกันถึงข้อดีข้อเสียในเรื่องนั้นๆ ก่อนแล้วไปชักชวนสมาชิก อบต. คนอื่นๆ ที่คิดว่าจะคุยกันได้มาพูดคุยกัน โดยเอาข้อสรุปที่ทั้งสองคนคุยกันมาก่อนเสนอกับสมาชิก สอบต. ที่ชวนมาคุยว่ามีความคิดเห็นเป็นประการใด “อย่างเช่นซื้อรถดับเพลิง ซึ่งทาง อบต. และบริหารเขาเห็นว่าสมควรซื้อ แต่บางคนก็แสดงความคิดเห็นว่ายังไม่ควรซื้อเพราะต้องใช้งบมาก เราก็มารวมกลุ่มคุยกัน สรุปว่าให้ชะลอไว้ก่อน เอาโครงการแต่ละหมู่บ้านมาทำเสียก่อน แต่พอถึงเวลาประชุมไม่มีใครเสนอ เลยบอกให้พี่ดาวขอให้ชะลอ พี่ดาวขอเป็นผลสำเร็จ พอถามขึ้นมาทุกคนเห็นด้วยกับข้อเสนอของพี่ดาว เลยคิดว่าการทำงานบางครั้งไม่ใช่เราคิดคนเดียวแล้วทำได้ บางครั้งเราไม่แน่ใจว่ามันถูกต้องหรือไม่ ก็ต้องถามคนที่ทำงานด้วยกัน บางทีก็ยาก ต้องใช้เวลา แต่ก็ออกมาได้ผลดี”

อีกเรื่องหนึ่งที่ สอบต. จงจิตร ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการประชุม คือ สมาชิก อบต. ไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยเสนอความคิดเห็น “สมาชิกเวลาอยู่ข้างนอก เฮ้ย ๆ ดีนัก พอถึงเวลาเข้าสภาจริงๆ แล้วเงียบ เงียบมากๆ เขาว่าอะไรก็เอา ไม่ทันพิจารณายกมือไว้ก่อน”

ศักยภาพด้านการสื่อสารของผู้นำ

สอบต. จงจิตร

การสื่อสารเข้า

สื่อ	สาร
• อบรม • เจ้าหน้าที่อนามัย • สัมมนา • หนังสือ • หนังสือพิมพ์ (ทั้งท้องถิ่นและส่วนกลาง) • โทรทัศน์ • ประชุม อบต. • วารสารสิ่งแวดล้อม • จัดหมายข่าวสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี • ชาวบ้าน	กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบการทำงานของ อบต. อาชีพ วิชาชีพใหม่ๆ เช่น สิ่งประดิษฐ์ สหกรณ์ การออมทรัพย์ ฝึกหัดประกอบอาหาร ถนอมอาหาร การพัฒนาความรู้ อสม. เพื่อพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน การณรงค์เรื่องยุ่งลาย โรคต่างๆ ที่ระบาด เช่น ไข้เลือดออก กฎระเบียบใหม่ของกฎหมายว่าด้วยการหาเสียง การสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น วิธีการหาเสียง กรอบในการหาเสียง การร้องเรียน การสอบสวน กฎหมาย ระเบียบข้อกำหนด ประกาศ คำสั่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 สารณารูเกี่ยวกับ พรบ. สภาตำบล และ อบต. พ.ศ.2537 และกฎกระทรวง เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น : อาชญากรรม การศึกษา ข่าว (เน้นข่าวการเมืองช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง) เกษตรและอาชีพ กิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ข้อมูลที่เข้าไปใน อบต. เนื้อหาของการบริหารหรือและการขอเปลี่ยนแปลงโครงการต่างๆ ของ สอบต. โครงการต่างๆ ของแต่ละหมู่บ้าน การใช้งบประมาณ เรื่องเร่งด่วนต่างๆ งานพื้นบ้าน การรักษาสีงแวดล้อม การใช้สีย้อมผ้า เกษตร การกำจัดขยะ ตู้แสดงความเห็น การติดตั้งไฟกึ่งในบางซอยที่ยังไม่มี การทำถนน ไฟกึ่งดับ

การสื่อสารออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
• ประชุม อบต.	การทำแผนพับในงานมินิโดยคำ	สอบต.จงจิตร กับแกนนำ, ชาวบ้าน
• พุดคุยในกลุ่มแม่บ้าน	การรวมทุนเพื่อจัดตั้งทุนสหกรณ์ การรับงานมาให้กลุ่มแม่บ้านทำ	สอบต.จงจิตร กับชาวบ้าน

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
ประชุมกรรมการหมู่บ้าน	การดำเนินงานโครงการกิจกรรม งบประมาณต่างๆ ที่ได้รับจาก อบต. การทำโครงการวางระบบน้ำ	สอบต.จงจิตกร กับแกนนำ
ปากต่อปาก	การจัดงานลอยกระทง งานวันเด็ก การอบรมยาเสพติด การอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์ กิจกรรมกลุ่มแม่บ้าน	สอบต.จงจิตกร กับชาวบ้าน
บอร์ด แผ่นป้ายที่ร้านค้า	โรคระบาด อาชีพของกรมแรงงาน การจัดทำงาน ใช้เลือดออก การเกณฑ์ทหาร	สอบต.จงจิตกร กับชาวบ้าน

สำหรับกรณีตัวอย่างการสื่อสารขาเข้า-ขาออก ของ สอบต. จงจิตกร เป็นเรื่องการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งทาง อบต. ได้รับนโยบายดังกล่าวจากรัฐมาดำเนินการ โดยเน้นหนักให้แก่ไขปัญหาผู้เสพ ทาง อบต. ริมดอยจึงมีโครงการจัดค่ายให้กับเยาวชนในตำบลที่ไม่เสพยา ผู้เสพยาและผู้ปกครองโดยจัดแยกกัน แต่ก่อนที่จะจัดค่ายให้กลุ่มเป้าหมายทั้งสามกลุ่ม อบต. ได้จัดอบรม สอบต. เพื่อให้รับรู้และเข้าใจวิธีการและกระบวนการเข้าค่ายที่จะจัดให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวก่อน สอบต. จงจิตกร จึงได้ข้อมูลทั้งจากการประชุม อบต. การเข้าอบรมและการพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านในฐานะฝ่ายปกครองได้รับนโยบายในเรื่องนี้จากทางอำเภอ) หลังจากไปอบรมแล้วจึงได้พูดคุยกับกรรมการหมู่บ้านที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมและอบรมมา ในช่วงเย็นก็ปั่นจักรยานไปถามไถ่เด็กๆ ในหมู่บ้านถึงความต้องการจะเข้าค่าย โดยเล่าให้ฟังถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จะได้ทำในระหว่างการอยู่ค่าย พร้อมทั้งบอกเด็กๆ ว่าถ้าสนใจอยากจะไปให้คุยกับพ่อแม่ก่อน ในขณะเดียวกัน สอบต. จงจิตกร ก็ได้พูดคุยกับชาวบ้านบางคนที่เป็นผู้ปกครองของเด็กๆ ถึงวิธีการ กิจกรรม และความปลอดภัยในระหว่างการเข้าค่าย ซึ่งผู้ปกครองทุกคนสนใจ แต่ติดตรงที่เด็กๆ บางคนติดเรียนภาคฤดูร้อน จึงมีเพียงเด็กบางส่วนเท่านั้นที่ไปเข้าค่ายวันใสได้

การสื่อสารขาเข้าของ สอบต. จงจิตกร มีที่มาจากหลายแหล่งตามบทบาทที่มีอยู่ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับมาบางส่วนจะกระจายตามช่องทางต่างๆ บางส่วนก็ได้กระจาย “ข้อมูลข่าวสารที่พ่อหลวงได้ข้อมูลจากอำเภอบ้าง เราได้ข้อมูลจากสอบต. บ้าง สอบต. ประไพพรรณ จะเป็นคนร่างให้พ่อหลวงประกาศ ส่วนที่เป็นเอกสารที่สามารถไปติดประกาศได้ เราก็เอาไปติด เมื่อก่อนติดที่บ้านพ่อหลวง ตอนนี่ติดที่บอร์ดใหม่ ติดตามร้านค้าเขามีแผ่นป้ายให้เราติด ในขณะที่เนื้อหาบางส่วนก็จะรู้กันเฉพาะคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่องทุนการศึกษาหรือเบี้ยผู้สูงอายุ ซึ่งไม่สามารถประกาศให้ทราบโดยทั่วกันได้ เพราะแต่ละคนก็เข้าข่ายยากจนกันหมด เราก็ต้องคัดอีกทีว่าคนไหนยากจนกว่ากัน มันก็ต้องมาดูกันในคณะกรรมการคัดสรร” แต่มีบางเรื่องที่มีการสื่อสารขาเข้าแต่ไม่มีขาออก อาทิ การไปอบรมประชุมบางเรื่อง เช่น การอบรมเรื่องสตรีกับการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเหตุผลที่ไม่มีขาออกนั้น สอบต. จงจิตกร บอกว่า “เรื่องนี้ถ้าเราเอามาพูดกับชาวบ้านๆ เขาจะไม่เข้าใจ” ส่วนการประชุมบางเรื่องที่ สอบต. ทั้ง 2 คน ไปประชุมมาแต่ไม่ได้กระจายข้อมูลนั้น เป็นเพราะเรื่องนั้นๆ ยังไม่มีความชัดเจน เช่น การประชุมกลุ่มสตรีแม่บ้านระดับตำบล ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2545 “คือถ้าทำอะไรก็แล้วแต่ถ้าไปลงกับชาวบ้าน ถ้าเรารู้สึก 50 เนี่ย เราไปเล่าเลยก็ไม่ได้ ต้องมาสรุปเสร็จเรียบร้อยแล้ว กำหนดวันที่ทำแน่นอน ถึงจะพูดกับชาวบ้านได้”

ทั้งนี้ข้อมูลส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ถ่ายทอดให้ใครนั้น สอบต. จงจิตร บอกว่าเป็นข้อมูลจากการอบรมที่ไม่รู้จะไปบอกกล่าวกับใคร จึงนำมาใช้ประกอบการทำงาน

นอกจากนี้ ยังพบว่าการสื่อสารขาออกของ สอบต. จงจิตร นั้น ถ้าเป็นการพูดจะเป็นลักษณะที่พูดกับกลุ่มเล็กๆ และไม่เป็นทางการ หากเป็นการพูดในที่หมู่บ้านซึ่งมีคนมากและค่อนข้างจะเป็นทางการ เช่น การอภิปราย เสนอญัตติในที่ประชุมหรือการพูดในที่ประชุม สอบต. จงจิตร บอกว่าจะให้ สอบต. ประไพพรรณ “ออกหน้า”

แนวทางในการนำสื่อสารไปใช้ในการพัฒนา

sobต. จงจิตร บอกว่าจะเอาไปปรับใช้หลายด้าน เพราะงานทุกอย่างที่ทำได้ก็ต้องอาศัยการสื่อสาร เรื่องที่ได้ทำไปแล้ว คือเวลาที่บอกกล่าวข้อมูลด้วยวิธีปากต่อปากจะพยายามใช้ข้อความที่สั้น เข้าใจง่าย เพื่อกันความผิดพลาดหรือการเข้าใจผิด เช่นเดียวกับเอกสารที่นำไปติดบอร์ด แผ่นป้ายต่างๆ ก็พยายามทำให้อ่านง่ายและปฏิบัติได้

ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว อยู่สุข

การรับรู้บทบาทหน้าที่

การรับรู้บทบาทตามกฎหมาย

ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว จำไม่ได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านใช้กฎหมายฉบับไหน (ไม่ทราบชื่อของกฎหมาย และปีที่ออกกฎหมาย) แต่บอกว่าหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านคือการดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ดูแลเรื่องทั่วๆ ไป และให้บริการชาวบ้าน เช่น การรับแจ้งเกิด แจ้งตาย แจ้งย้ายที่อยู่ การรับรองเรื่องบัตรประจำตัวประชาชนและการติดตามนำบัตรประชาชนมาให้ชาวบ้าน นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนของทางราชการในการนำข่าวสารหรือนโยบายของทางราชการมาแจ้งให้ชาวบ้านทราบ

การให้ความหมายผู้นำ

ผู้นำต้องมีความรู้มีการศึกษาบ้าง ไม่ต้องถึงกับปริญญาตรี อย่างน้อยก็ ปวช. ปวส. ถ้าแค่อ่านออกเขียนได้ก็จะเพียงพอแค่ ป.4 ต้องมีความสามารถเฉพาะตัว เช่น สามารถพิมพ์ดีดได้ ใช้คอมพิวเตอร์เป็น เพราะต้องทำทุกอย่าง และต้องมีอัธยาศัยดี เข้ากับคนอื่นได้ เป็นตัวอย่างที่ดี รู้ว่าสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ หรือแม้แต่การแต่งกายก็ต้องเรียบร้อยไม่ใช่เราอยากใส่สายเดี่ยวเราก็ใส่ทำไม่ได้

ในความรู้สึกเมื่อเข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้านคิดว่าไม่ต่างจากตอนที่เป็นชาวบ้านธรรมดาเพราะตอนที่เป็นชาวบ้านก็ช่วยงานตลอดอยู่แล้ว เพียงแต่การที่เข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น การช่วยงานหมู่บ้านตอนที่ยังไม่ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านเราจะไปบ้างไม่ไปบ้างก็ได้แต่เป็นผู้ใหญ่บ้านต้องไป ต้องอยู่ในกรอบระเบียบ แยกไปใครมาก็ต้องต้อนรับ ประตูป้านต้องเปิด ปกติวันเสาร์วันอาทิตย์เราอยากตื่นสายเราก็ทำได้ แต่เมื่อเราเป็นผู้ใหญ่บ้านเราอยากตื่นสายเราทำไม่ได้ ต้องคิดก่อนพูดดูความเป็นไปได้ก่อนพูด ยกตัวอย่างเรื่องการเดินแอร์โรบิคเมื่อเราได้พูดไปแล้วเราต้องทำให้ได้ การปฏิบัติตัวเราจะพูดเล่นๆ เหมือนตอนที่เรายังไม่เป็นผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ นอกจากนี้ผู้นำต้องไม่ขัดแย้งกัน ถ้าขัดแย้งกันชาวบ้านก็จะเสียประโยชน์

ความเป็นหญิง

ทำงานในเนื้อหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรม ด้านยาเสพติด ด้านสุขภาพ เด็ก/เยาวชน และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เป็น ผู้หญิง (แม่บ้าน) ผู้สูงอายุ ซึ่งขณะนี้ก็ได้จัดให้มีการเดินแอโรบิคเพื่อสุขภาพช่วงเวลา 18.00 – 19.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์ ทุกวัน มีผู้มาเดิน 10 กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้าน (อายุประมาณ 30-50 ปี) เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง 2-3 คน ส่วนในเรื่องวิธีการทำงาน ลักษณะของผู้ใหญ่บ้านก็จะไม่ใช่วิธีสั่งการแต่เป็นการขอความร่วมมือ

พื้นที่การสื่อสาร

พื้นที่การสื่อสารภายในหมู่บ้าน

1. ตลาด

ตลาดเช้าที่หน้าหมู่บ้าน (ที่เดียวกับร้านขายส้มตำนางวิภาวดี) มีสองสามี-ภรรยา ซึ่งเป็นคนที่เข้ามาขายของสดจำพวก ผัก หนุ่ย ปลา ไก่ ขายช่วงเวลาประมาณ 08.00 – 10.00 น. แม่บ้านส่วนใหญ่จะมาซื้อกับข้าวที่นี่ เพราะราคาถูกกว่ารถขายของอีกคันหนึ่งที่ขับเข้ามาขายในหมู่บ้านเหมือนกัน ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว เองก็มาซื้อที่นี่ เวลาที่มาซื้อของผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วก็จะจัดการกับของที่ซื้อ เช่น หากซื้อหน่อไม้ ก็จะนั่งแกะที่นั่นเรียบร้อย หรือซื้อผักก็จะปอกเรียบร้อย นั่งทำไปคุยไป คนที่เจอกันที่ตลาดสดส่วนใหญ่ก็จะคุยกันเรื่องทั่วๆ ไป เช่น อาหารการกิน การร่วมกิจกรรมสังคม (ชวนกันไปร่วมงานศพ) กิจกรรมหมู่บ้าน เป็นต้น

2. ศาลาเอนกประสงค์

ศาลาเอนกประสงค์ เป็นที่ประชุมหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มต่างๆ และการประชุมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีเสียงของกองทุนบางอย่างทำให้คนที่ป็นสมาชิกมาเจอกัน ได้แก่ การประชุมเริ่มก่อตั้ง ซึ่งมีคนมาเข้าร่วมมากที่สุดเท่าที่มีการประชุมมา (แม้ว่าจะไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้) การประชุมเพื่อเลือกกรรมการครั้งที่ 2 มีคนมาร่วม 142 คน (ขาดไป 8 คน จะครบจำนวนที่กำหนด 150 คน) และการประชุมคณะกรรมการกองทุนฯ เพื่อพิจารณาเงินกู้ ทุกวันที่ 5 ของเดือน นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ รดน้ำดำหัว การอบรมดูแลสุขภาพ เวทีวิเคราะห์เรื่องสุขภาพ งานวันแม่ เป็นโอกาสที่ผู้สูงอายุได้เจอกัน

ทั้งศาลาเอนกประสงค์และลานเอนกประสงค์ เป็นที่ที่ชาวบ้านและผู้นำหญิงมีโอกาสได้พบเจอและสื่อสารกันในช่วงของการจัดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านจะร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านในวันสำคัญๆ ได้แก่ วันพ่อ วันแม่ ซึ่งในวันแม่ที่ผ่านมาสังเกตุว่าคนในหมู่บ้านมาร่วมกันมาก ประมาณ 40-50 คน คนส่วนหนึ่งจะช่วยกันตัดหญ้า ตัดกิ่งไม้ ทุกซอยในหมู่บ้าน ผู้หญิงส่วนใหญ่จะช่วยกันเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม เตรียมสถานที่สำหรับการถวายพระพรตอนกลางคืน ณ ศาลาเอนกประสงค์ และจากการพูดคุยกับชาวบ้าน ได้ข้อมูลว่า ถ้าหากเป็นงานพัฒนาหมู่บ้านคนจะมาร่วมมาก และส่วนหนึ่งเป็นวันหยุดคนจึงมาร่วมได้มาก

โดยสรุป ผู้นำหญิงมีโอกาสพบกับคนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน คือ ที่ตลาดเช้าหน้าหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วหยุดบอยเวลาไปตลาดเช้าเราก็จเจอคน เจอแม่บ้าน) ผู้นำหญิงเข้าร่วมในกิจกรรมหมู่บ้านต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว และในส่วนของกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา เป็นกลุ่มที่ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วทำงานด้วย เป็นผู้ดูแล อำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ประสานการจัดกิจกรรม อบรมผู้สูงอายุ รับ-ส่ง ผู้สูงอายุไปตรวจสุขภาพ รับแจกของ หรือ ตรวจสุขภาพให้ผู้สูงอายุ และการเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ทำให้ได้เจอคนในกรณีที่มีประชุมสมาชิก ประชุมคณะกรรมการกองทุนฯ

พื้นที่การสื่อสารภายนอกหมู่บ้าน

การเข้าร่วมประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการประชุมก็เป็นเพียงผู้เข้าร่วมเพื่อรับฟัง รับทราบข้อมูลต่างๆ แต่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ทั้งนี้เนื่องจากการประชุมผู้ใหญ่บ้านที่อำเภอ เป็นการประชุมร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านทั้งอำเภอเมือง มีนายอำเภอเมืองเป็นประธาน ส่วนมากเป็นการประชุมชี้แจงของประธานและตัวแทนส่วนราชการต่างๆ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำบลริมดอย ส่วนมากบทบาทในการรายงานและการเสนอความคิดเห็นจะเป็นบทบาทของกำนันมากกว่า

ศักยภาพด้านการสื่อสารของผู้นำหญิง

การสื่อสารเข้า

สื่อ	สาร
● การประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน	นโยบายเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาชุมชนเรียกร้อง นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชี้แจงเรื่องการแจ้ง ย้าย ตาย เกิด การแจ้งให้ทราบเรื่องผู้ใหญ่บ้านคนใหม่
● การประชุม อสม. และการประสานงานกับ สอ.	- การประกวดหมู่บ้านปลอดยุ่งลาย การประกวด อสม. ดีเด่น การรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก แผนงานประจำปีของ อสม. ฯลฯ - หยอดวัคซีนป้องกันโปลิโอ การตรวจสุขภาพ - นโยบายรณรงค์สร้างเสริมสุขภาพ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค - ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น เรื่องอาหารและยา การออกกำลังกาย โดยวิธีการพูดประกอบกับการแจกแผ่นพับ
● การอบรม สัมมนา ดูงาน ในงาน อสม.	- ความรู้เรื่องอาหารและยา รวมถึงยาสมุนไพร - การปฐมพยาบาล การตรวจสุขภาพ
● การประชุม การประสานงานกิจกรรมกลุ่มแม่บ้าน	การขอความร่วมมือเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม หรือกิจกรรมโครงการของกลุ่มแม่บ้าน
● ประชุมกับ อบต. การประสานงานจาก อบต.	แผนงาน กิจกรรม ของ อบต. การชี้แจงเรื่องการสนับสนุนทุนการศึกษา การพ่นหมอกควันป้องกันยุ่งลายในตำบล การอบรมอาชีพเสริม

สื่อ	สาร
- เข้าร่วมเวทีสัมมนาต่างๆ - วิทยุ - กลุ่มผู้สูงอายุ - กลุ่มสตรีแม่บ้าน	การสัมมนาผู้ใหญ่บ้านยุคใหม่ ความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบาย บทบาทหน้าที่ การทำงานร่วมกับประชาคม องค์การประชาชน ข่าวประกาศรับสมัครงาน งานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันปีใหม่ของเมือง การอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การเสนอเรื่องการทำโครงการของกลุ่มแม่บ้าน

การสื่อสารขาออก

สื่อ	สาร	คู่การสื่อสาร
- การประชุมกรรมการหมู่บ้าน กรรมการผู้สูงอายุ - การประชุมหมู่บ้าน	การจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กิจกรรมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. หรือการประชุมกรรมการผู้สูงอายุร่วมกับกรรมการหมู่บ้านในเรื่องการจัดรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การชี้แจงเรื่องกิจกรรมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. แจกนโยบายที่ได้รับทราบมา เช่น นโยบาย เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสียดิน ชี้แจงเกี่ยวกับการแจ้งย้าย ตาย เกิด การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	ผู้ใหญ่บ้านกับแกนนำ, กรรมการผู้สูงอายุ, ชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน
- เสียงตามสายในหมู่บ้าน - การบอกด้วยตนเอง ให้กับคนทั่วๆ ไป หรือเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะกลุ่ม	ประชาสัมพันธ์การอบรมอาชีพของ อบต. แจกเรื่องการตรวจสุขภาพ ประกาศเชิญชวนเข้าร่วมอบรม เช่น การอบรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การอบรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยครอบครัว เป็นต้น การบริการหยอดวัคซีนป้องกันโปลิโอ การเชิญชวนร่วมรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก ประชาสัมพันธ์กิจกรรมหมู่บ้านที่จะจัดขึ้น - ชวนเข้าอบรมการดูแลสุขภาพ เชิญชวนออกกกำลังกาย ชวนเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน แจกเรื่องการหยอดวัคซีนป้องกันโปลิโอ การตรวจสุขภาพ - บอกกับคนที่รู้จักกรณีที่ทำทราบข่าวการรับสมัครงาน บอกคนที่ได้รับทุนการศึกษา - ประสานกับแม่บ้าน 2-3 คน เพื่อร่วมประชุม อบรม สัมมนา หรือบอกกับกลุ่ม อสม. เพื่อร่วมทำกิจกรรมของอสม. หรือเข้าร่วมประชุม สัมมนา	ผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน

จะเห็นว่าการสื่อสารเข้ามามีหลายช่องทางทั้งจากการประชุม สัมมนา การประสานงานกับ สอ. การประสานงานกิจกรรมกลุ่มแม่บ้าน การประสานกับ อบต. การพึ่งพิงวิทยุ ส่วนการสื่อสารออกนั้นไม่ได้ส่งออกในทุกๆ เรื่องที่ได้รับรู้รับทราบมา แต่พิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป เรื่องใดเกี่ยวข้องกับใครบ้าง ดังนั้นบางเรื่องจึงแจ้งให้กับคนบางกลุ่ม เช่น กรรมการ แม่บ้าน อสม. หรือคนที่รู้จักหรือคิดว่าเหมาะสม บางเรื่องแจ้งกับทุกคน เช่น ประกาศเสียงตามสาย เรื่องการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก ประชาสัมพันธ์งานอบรมของ อบต. เชิญชวนร่วมกิจกรรมกีฬา เอกสารนโยบายของทางราชการ หรือบางเรื่องก็ไม่ได้แจ้งให้กับใครทราบ เช่น เรื่องแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการชุมนุมเรียกร้อง สาเหตุที่ไม่แจ้งเพราะว่าในหมู่บ้านไม่มีปัญหาเรื่องนี้ หรือเรื่องผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ของอำเภอเมืองก็ได้แจ้งเพราะเห็นว่าไม่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างการสื่อสารของผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว กรณีการแจ้งย้าย ตาย เกิด เมื่อผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วไปร่วมประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอเมือง ประจำเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 ได้รับทราบนโยบาย ข้อมูลเกี่ยวกับการแจ้งย้าย ตาย เกิด และได้รับหนังสือจากสำนักทะเบียนในเรื่องดังกล่าวด้วยในที่ประชุมฯ สำนักทะเบียนและบัตรได้ชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีที่ประชาชนไม่ได้แจ้งย้าย ตาย เกิด ว่าทำให้ข้อมูลประชากรไม่เป็นปัจจุบัน และเป็นช่องทางของการทำผิดกฎหมาย เช่น คนไม่มีสัญชาติไทยสวมรอยชื่อผู้เสียชีวิตแล้วแต่ไม่แจ้งตาย หรือการใช้ชื่อเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นจึงขอให้กำนันผู้ใหญ่บ้านสำรวจและแจ้งให้กับชาวบ้านในเขตปกครองทราบและปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งย้าย ตาย เกิด

เมื่อผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วได้ทราบข้อมูล นโยบาย มาแล้ว จึงได้สำรวจข้อมูลว่ามีบ้านไหนที่ได้ย้ายออกไป มีบ้านใดบ้างที่ให้ผู้อื่นเช่า ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำงาน จากนั้นวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2545 ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วได้แจ้ง ชี้แจง เกี่ยวกับการปฏิบัติเรื่องดังกล่าว ในเวทีการประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งวาระหนึ่งของการประชุมคือการเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 142 คน

นอกจากการแจ้งในที่ประชุมแล้ว ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วได้สำเนาเอกสารหนังสือจากสำนักทะเบียนและบัตรจำนวน 2 ชุด นำไปติดไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านทั้งสองแห่ง คือ 1) บอร์ดริมถนนหน้าสนามกีฬา เอนกประสงค์ใกล้กับตลาดเช้าหน้าหมู่บ้าน และ 2) บอร์ดที่ตั้งอยู่ที่ปากทางไปศาลาเอนกประสงค์ (เยื้องหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน)

แนวทางการนำการสื่อสารไปใช้ในการพัฒนา

จากการพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว ในเรื่องความสำคัญของการสื่อสารต่อเนื่องจากเวทีวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว เห็นความสำคัญของการสื่อสาร แต่ยังไม่ทราบว่าควรจะทำอย่างไรต่อ ได้ชวนผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วคิดเรื่องการทำงานกับกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว สนใจและคิดว่าถ้าจะทำกับกลุ่มเยาวชนน่าจะเป็นช่วงปิดเทอม

ตารางที่ 8 สรุปภาพรวมผู้นำหญิงในประเด็นการรับรู้บทบาท ความเป็นหญิง พื้นที่การสื่อสาร ศักยภาพการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร

หมู่ที่	การรับรู้บทบาท อบต./ผู้ใหญ่บ้าน		ความเป็นหญิง	ระดับของ ความเป็นหญิง	พื้นที่สื่อสารของผู้นำหญิง	ศักยภาพการสื่อสารของ ผู้นำหญิง	แนวทางการพัฒนา การสื่อสาร
	ตามกฎหมาย	การให้ความหมายผู้นำ					
หมู่ 1 สอ.บ. บ้านหิน	จำกัด เนื้อหาไม่ได้	- มีความพร้อม - เป็นตัวอย่าง - ไม่เลิ่ลตัว	- การพัฒนากลุ่มสตรีแม่บ้าน - กลุ่มเยาวชน - ด้านวัฒนธรรม - ประเพณี - ผู้สูงอายุ	1, 3	- อาคารอเนกประสงค์ กลุ่มต่างๆ ของหมู่บ้านมาใช้ประโยชน์ (กลุ่ม แม่บ้าน กลุ่มแกนนำหมู่บ้าน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน อสม.) - บ้าน สอ.บ. บ้านหิน	เข้ามา-ออกน้อย ประชุม อบรม สัมมนา นิตยสาร วารสาร หนังสือ	แนวทางการทำงานกับ กลุ่มแม่บ้าน
หมู่ 6 สอ.บ. ฤทัย	จำกัด เนื้อหาไม่ได้	- ต้องนำ ต้องคิด ต้องทำ ให้ - เป็นเรื่องของการต่อสู้	- กลุ่มรวมชื่อ - กลุ่มผู้สูงอายุ - ดูยากเห็นการต่อสู้ ท่ามกลางความขัดแย้ง ระแวง	-	- บ้าน สอ.บ. ฤทัย - พื้นที่เล็กๆ ในรูปแบบไม่เป็นทางการ บ้าง ได้แก่ กลุ่มดื่มเหล้าของ บ้าน 3-4 หลังในซอย 5 และผู้ สูงอายุ 2-3 ที่เดินออกกำลังกาย ช่วงเช้าในซอย 6 (เป็นครั้งคราว)	เข้า - ส่วนใหญ่บันทึก เป็นลายลักษณ์อักษร ขาออก - ปากต่อปาก ด้วยตนเอง ฝากบอก	ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ ในการเลือกตั้งสมัย หน้า
สอ.บ. วาสนา	ไม่รู้	- เสียสละ เป็นตัวอย่าง	- เยาวชน แม่บ้าน กลุ่ม แกนนำต่างๆ	2	- บ้าน สอ.บ. วาสนา - บ้านประชาชนแม่บ้าน	เข้า - อสม. อบต. ไทร ทัศน์ ขาออก - ปากต่อปาก ฝากบอก แกนนำ	ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน

หมู่ที่	การรับรู้บทบาท อบต./ผู้ใหญ่บ้าน		ความเป็นเหตุ	ระดับของ	พื้นที่สื่อสารของผู้ให้เหตุ	ศักยภาพการสื่อสารของผู้ให้เหตุ	แนวทางการพัฒนา
	ตามกฎหมาย	การให้ความหมายผู้นำ					
หมู่ 7 สอ.บต. จันทบุรี	ไม่รู้	- ไม่สามารถที่จะเป็นผู้ให้ ผู้นำได้	- ตูยาก (จะทำงานกับกลุ่ม แม่น้ำก็ไม่สำเร็จ)	2	- บ้านผู้ใหญ่บ้าน - ร้านป้าอ้อภา (ร้านขายของชำ)	มีลักษณะแต่รับ	ไม่เห็นช่องทางที่จะนำการ สื่อสารมาช่วยในการ ทำงาน
หมู่ 8 สอ.บต. ประจวบคีรีขันธ์	- รู้มาตรา 67 รู้รายละเอียด เนื้อหา	- เป็นตัวแทนชาวบ้าน - ทำงานร่วมกับและ ทำงานกับผู้ให้เหตุ	- ความตรงไม่ตรงมา ความ ซื่อสัตย์ ความสามารถใน การโน้มน้าว	1, 3, 4	- บ้าน สอ.บต. ประจวบคีรีขันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน - ร้านค้าใกล้บริเวณสี่แยกกลาง หมู่บ้าน - ร้านขายอาหารสดและอาหารแห้ง	เข้าใจ จากการอบรม ประชุม โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ ข่าวออก ปากต่อปาก นอก ผู้ใหญ่บ้าน แขนงนำ เสียง ตามสาย	การประชาสัมพันธ์ให้ชาว บ้านรู้ถึงงานที่ทำ
สอ.บต. จงจิตร	- รู้มาตรา 67 รู้รายละเอียด เนื้อหา - งานอบต.ที่ ผ่านมาก็ทำได้ ครอบคลุม มาตรา 67	- ผู้รับใช้หรือผู้ให้ บริการ - ช่วยงานส่วนรวม	- ความละเอียดรอบคอบ พูดจา นุ่มนวล	1, 2, 4	- บ้าน สอ.บต. ประจวบคีรีขันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน ร้านค้า	เข้าใจ จากการประชุม อบรม โทรศัพท์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ข่าวออก ปากต่อปาก ติด บอร์ด ร้านค้า ประชุม	ใช้ในการทำงาน

หมู่ที่	การรับรู้บทบาท อบต./ผู้ใหญ่บ้าน		ความเป็นหญิง	ระดับของ ความเป็นหญิง	พื้นที่สื่อสารของผู้หญิง	ศักยภาพการสื่อสารของ ผู้หญิง	แนวทางการพัฒนา การสื่อสาร
	ตามกฎหมาย	จำได้บางส่วน					
หมู่ 9 ผู้ใหญ่บ้าน บัวแก้ว		- มีความรู้ เข้ากับผู้อื่นได้ เป็นตัวอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบ ไม่ขัดแย้งกัน	- ใช้วิธีขอความร่วมมือ	1, 2	- ตลาดเช้า - ศาลาเอนกประสงค์ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมอบรมผู้สูงอายุ ที่ประชุมต่างๆ ของหมู่บ้าน กิจกรรมถวายพระพร ฯลฯ - สถานเอนกประสงค์หน้าหมู่บ้าน เป็นสถานที่ทำกิจกรรมทำบุญตักบาตร พัฒนาหมู่บ้าน	- ชาวเขามีหลายช่องทาง (ประชุม ล้อมมนา การฟังวิทยุ) - ชาวออก พิจารณาเป็นเรื่อยๆ ไป	ยังไม่ทราบ

หมายเหตุ

- ตัวเลขในช่องระดับความเป็นหญิงมีความหมายดังนี้
 - 1) เอาประโยชน์ของกลุ่มผู้หญิงเป็นตัวตั้ง
 - 2) เห็นศักยภาพพิเศษและลักษณะที่เป็นบวกของผู้หญิง
 - 3) มองเห็นบทบาทของผู้หญิงในระดับชุมชน/สาธารณะ
 - 4) มองเห็นความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในเรื่องสิทธิ
- ในการนี้ของ สอบต.ฤทัย ไม่สามารถจัดระดับความเป็นหญิงได้ เพราะแม้จะมีมุมมองในเรื่องสิทธิ แต่เป็นสิทธิในลักษณะของปัจเจกที่ต้องต่อสู้แข่งขันมากกว่าสิทธิเพื่อความเป็นเอกภาพที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของหญิงชาย

จากตารางที่ 8 สอบต. หญิง 2 คน รับผิดชอบของ อบต. โดยจำมาตราและเนื้อหาได้ ในขณะที่บางคนจำไม่ได้และไม่รู้ ส่วนผู้ใหญ่บ้านหญิงจำได้บางส่วน

ประเด็นการให้ความหมายผู้นำนั้น ผู้นำหญิงมีการรับรู้ที่หลากหลาย ทั้งการทำตัวให้เป็นตัวอย่าง การทำงานร่วมกับผู้อื่น เสียสละ มีความรับผิดชอบ คิดให้ ทำให้ เป็นตัวแทนของชาวบ้าน และเป็นผู้ใช้ หรือผู้ให้บริการ ทั้งนี้มีผู้หญิง 1 คน ที่ไม่สะท้อนการรับรู้บทบาทผู้นำอีกทั้งยังมองว่าตนเองไม่สามารถเป็นผู้นำได้

สำหรับความเป็นหญิงนั้น ผู้นำหญิงที่มีบทบาทอื่นๆ จะทำโครงการที่ไปช่วยสนับสนุนบทบาทเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังมีผู้นำหญิง 3 คนที่ใช้ลักษณะความเป็นหญิงด้านอื่นๆ มาช่วยในการทำงาน ได้แก่ ความตรงไปตรงมา ความซื่อสัตย์ การโน้มน้าว ความละเอียดรอบคอบ วิธีการพูดที่นุ่มนวล และการขอความร่วมมือ ทั้งนี้ หากจะพิจารณาถึงระดับของความเป็นหญิงแล้วพบว่า อยู่ในระดับหนึ่งและสองเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีผู้นำหญิงคนใดที่มีครบทั้ง 4 ระดับ นอกจากนี้ยังไม่สามารถจัดระดับความเป็นหญิงให้กับผู้นำหญิง 1 คนได้ แม้ว่าจะทำงานกับกลุ่มรวมซื้อที่ดินในหลักการจะเป็นการร่วมมือกันเพื่อซื้อของในราคาถูก รวมไปถึงการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ แต่ภาพที่เห็นดูจะเป็นการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจกับคู่แข่งแย่งมากกว่า

ด้านพื้นที่การสื่อสารของผู้นำหญิง ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านของตนเอง บ้านผู้ใหญ่บ้าน ร้านค้าและอาคาร/ลานเอนกประสงค์ ตลาดเช้า

ส่วนศักยภาพการสื่อสารของผู้นำหญิง พบว่า มีทั้งขาเข้าและขาออก โดยเฉพาะผู้ที่มีบทบาทอื่นๆ สำหรับผู้นำหญิงที่ไม่มีบทบาทอื่นๆ เลย จะมีลักษณะตั้งรับค่อนข้างมากคือรอรับข้อมูลและส่งต่อบ้างไม่ส่งต่อบ้าง

ในการนำการสื่อสารไปใช้ประโยชน์มีผู้หญิง 3 คน ที่มีแนวทางชัดเจนว่าจะนำไปใช้ โดยจะนำไปใช้ในการทำงานกับกลุ่มแม่บ้าน ใช้เป็นเครื่องมือในการเลือกตั้ง และใช้ในการประชาสัมพันธ์งานที่ทำให้ชาวบ้านได้รับทราบ

ตอนที่ 3 ทักษะของผู้ชายที่มีต่อผู้นำหญิง

ทักษะของผู้นำชายและผู้ชายในหมู่บ้านต่อผู้นำหญิง

บ้านพลับพลา หมู่ที่ 1

ผู้ชายที่ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ได้แก่ สอบต. ชาย 2 คน คือ สอบต. หมู่ 1 ประธานบริหาร อบต. ริมดอย และ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน

ผู้นำชายทั้งสามคนทำงานร่วมกับ สอบต. บานชื่น ในการทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและกิจกรรมต่างๆ เพื่อของบประมาณจาก อบต. จะมีการประสานงานและพูดคุยกันเพื่อทำแผน ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “ขึ้นดีเขาจะให้เกียรติพอว่าเป็นพ่อหลวง ทำอะไรก็จะมาปรึกษาพูดคุยกันแบบพี่น้อง ทำงานด้วยกันมานาน ตั้งแต่ปี 38”

ประธานบริหาร อบต. ริมดอย ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเป็นผู้นำของ สอบต. บานชื่น ว่า “พี่บานชื่น เป็นผู้นำรุ่นเก่า อยู่ในท้องถิ่นมานาน การบริหารจัดการก็เป็นแบบเดิมๆ การเป็นประธานแม่บ้านตำบลก็เป็นแบบเผด็จการ อย่างการดำเนินงานของร้านค้าหมู่บ้านที่หมู่ 4 บ้านป่าขามตอนแรกที่ทำก็ดีมีพร้อมทุกอย่าง แต่พอเวลาผ่านไป

ไม่ถึงปีก็เจ็บไปเพราะพี่ขึ้นเป็นประธานไม่กระจายงานให้คนอื่น ๆ ไปดูแลบ้าง ผมก็เคยแนะนำให้เขากระจายงาน ตอนนี้ก็ยังให้ออกาสทำงานอยู่ หากไม่มีอะไรดีขึ้น อาจจะต้องทำอะไรสักอย่างเพื่อแก้ไขปัญหานี้”

ส่วน สอบต. เส่าแก้ว นั้นก็ปรึกษางานกับ สอบต. บานชื่น ตลอด “กับน้ำขึ้นก็ดี ทำงานปรึกษารือกัน ตลอด ว่าจะทำนั่นทำนี่นะแล้วผมก็บอกน้ำขึ้นว่าน้ำขึ้น ตอนนี้นะเอาโครงการนี้ลงเลย ช่วงนี้จะทำอะไรก็คุยกัน ตลอด”

ทั้งผู้ใหญ่บ้าน และ สอบต. ชาย ในหมู่บ้านให้ทัศนะต่อการมีผู้นำเป็นผู้หญิงว่า ไม่แตกต่างกันกับการมีผู้นำชาย ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “ผู้หญิงผู้ชายไม่ต่างกันเลย เพราะชาวบ้านเลือกมา บางทีผู้หญิงก็จะแสดงความคิดเห็น ได้มากกว่าผู้ชาย เพราะผู้หญิงอยู่กับบ้านมากกว่า รู้ข้อมูลในหมู่บ้านมากกว่าผู้ชาย”

sobต. เส่าแก้ว บอกว่า “คิดว่าผู้หญิงกับผู้ชายมันไม่ค่อยเกี่ยว มันอยู่ที่การทำงานมากกว่า หากทำงานประสานกันได้ปรึกษารือกันตลอดจะดีมาก” นอกจากนี้ ยังให้ทัศนะเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนในการให้ความสนใจต่อเรื่องของผู้สูงอายุ เยาวชน และคุณภาพชีวิต โดยตั้งข้อสังเกตว่า ความละเอียดอ่อนอาจไม่เกี่ยวกับเรื่องเพศ น่าจะเป็นเรื่องของตัวบุคคลมากกว่า “คิดว่าไม่เกี่ยวนะ ความละเอียดอ่อนมันอยู่ที่ตัวบุคคลมากกว่า บางทีความเป็นผู้หญิง ผู้ชาย มันก็วัดกันไม่ได้”

ส่วนผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทัศนะว่า ผู้นำหญิงทำงานที่ละเอียด เช่น งานธุรการ การเงิน และหากเป็นผู้หญิงที่เคยมีผลงานด้านการพัฒนามาก่อนก็สามารถเข้ามาทำงานด้านการเมืองได้ “คิดว่างานย่อยๆ ให้ผู้หญิงจัดการ อย่างงานแม่บ้าน เสร็จญึกเก็บเงิน งานที่ต้องดูรายละเอียด งานเอกสาร งานพิมพ์ผู้หญิงจะทำได้ดี ผู้หญิงจะนิ่งกว่าผู้ชาย การที่ผู้หญิงมาทำงานด้านการเมือง หากว่ามีผลงานด้านการพัฒนามาก่อนก็ไม่มีปัญหา สามารถทำงานได้อยู่แล้ว ” โดยภาพรวมแล้วผู้นำชายคิดว่าไม่มีความแตกต่างกันในการทำงานด้านการเมืองท้องถิ่น มีการปรึกษารือกันในการทำงานพัฒนาหมู่บ้าน แต่มีข้อสังเกตว่าผู้นำเหล่านี้มอง งานที่ผู้หญิงทำว่าน่าจะเป็นงานทางด้านเอกสาร การพิมพ์ งานการเงิน

บ้านห้วยน้ำงาม หมู่ที่ 6

ทัศนะของผู้นำชายต่อผู้นำหญิง

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน

การทำงานกับผู้นำหญิง ทั้งผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทำงานกับ สอบต. วาสนา ได้เป็นอย่างดี ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ เวลา สอบต. วาสนา มาปรึกษาก็จะให้คำแนะนำและช่วยกระจายข้อมูลข่าวสาร แต่สำหรับ สอบต. ฤทัย ทำงานด้วยกันไม่ค่อยได้ ผู้ใหญ่บ้านพูดถึง สอบต. ฤทัย ว่า “เขามีทริคเกินไป เขาน่าจะมาหาผม ..พอหลวงต้องดูภาพรวม เหมือนงานของทุกกระทรวงอยู่ที่พอหลวง งาน อบต. เป็นเพียงงานพัฒนาซึ่งเป็นด้านหนึ่งเท่านั้น” ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านเห็นว่า ส่วนใหญ่ที่ทำงานด้วยกันก็จะเป็น สอบต. วาสนา ส่วน สอบต. ฤทัย ก็จะคุยกันบ้างในที่ประชุม แต่ไม่ค่อยนัก ชาวบ้านเองยังมองว่าไม่ค่อยเห็นหน้า สอบต. ฤทัย ส่วนมาก สอบต. วาสนา เข้าถึงชาวบ้านมากกว่า

สำหรับทักษะของผู้นำชายที่มีต่อผู้นำหญิง ส่วนใหญ่มองว่า ผู้นำหญิงหรือชายไม่ใช่ปัญหา ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความสามารถมากกว่า หากเป็นผู้หญิงยังได้เปรียบเพราะผู้หญิงสามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ดีกว่าผู้ชาย ที่สำคัญผู้หญิงจะรู้ข้อมูลภายในหมู่บ้านได้มากกว่า

บ้านแก่งโสะ หมู่ที่ 7

ทักษะของผู้นำชายต่อผู้นำหญิง

ผู้ชายที่ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ได้แก่ สอบต. 2 คน คือ สอบต. หมู่ 7 และ สอบต. หมู่ 5 ซึ่งเป็นประธานบริหาร อบต. ริมดอย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ประธานประชาคม 1 คน

ทั้งห้าคนมีทักษะต่อผู้นำหญิง แตกต่างกันไป สอบต. หมู่ 7 บอกว่า “ผู้หญิงทำงานดีกว่าผู้ชาย ดีกว่าเพราะเขามีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถบางอย่างเอามาประยุกต์ได้” ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “ก็ดี ทำงานกับผู้หญิงเขาเป็นคนที่รอบคอบ” ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “ผมไม่มีพรรคไม่มีพวก ไม่มีผู้หญิง ผู้ชาย ผมช่วยหมด ผมช่วยได้ผมช่วยหมด” ส่วนประธานประชาคมบอกว่า “ผมยังไม่มีความเห็นเพราะเพิ่งเข้ามาในวงการนี้ ผมว่ายังไงๆ ก็ผู้ชายไว้ก่อน ลักษณะงานของผมต้องกำลังของผู้ชายเป็นส่วนใหญ่” และประธานบริหาร อบต. ริมดอย บอกว่า “sobt. จันทรศรี ไม่มีความพร้อมในการเป็นสมาชิก อบต. ขณะร่วมประชุมสภาฯ ไม่มีบทบาทอะไรในสภาเลย ที่ได้เป็น sobt. เพราะได้คะแนนจากญาติพี่น้อง และสามีเป็นช่างไฟฟ้าที่ให้บริการในหมู่บ้าน”

ผู้นำชายในหมู่บ้านทั้ง 4 คน ไม่ได้ไปเลือก สอบต. หญิง แต่มีสองคนให้การสนับสนุน และส่งเสริมการทำงาน ของ สอบต. หญิง ในหมู่บ้าน เพราะเป็นกลุ่มเป็นขั้วเดียวกัน เช่น ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “ดีครับ ผมมีอะไรหรือ sobt. จันทรศรี มีอะไรจะมาปรึกษาผมตลอด ผมรู้อะไรก็จะแนะนำเขาเสมอ แม้จะเป็นขี้นมบ้าง” ผู้ช่วยบอกว่า “ผมไม่มีปัญหา ไม่เข้าข้างฝ่ายใด ถ้าผมจะทำงาน ผมทำหมด” “มีงานอะไร sobt. จันทรศรี ก็จะโทรมาเรียกมาชวน ผมว่างผมก็มาช่วย”

บ้านสุขกายสุขใจ หมู่ที่ 8

ทักษะผู้นำชายต่อผู้นำหญิง

ผู้ชายที่ให้ข้อมูลจำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน และเป็นผู้นำชายในหมู่บ้าน 2 คน

“ทำงานกับผู้ชายง่ายกว่าผู้หญิง พุดทีเดียวก๊จบ กับผู้หญิงบางทีพุดแรงกับเรา เราก็ไม่ต่อล้อต่อเถียง คิดว่าผู้หญิงอดทน แต่จุกจิก”

“ไม่มีปัญหา ปัญหาอย่างเดียวเวลาใช้แรงงาน ถ้าผู้หญิงมากผู้ชายก็เหนื่อย เวลาทำงานผู้ชายจะมีน้อยกว่าเพราะผู้ชายไม่ค่อยออกมาทำงาน ตีตนา บางครั้งก็เวียนกันมา ถ้างานหนัก เช่น กางเดินท์ ผู้ชายเขาจะรู้เขาจะออกมา อย่างงานแจกทรายอะเบท เป็นงานของผู้หญิง ผู้ชายก็ไม่ออกมา ถ้างานเบาๆ จะให้ผู้หญิง แต่ก็ต้องมีผู้ชายมาอยู่”

สำหรับทัศนะต่อผู้นำหญิงนั้น ผู้นำชายสองคนให้ข้อมูลว่า สอบต. หมู่ 8 นี้ ทำงานดี เสียสละมีเวลา เข้ากับชาวบ้านได้ รัฐบาลของชาวบ้าน นำเสนอในที่ประชุมได้ และแก้ปัญหาในที่ประชุมได้ แต่ความเห็นต่อการที่ผู้หญิงเป็นผู้นำนั้นผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งมองว่าไม่สำเร็จ เพราะผู้หญิงใช้เงินโดยไม่คิด อีกอย่างหนึ่งก็คือผู้หญิงก็ไม่อยากได้ผู้หญิงด้วยกัน

ผู้ชายในหมู่บ้านสองคนได้แก่ลุงเฟื่องชายผลไม้และลุงซึ่งทำเฟอร์นิเจอร์จากรากไม้ มีทัศนะต่อ สอบต. หญิงของหมู่บ้านแตกต่างกัน คนหนึ่งบอกว่าไม่ค่อยรู้ว่า สอบต. มีหน้าที่อะไร เคยฟังเรื่องนี้จากสถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน แต่ไม่รู้แน่ชัดว่าต้องทำอะไรในหมู่บ้านบ้าง รู้ว่าหากจะสร้างจะต่อเติมอะไรต้องบอกให้ สอบต. และทำเรื่องเกี่ยวกับคนแก่คนแก่ “อบต. ทั้งสองคนก็ดี เวลาเมื่อไรก็มาบอกกล่าว ตั้งแต่หมู่บ้านนี้ยังไม่เจริญ อบต. ก็เข้ากับคนในหมู่บ้านได้ ทำดีมานานแล้ว พ่อหลวงกับ อบต. มีอะไรก็ปรึกษากัน ทำงานเข้ากัน เวลามีปัญหาอะไร อบต. จะมาจัดการ หาช่างมา เช่น ไฟไม่ออก” ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่า สอบต. และผู้ใหญ่บ้านไม่โปร่งใส เช่น การจัดแข่งฟุตบอล ทราบว่าได้งบประมาณ 35,000 บาท แต่นำมาให้อำนาจเพียง 8,000 บาท จึงเสียความรู้สึก เพราะไม่โปร่งใส และไม่มีการตรวจสอบ

การทำงานกับผู้นำหญิง ผู้นำชายบางคนมองว่ายากกว่าทำงานกับผู้ชายด้วยกัน เพราะผู้หญิงจุกจิก และใช้คำพูดแรง แต่ในขณะเดียวกันก็มองว่าผู้หญิงมีความอดทน ส่วนผู้ชายบางคนมองว่าทำงานกับผู้หญิงไม่มีปัญหา ยกเว้นถ้าเป็นงานที่ต้องใช้แรงงาน สำหรับทัศนะที่มีต่อผู้นำหญิง โดยเฉพาะผู้นำหญิงของหมู่ 8 ผู้นำชายมองว่าทั้งสองคนทำงานดี เสียสละ และรัฐบาลของชาวบ้าน

ผู้ชายบางคนที่ไม่ใช่ผู้นำ มีความกังขาในการใช้จ่ายงบประมาณของสมาชิก อบต. โดยมองว่าไม่โปร่งใส และไม่มีการตรวจสอบ ส่วนผู้ชายที่ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งซึ่งไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมใดๆ ในหมู่บ้านมีทัศนะต่อ สอบต. ทั้งสองคนในทางบวกและยังให้ข้อมูลด้านการเสนอความต้องการว่าไม่เคยมีใครออกความเห็นอยากให้อะไรหรือเสนอให้แก้ปัญหาอะไรในหมู่บ้าน

บ้านแสงตะวันวิลล่า หมู่ที่ 9

ทัศนะผู้นำชายต่อผู้นำหญิง

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 คน ได้แก่ สอบต. ชาย 2 คน

การทำงานร่วมกันของผู้นำในหมู่ 9 ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้หญิง และ สอบต. 2 คน เป็นชายนั้น ทำงานร่วมกันได้ ไม่มีความขัดแย้ง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า สอบต. 1 คน คือ สอบต. อภิเดช อยู่สุข และผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์เป็นสามัคคีกัน และ สอบต. ทั้งสองคน คือ สอบต. อภิเดช และ สอบต. สุวิทย์ นั้นเป็นเพื่อนกัน ทั้ง 3 คน มักจะ มักจะพบเห็นภาพการมาพบปะ นั่งคุย ปรึกษาหารือกิจกรรมหมู่บ้านแบบไม่เป็นทางการ เช่น การมานั่งดื่มและคุยกันที่บ้านผู้ใหญ่บ้านแก้ว หรือในระหว่างกิจกรรมก็จะเห็นผู้นำชายและหญิงทำงานร่วมกันพร้อมหน้า เช่น การประชุมกรรมการหมู่บ้าน กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

จากการพูดคุยกับ สอบต. ทั้งสองคน และผู้ใหญ่บัวแก้ว ทราบว่า กิจกรรมในหมู่บ้านทุกอย่างทั้งสามคน จะปรึกษาหารือกันก่อนดำเนินการ หลังจากนั้นจึงประชุมกรรมการหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านหรือจัดประชุมชาวบ้าน โดยการประชุมของหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งแต่เปิดจนถึงปิดการประชุม แจ้งวาระการประชุม แจ้งวาระของผู้ใหญ่บ้าน และมอบให้ สอบต. ชี้แจงในประเด็นที่ต้องการแจ้งหรือปรึกษาหารือที่ประชุม

ผู้นำชายทั้งสองคน มองว่าผู้นำหญิงและผู้นำชายที่เข้ามาทำงานเพื่อหมู่บ้านนั้น เป็นตัวแทนที่หมู่บ้านเป็นผู้เลือกเข้ามา ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายต่างก็ทำงานเพื่อผลประโยชน์ของหมู่บ้านเป็นหลัก จึงไม่ต่างกันและมีสิทธิเท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย

sobt. อภิเดช มองว่าผู้หญิงเข้าคนง่ายกว่าผู้ชาย สามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าผู้ชาย มีลักษณะนิสัยที่ นิ่มนวล และมีความละเอียดอ่อนมากกว่า มองเรื่องครอบครัว เด็ก เยาวชน คนชรา การเข้ามาทำงานในฐานะผู้นำของผู้หญิงทำให้มีงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อสตรีและกลุ่มคนดังกล่าว

ถึงแม้ สอบต. สุวิทย์ จะเห็นว่าการเข้ามาเป็นผู้นำหญิงหรือชายนั้นไม่แตกต่างกัน เป็นคนๆ ที่หมู่บ้านเลือก และมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่ในมุมมองของ สอบต. สุวิทย์ ก็ยังคงมองการแบ่งงานหญิงชายตามเพศ ดังเช่นคำพูด สอบต. สุวิทย์ ที่ว่า “เรื่องเสียงเขาก็ไปจัดการ ไม่ต้องบอกกันเลย เอาเป็นว่าเที่ยงวันมาก็ได้กินก็แล้วกัน มีผู้หญิงมันก็ดีอย่างนี้แหละ ส่วนเรื่องการยกเวทีผู้ชายก็เป็นคนทำ”

ผู้นำชายและผู้นำหญิง หมู่ 9 นั้น ถือว่าสามารถทำงานร่วมกันได้ ประสาน ร่วมมือ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะความสัมพันธ์กันเคยเป็นเพื่อนกันของ สอบต. ทั้งสอง และผู้นำหญิงและ สอบต. คนหนึ่งเป็นสามีภรรยา และทั้งสามคนเป็นคนที่มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อหมู่บ้าน ส่วนรวม มีความเสียสละ และตั้งใจจริง จากการสังเกตและการให้ข้อมูลของชาวบ้านที่เราได้มีโอกาสไปพูดคุยด้วย พบว่า การจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ วันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่ รวมถึงกิจกรรมการรณรงค์ต่างๆ จะพบเห็นผู้นำทั้งสามคนอยู่และทำงานร่วมกันตลอด นอกจากนี้ สอบต. ทั้งสองคนยังอำนวยความสะดวก รับส่งชาวบ้านในกรณีที่ต้องไปร่วมกิจกรรมภายนอกหมู่บ้าน เช่น ไปรับผ้าทอของผู้สูงอายุ ไปร่วมงานกีฬา สอบต. เกมส์ ไปร่วมประชุมชมรมผู้สูงอายุตำบล และในวันพระ สอบต. สุวิทย์ ก็จะเป็นผู้ไปนิมนต์และรับพระมาบิณฑบาตในหมู่บ้าน (ทำตั้งแต่ยังไม่ได้เป็น สอบต. ซึ่งปัจจุบันนี้พระจะเดินทางมาบิณฑบาตในหมู่บ้านเองแล้ว)

ผู้นำชายทั้งสองคนมีทัศนคติต่อผู้นำหญิงว่า ผู้หญิงสามารถเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน ทำงานเพื่อหมู่บ้านได้ มีสิทธิเท่าเทียมกันจะต่างกันบ้างตรงที่ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อน เข้ากับชาวบ้านได้ง่ายกว่าผู้ชาย

ทัศนะของสามีต่อภรรยาในฐานะผู้นำหญิง

บ้านพลับพลา หมู่ที่ 1

อาจารย์ประโยชน์ให้ทัศนะต่อการเป็นผู้นำของภรรยาว่า การที่ภรรยาได้เข้ามาทำหน้าที่ผู้นำเป็นการพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังส่งผลถึงครอบครัวให้เข้าใจกันมากขึ้น “พี่ขึ้น มาทำงานด้านนี้ครูก็คิดว่าดี เพราะพี่ขึ้นมีปมด้อยทางการศึกษา แต่พอเข้ามาทำงานด้านนี้ทำให้เขามีโอกาสได้พัฒนาตนเองมากขึ้นจากการเข้าอบรมต่างๆ แล้วก็

ส่งผลทางบวกกับครอบครัวด้วยเพราะเมื่อก่อนตอนที่ครูยังไม่ลาออกครูก็มีการไปอบรมสัมมนาบ่อยๆ ตอนนั้นเขาไม่เข้าใจว่าทำไมต้องไปบ่อย บางทีก็ว่าครู แต่พอเขาเข้ามาทำงานตรงนี้เขาก็เข้าใจมากขึ้นว่าทำไมต้องไปสัมมนางานที่ไปเยอะกว่าครูอีก และอีกอย่างก็ทำให้มีความคิดเท่าทันกันในครอบครัวเข้าใจไปในทางเดียวกันมากขึ้น สื่อสารกันได้ง่ายขึ้น มีอะไรในครอบครัวก็จะมาวางแผนร่วมกัน ” และยังให้ทัศนะต่อการที่สตรีเข้ามาทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำว่าดี เพราะการพัฒนาควรมีผู้หญิงทำควบคู่กับผู้ชาย “ ดิฉัน คิดว่าการพัฒนามันต้องไปคู่กันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย งานที่ผู้หญิงทำผู้หญิงดูแลส่วนใหญ่จะลงลึกในรายละเอียด และก็ประหยัด ผู้หญิงเข้ากับประชาชนได้ง่ายเข้าได้ดีกว่าผู้ชาย ”

การจัดการงานบ้าน

อาจารย์ประโยชน์เล่าว่า เมื่อภรรยาเข้ามาทำงานด้านการเป็นผู้นำหมู่บ้านมากขึ้น สอบต. บ้านขึ้น ต้องดูแลงานทุกอย่างเพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน จึงต้องรับผิดชอบงานมากขึ้น อีกทั้งชาวบ้านก็ไม่ให้ความสนใจภาระหนักจึงตกมาเป็นของ สอบต. บ้านขึ้น “งานมากขึ้น งานบางอย่างก็เป็นเรื่องที่ยากให้เกิดความต่อเนื่อง และเอื้อต่องานอื่นๆ ที่มันเกี่ยวข้องกันด้วย เช่น เมื่อก่อนก็เป็นแค่ อสม. กับแม่บ้านงานก็มีเท่านี้ไม่มากเท่าตอนนี้ เพราะตอนนี้ เป็น อบต. มันต้องดูแลหลายด้าน งบประมาณทั้งของแม่บ้าน อสม. แล้วถึงงบประมาณที่จะลงมาในหมู่บ้านก็ต้องดู พี่ขึ้นเลยต้องมาดูทุกเรื่องเพราะเรื่องเหล่านี้มันเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันไปหมด แล้วก็พยายามที่จะชักชวนให้ชาวบ้านไปรับการอบรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแม่บ้าน เป็นของวิชาชีพ เรื่อง อสม. อย่างการอนามัยเบื้องต้น การศึกษาท้องถิ่นก็ทำ ที่ผ่านมาก็มีการไปอบรม สตรีกับการมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น พี่ขึ้นไปรับการอบรมมา เพื่อจะมาสร้างเครือข่าย แต่บ้านนี้มีปัญหาก็คือชาวบ้านไม่ค่อยสนใจเรื่องการพัฒนาตนเอง ผู้นำไปรับสิ่งดีๆ มากก็จริง แต่พอเอามาทำชาวบ้านไม่สนใจรับ อีกอย่างหนึ่งคือพื้นฐานไม่พอไม่เข้าใจว่าทำไมผู้นำจะต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ทำไมต้องมีส่วนร่วมมาคุยกัน เมื่อไม่เข้าใจเขาก็เลยไม่เห็นความสำคัญ เขาคิดว่างานทุกอย่างปล่อยให้ผู้นำทำไป เพราะคิดว่าเลือกให้มาเป็นผู้นำแล้ว จึงทำให้งานมาก ขึ้นเลยรับทำงานที่มันเกินศักยภาพของตัวเอง คือเวลาที่จะทำงานก็ไม่พอ งานมันมากกว่าเวลาที่มีอยู่ เมื่อก่อนทำแต่แม่บ้านก็ไม่มากนักตอนนี้... ตอนนี้อยากจะเปิดโอกาสให้คลื่นลูกใหม่เข้ามาทำงานบ้างถ้าเห็นใครอยากเข้ามามีบทบาทหรือมีช่วยงานในบ้านบ่อยเสนอตัวขึ้นมาทำงานก็จะเปิดทางให้เขา เพราะถ้าคลื่นลูกเก่าไม่ยอมลง ไม่เปิดโอกาสให้คลื่นลูกใหม่ก็ไม่ได้เกิด แต่คนที่เป็นอย่างนี้ต้องมีความพร้อมทั้ง เวลา เศรษฐกิจ ครอบครัว และก็น่าจะมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา ส่วนมากที่เห็นตอนนี้ที่เสนอตัวมาทำงานของหมู่บ้านก็มีบ้างเป็นผู้ชาย แต่ผู้หญิงยังไม่เห็นมี ”

ส่วนเรื่องการทำงานบ้านของ สอบต. บ้านขึ้น นั้น อาจารย์ประโยชน์บอกว่าช่วยกันทำ แต่หากทำไม่ไหวก็จะจ้างคนมาทำ และก็ยอมรับว่า สอบต. บ้านขึ้น ก็ทำงานบ้านได้ไม่เต็มที่เพราะต้องทำงานในหน้าที่ผู้นำที่เพิ่มขึ้น “ช่วยกันทำสองคนบ้างอะไรที่ตัวเองได้ก็ทำ อย่างกวาดบ้าน ถูบ้าน กวาดใบไม้ถือเป็นการออกกำลังกาย หรือไม่ก็มีหลานก็หลานมาช่วยทำบ้าง ถ้าไม่มีเวลาทำ แล้วทิ้งไว้นานๆ ทำเองไม่ไหวก็จ้างบ้างเป็นบางครั้ง ด้านอาหารก็ส่วนมากจะซื้อกินเป็นส่วนใหญ่ บางทีก็ต้องช่วยเหลือตัวเอง บางครั้งก็เพื่อนบ้านรู้ว่าชอบกินอะไรถ้าเขาทำเขาก็แบ่งมาให้ แต่

ถ้ามีโอกาส มีเวลาจะทำเองชวนเพื่อนบ้านมาทำด้วยกัน แต่เรื่องงานบ้านนี้ครูก็ยอมรับว่ามันก็พร่องไปบ้างทำได้ไม่เต็มที่เพราะพี่ขึ้นเขาก็มีหน้าที่เพิ่มขึ้น บางทีไม่ได้พักผ่อนเลย”

บ้านห้วยน้ำงาม หมู่ที่ 6

ผู้ใหญ่บ้านบุญมา พาโชค พูดถึงการเข้ามาเป็นผู้นำของ สอบต. วาสนา ว่าได้ผ่านการปรึกษากันระหว่างสามีและภรรยาก่อนที่จะเข้ามา โดย ผญบ. บุญมา ให้ข้อมูลว่า ได้คุยกับภรรยาเห็นว่าหมู่ 6 ไม่มีใครเข้ามาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ก็เลยปรึกษากันที่จะให้ สอบต. วาสนา ลงสมัคร เพื่อมาช่วยกันงานพัฒนาหมู่บ้าน ครอบครัวมีพร้อมไม่มีการอะไร “ก็คิดกันว่าเราเข้ามาช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านดีกว่า ลูกเราก็โตแล้ว ภรรยาครอบครัวก็ไม่มีอะไรเราพร้อม ก็เลยลงสมัคร สอบต. การทำงานในหมู่บ้านก็จะได้ช่วยกันสองแรง”

ผญบ. บุญมา บอกว่า “ลักษณะหมู่บ้านเรา เป็นหมู่บ้านที่กว้าง กระจายทั้งสองฟากถนน แยกเป็นซอยๆ แต่ละซอยก็ไม่เชื่อมต่อกัน อยู่กันแบบตัวใครตัวมัน ไม่ค่อยมีใครสนใจงานของหมู่บ้าน พัฒนากว่า ดูแลไม่ทั่วถึง” “sobt. อีกคนหนึ่งก็ไม่ได้พัฒนาอะไร...ขนาดหน้าบ้านเขายังไม่พัฒนาเลย”

การจัดการงานบ้าน

ผญบ. บุญมา เล่าว่า “ก่อนที่ภรรยาจะได้เข้ามาเป็น สอบต. นั้น ก็ได้ช่วยงานของตนเองอยู่แล้ว ทำงานให้กับหมู่บ้านหลายอย่าง เป็นทั้ง อสม. ประธานแม่บ้านหมู่บ้าน งานก็มากอยู่แล้ว แต่พอเข้ามาเป็น สอบต. ก็ยังมีงานมากยิ่งขึ้น ต้องจัดการหลายเรื่อง ตั้งงบประมาณมาทำถนน เมื่อก่อนถนนบ้านเรายังไม่ดีเท่าไร พอภรรยาได้เข้ามาช่วยตรงนี้ เราก็ตั้งงบมาทำถนนจนเกือบจะครบหมดทุกซอย...งานมากขึ้นกว่าตอนที่ยังไม่ได้เป็น สอบต. ไม่เพียงแต่งานในหน้าที่เท่านั้น งานสังคมเราก็ต้องไปกันทั้งสองคน เพราะคนหนึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน อีกคนก็เป็น สอบต. เป็นผู้นำหมู่บ้าน งานบ้านใหม่ งานแต่ง งานบอย ก็ต้องไปช่วยเขา ทั้งในหมู่บ้านเราเองและหมู่บ้านอื่นๆ ด้วย”

ผญบ. บุญมา บอกว่า “ต่างคนก็ต่างมีงานมาก ตัวเองก็มีงานประชุมที่อำเภอ งานกลุ่มสัจจะออมทรัพย์..อื่นๆ อีกมาก อีกสักพักก็ต้องไปช่วยที่งานบอยหลวงหมู่ 1 อีก สองวันที่ผ่านมา ก็ไปช่วยงานแต่งงานในหมู่บ้าน แม่หลวงก็เหมือนกัน ต้องไปช่วยงานของคนในหมู่บ้าน”

“งานในบ้าน แม่หลวงก็จะทำอยู่แล้ว ทำกับข้าว ซักผ้า กวาดบ้าน แต่ถ้าหากว่าวันไหนต้องไปงานข้างนอกก็ปล่อยๆ มันบ้าง ทำเท่าที่ทำได้ แล้วส่วนใหญ่เดี๋ยวนี้ลูกสาวก็ช่วยได้มาก เพราะเขาก็โตแล้ว...ส่วนตัวเองก็จะช่วยดูแลบริเวณบ้าน อย่างตัดกิ่งไม้ เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่.. บางทีของใช้ในบ้านเสีย..ก็ช่วยซ่อมให้”

บ้านสุขกายสุขใจ หมู่ที่ 8

นายสมเจตน์ ไพศาล สามีของ สอบต. จงจิตร มองว่าการเข้ามาเป็นผู้นำในหมู่บ้านเป็นสิ่งที่ สอบต. จงจิตร เองอยากทำ ซึ่งทำแล้วก็ได้ประสบการณ์ ได้พบคนหลากหลาย แต่อันที่จริงคนในครอบครัวทั้งพ่อ ลูกชาย

และลูกสาวไม่สนับสนุนให้ทำ โดยตัวนายสมเจตน์เองให้เหตุผลว่า ครอบครัวยังไม่มีความพร้อมในเรื่องฐานะ และ สอบต. จงจิตร ก็ขับรถไม่เป็น “ความพร้อมเรายังไม่เต็มที่ ที่จะลงไปขนาดนั้น ถ้าบ้านเรามีคนใช้และเขาขับรถเป็น แต่ไม่ต้องไปกวนคนอื่น ไม่สะดวก พ่อลูกต้องไปส่ง เป็นภาระคนอื่นผมไม่ชอบ” นายสมเจตน์ ย้ำว่าไม่ได้รังเกียจที่ สอบต. จงจิตร ไปทำงานเพื่อส่วนรวม เพราะงานการเมืองทั้งผู้หญิงและผู้ชายควรเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องจากงานบางอย่างต้องใช้ความละเอียด แต่ สอบต. จงจิตร ทำมากเกินไป “คิดว่าตัวเองเสียสละแต่มันมากเกินไป ไม่อยากขัดใจลงไปแล้วดึงกลับมาก็น่าเกลียด นี่ก็แว่วๆ ว่าจะทำอีก”

การจัดการงานบ้าน

ในอดีต สอบต. จงจิตร เป็นแม่บ้านเต็มตัว แต่เมื่อมาทำงานในหมู่บ้านโดยเฉพาะงาน สอบต. เวลาที่ให้กับงานบ้านและเวลาที่จะอยู่ร่วมกับครอบครัวก็น้อยลง “ระยะหลังไม่มีเวลา กินข้าวริบๆ แล้วก็ไป ยิ่งช่วงประชุมเยอะๆ เจอกันช่วงกินข้าวเบ๊บเดียวก็ไปแล้ว” ด้วยเหตุนี้ นายสมเจตน์ จึงไปทำงานอาทิตย์ละ 7 วัน โดยไม่มีวันหยุด เพราะ “หยุดไม่อยู่บ้านก็เหงา ภรรยาไม่อยู่ เคยลาพักร้อนภรรยาก็ไม่ประชุม”

นายสมเจตน์ ให้ความสำคัญกับการเป็นแม่บ้าน แต่ไม่อยากจะใจภรรยา ขณะเดียวกันก็เรียกร้องในเรื่องเวลาของครอบครัว “เป็นแม่บ้าน หลักสำคัญคืออะไร ไปรับงานข้างนอก งานบ้านหายไปก็ไม่ว่ากัน อยากทำก็ทำไม่ได้ว่า ขอให้มีเวลาให้ทางบ้านบ้าง” ส่วนการช่วยเหลืองานบ้านนั้น นายสมเจตน์บอกว่า “ช่วยได้ ขอให้บอก แต่ข้าพเจ้าเราไม่ใช่มืออาชีพ และจะทำอย่างที่เราทำ แต่ถ้าไม่บอกก็ไม่ทำ กลัวทำแล้วไม่ถูกใจ” นอกจากนี้ยังมีความคิดว่างานบางอย่าง เช่น การทำอาหารเย็น อยากแนะนำว่าไม่ต้องทำให้ซื้อเอาเพราะสะดวกกว่า ไม่ต้องเสียเวลาเก็บล้าง เพื่อที่ สอบต. จงจิตร จะได้ไม่เหนื่อย

บ้านแสงตะวันวิลล่า หมู่ 9

sobot. อภิเดช อยู่สุข สามีมของ ผอ.บ.บัวแก้ว มองว่าการเข้ามาเป็นผู้นำในหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ดี สามารถเข้ามาช่วยกันทำงานให้กับหมู่บ้าน ซึ่งตนเองเป็น sobot. มาตั้งแต่สมัยแรกอยู่กับผู้ใหญ่บ้านคนเดิมที่ได้เป็น sobot. โดยตำแหน่ง แต่ไม่ค่อยได้ทำอะไร ไม่มีกิจกรรมในหมู่บ้าน ไม่มีการไปร่วมกิจกรรมภายนอกในนามของหมู่บ้านหรือตัวแทนของหมู่บ้าน ไม่มีกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งในช่วงนั้น sobot. อภิเดช ได้ชวนให้ภรรยาเข้ามาช่วยงาน ตั้งกลุ่มแม่บ้านและเป็นที่ประธานแม่บ้านซึ่งภายหลังก็มีคนในหมู่บ้านมาช่วยกันมากขึ้น สุดท้ายจึงหารือกันและลงสมัครผู้ใหญ่บ้านเพื่อที่จะได้เข้ามาช่วยงานหมู่บ้านเต็มตัว “เวลาผมเข้าไปทำตรงนี้ ผมพยายามดึงแฟนผมเข้าไป แฟนผมก็เลยต้องอยู่ข้างหลัง ทำแบบนี้มาตลอด ตอนหลังก็เลยทำเต็มตัวไปเลย ไม่เป็นก็ต้องทำอยู่แล้ว เพราะเมื่อก่อนตอนเริ่มใหม่มันจะไม่มี ผมต้องบอกให้แฟนไปช่วยก่อน และผมจะขาดไม่ได้ถ้ามีงานส่วนรวมแล้วหมู่ 9 ไม่มีส่วน ผมเป็นผู้นำอยู่ตรงนี้นี่ผมอึดอัด แล้วตอนหลังมาคนก็ออกมาช่วย เพราะผมสองคนเอาจริงเอาจัง”

การจัดการงานบ้าน

เมื่อทั้งสองคนเข้ามาเป็นผู้นำ ก็มึนงานมาก “ต้องออกบ้านแทบทุกวัน เดียวงานโน้นเดียวงานนี้ ก็ต้องไปกัน” แต่ก็เป็นความเคยชินที่ต้องไปทุกวัน “ไปซะจนชิน บางครั้ง บางวัน ไม่ได้ไปไหน ก็นั่ง เช่น ในบางเสาร์ บางอาทิตย์ ไม่ได้ไปไหน ก็เบื่อกๆ อีก มันเป็นแบบนี้ ถามว่าเหนื่อยไหม ก็เหนื่อย แต่ถ้าไม่ได้ไปไหนก็เบื่อกๆ บางทีก็ชวนกันไปดูสวนลำไยที่ลำพูน”

แต่เดิมก่อนที่จะมารายจะเข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้าน ภรรยาทำหน้าที่ได้อย่างไม่ทำให้ลำบากใจ ทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นกวาดตูบ้าน ซักผ้า รีดผ้า ทำอาหาร ดูแลลูก “เขาไม่เคยทำให้ผมหนักใจ ลำบากใจเลย เขาทำอะไรของเขทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นกวาดตูบ้าน ซักผ้า รีดผ้า ทำอาหาร เตรียมอาหาร ดูแลลูก และบ้านผมบ่อยครั้งนักที่จะซื้อข้าวตูก ภรรยาจะเป็นคนทำ”

สอต. อภิตะ ให้ข้อมูลว่าแม้จะมีงานมากขึ้นแต่ ผญบ. บัวแก้ว ยังทำหน้าที่ ทำงานในบ้านได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ยังทำทุกอย่างเหมือนเดิม “เขายังทำทุกอย่างได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เช่นว่า ถ้าหากมีงานข้างนอก 8 โมง เขาก็จะตื่นก่อน มาทำงานในบ้านให้เสร็จ ไม่ปล่อยให้คาราคาซังเอาไว้ จัดการให้เรียบร้อย พอถึงเวลาต้องออกบ้านก็ไป” แม้ว่า ผญบ.บัวแก้ว จะมีงานทั้งในบ้านนอกบ้านแต่ก็ไม่เคยบ่น “เขาไม่บ่น เขาเป็นอย่างนี้ตั้งแต่ไหนแต่ไร ผมเองถ้าหากว่าวันไหนที่เขาไม่ทันจริง และผมไม่ได้ไปไหน ผมก็จะช่วย เช่น ซักผ้า เขาซัก ผมก็ช่วยลูย ช่วยกันไป”

สอต. อภิตะ บอกว่า ครอบครัวตนเองไม่มีปัญหา ลูกก็โตแล้ว เข้าใจพ่อแม่ แต่ทั้งสองคนก็จะดูแลลูกคุยกับลูก เช่นวันไหนที่ต้องกลับบ้านค่ำ ก็จะบอกลูกไว้ก่อน หรือถ้าต้องกลับค่ำก็โทรมาบอกลูก ส่วนเรื่องอาหารการกินส่วนใหญ่ภรรยาจะทำเตรียมไว้ตั้งแต่ก่อนออกบ้าน พอถึงตอนเย็นกลับมาถึงบ้านก็ได้ทานข้าวพร้อมหน้าพร้อมตา พ่อแม่ลูก จะมีนานๆ ครั้ง ที่กลับมาไม่ทันก็จะโทรบอกให้ลูกทานก่อน

ตารางที่ 9 สรุปข้อมูลทัศนคติของผู้ชายต่อผู้นำหญิง และทัศนคติของสามีต่อภรรยาในฐานะผู้นำหญิง

หมู่ที่	ทัศนคติของผู้ชายต่อผู้นำหญิง	ทัศนคติต่อการเป็นผู้นำของภรรยา	การจัดการงานบ้าน
หมู่ 1	ผู้นำหญิง ผู้ชาย ไม่สำคัญ อยู่ที่ความสามารถ ที่สำคัญหากมีประสบการณ์การทำงานพัฒนามาก่อนจะทำได้ดี	- ดี ได้พัฒนาตนเอง - ทำให้ครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น	ช่วยกันทำ
หมู่ 6	- ผู้นำชายมองว่า สอต.หญิงน่าจะเข้ามาหาโดยเห็นว่า อบต. เป็นงานด้านหนึ่ง แต่ผู้ใหญ่บ้านต้องดูภาพรวม - ผู้นำหญิง ผู้ชาย อยู่ที่ความสามารถมากกว่า	ช่วยกันทำงานพัฒนาหมู่บ้าน	- ภรรยาทำงานในบ้าน สามีดูแลบริเวณบ้าน - สามีช่วยซ่อมแซมของใช้ในบ้าน

หมู่ที่	ทัศนะของผู้ชายต่อผู้นำหญิง	ทัศนะต่อการเป็นผู้นำของภรรยา	การจัดการงานบ้าน
หมู่ 7	■ มีเพียงผู้ใหญ่บ้านและกรรมการบางคนที่สนับสนุน อบต. หญิง (เนื่องจากความขัดแย้งของกลุ่มผู้นำในหมู่บ้าน) ■ สอบต. ชาย มองว่า สอบต. หญิงในหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับ สอบต. หญิงในหมู่บ้านอื่นๆ ■ ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ฝ่ายกลาง) เห็นว่า ผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ขอให้ทำงานจริง		
หมู่ 8	■ ผู้นำชายมองว่า สอบต. หญิง ทำงานดี เสียสละเข้ากับชาวบ้านได้ นำเสนอปัญหาและแก้ปัญหาในที่ประชุมได้ แต่เห็นว่าการทำงานกับผู้ชายง่ายกว่า (ทีเดียวจบ)	■ ได้ประสบการณ์ ได้พบคนมาก	■ สามีช่วยทำงานบ้านเมื่อภรรยาขอ
หมู่ 9	■ ผู้นำชายโดยเฉพาะ สอบต. ชาย 2 คน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้านตลอด ■ ผู้นำหญิงได้เปรียบตรงที่เข้ากับชาวบ้านได้ง่ายกว่าผู้ชาย ■ ยังมีทัศนคติบางส่วนที่เห็นว่าผู้หญิงรับผิดชอบเรื่องเสปียงอาหาร (สะท้อนความคิดเก่า)	■ เป็นเรื่องที่ดี ได้เข้ามาช่วยกันทำงานให้กับหมู่บ้าน	■ ถ้าภรรยาทำงานบ้านไม่ทัน สามีจะช่วย

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ชายส่วนใหญ่มองผู้หญิงที่ความสามารถและยังมองว่าผู้หญิงได้เปรียบกว่าผู้ชายในเรื่องการเข้ากับชาวบ้านได้

ส่วนทัศนะของสามีต่อการเป็นผู้นำของภรณานั้น พบว่า เป็นทัศนะในด้านบวกทั้งหมด คือ มีประสบการณ์ ได้พบคนมาก ทำให้พัฒนาตนเอง มีผลทำให้เกิดความเข้าใจกันในครอบครัว และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งนี้สามีของผู้นำหญิง 1 คน ที่ช่วยทำงานบ้านประจำ นอกนั้นจะช่วยบ้างเป็นครั้งคราว

วิเคราะห์ผู้นำหญิงในตำบลริมตอ

ในบทนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้นำหญิงทั้ง 7 คน ทั้งข้อมูลพื้นฐานในด้านภูมิหลัง การเข้ามาเป็นผู้นำ การทำงานและข้อมูลเชิงลึกในด้านการรับมือบทบาทผู้นำ ความเป็นหญิง พื้นที่การสื่อสาร การสื่อสารในการประชุม อบต./กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ศักยภาพการสื่อสาร รวมทั้งแนวทางการนำการสื่อสารไปใช้ ซึ่งจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวเป็นสองประเด็นใหญ่ๆ คือหนึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้นำหญิง และสองการสื่อสารของผู้นำหญิง

1. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้นำหญิง

1.1 การเข้ามาเป็น สอบต.

1.1.1 แรงจูงใจ

การสมัครเข้ามาทำงานในตำแหน่ง สอบต. และผู้ใหญ่บ้านของผู้นำหญิงทั้ง 7 คน ล้วนมีผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลังทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นพัฒนากร ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านและสามี (ซึ่งเป็นผู้นำ) และมีเหตุผลแตกต่างกัน แต่หากจะนำเอาเหตุผลทางด้านเพศสภาวะมาจับ อาจแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มที่มีแนวคิดเรื่องเพศสภาวะ ซึ่งมีอยู่สามคน ได้แก่ สอบต. บานชื่น สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. นิมนวล ที่อยากให้ผู้หญิงเข้ามาทำงานในจุดนี้ เพราะเห็นว่าผู้ที่มาลงสมัคร ล้วนแต่เป็นผู้ชาย อาจไม่สนใจเรื่องของผู้หญิงและผู้หญิงเข้ากับกลุ่มแม่บ้านได้ง่าย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีแนวคิดเรื่องเพศสภาวะ ได้แก่ สอบต. จันทรีศรี สอบต. วาสนา สอบต. ฤทัย และผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว

1.1.2 ประสบการณ์ ภูมิหลัง

หากจะมองไปที่ภูมิหลังในด้านการทำงานก่อนที่จะก้าวมาเป็นผู้นำระดับนี้ นอกจาก สอบต. จันทรีศรี และ สอบต. ฤทัย แล้วผู้นำหญิงคนอื่นๆ ล้วนมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาในหมู่บ้านของตนมาก่อน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้านและงานด้านสาธารณสุข ในตำแหน่งของ อสม. แต่บางคนอาจจะทำไปตามบทบาทหน้าที่ ทำไปตามโครงสร้างของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีได้นำเอามิติหญิงชายมาเป็นประเด็น อย่างเช่น สอบต. วาสนา ซึ่งเคยเป็นประธานแม่บ้านตำบลและประธานแม่บ้านหมู่บ้าน แต่ไม่เห็นการริเริ่มโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้หญิง ส่วนใหญ่โครงการที่ดำเนินการเป็นการเลียนแบบโครงการจากหมู่บ้านอื่น จึงยังไม่เห็นความสัมพันธ์ของประเด็นหญิงชายกับบทบาทเดิมและบทบาทใหม่ ในขณะที่ สอบต. บานชื่น สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. จงจิตร ก็อาจจะทำไปตามโครงสร้างเช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่ต่างกันคือ สอบต. ทั้งสามคนมีโอกาสนในการไปร่วมกิจกรรมของเครือข่ายสตรีอื่นๆ ด้วย จึงอาจทำให้มีมุมมองในเรื่องเพศกว้างขึ้น

1.1.3 จิตสำนึกทางเพศ

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือเมื่อมีบทบาทใหม่เพิ่มขึ้น ผู้นำหญิงทั้งสามคนมีจิตสำนึกในเรื่องเพศเป็นอย่างไร รวมถึงผู้นำหญิงคนอื่นๆ

หากจะมองเรื่องจิตสำนึกทางเพศผ่านงานและกิจกรรมของผู้นำหญิงสามคนที่มุ่มมองด้านเพศภาวะแล้ว จะเห็นว่า มีผู้หญิงสองคน คือ สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. จงจิตร ที่ได้รับเลือกเข้ามาเพราะทำงานกับกลุ่มแม่บ้านได้ เมื่อเข้ามาแล้วทั้งสองคนก็ทำงานตามหน้าที่อย่างแข็งขัน งานตรวจการก่อสร้างต่างๆ ก็ทำได้ แม้ สอบต. ประไพพรรณ จะบอกว่าไม่ถนัดนักก็ตาม แต่ก็ทำ โดยขอความรู้เพิ่มเติมจากช่างโยธา จนรู้เรื่องพอสมควร ถึงขนาดที่ สอบต. จงจิตร บอกว่าสามารถบอกให้ผู้รับเหมาแก้ไขบางส่วนที่ไม่เป็นไปตามแบบได้ นอกจากงานโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ทั้งสองคนยังให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งกลุ่มเป้าหมายก็ครอบคลุมคนทุกกลุ่มในหมู่บ้าน แต่ที่ดูจะเน้นมากคือผู้หญิงและผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาระดับของความเป็นหญิงแล้ว สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. จงจิตร จึงมีถึง 3 ระดับ โดยมีระดับแรกคือ การถือเอาประโยชน์ของกลุ่มผู้หญิงเป็นตัวตั้งและระดับที่สี่ ที่มองเห็นความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายเหมือนกัน นั่นก็คือทั้งสองคนมีความเห็นว่าเพศไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ แต่อยู่ที่ความสามารถของคน ส่วนระดับที่ทั้งสองคนมีแตกต่างกันคือ สอบต. จงจิตรมีระดับสองโดยเฉพาะการมองความละเอียดรอบคอบ วิธีการพูดจาของผู้หญิงที่จะช่วยลดสถานการณ์ตึงเครียดในที่ประชุม ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นบวกของผู้หญิง ในขณะที่ สอบต. ประไพพรรณมีระดับที่สามคือมองเห็นบทบาทของผู้หญิงในระดับชุมชน โดยมองว่าการได้มาเป็น สอบต. จะเอื้ออำนวยต่อการจัดสรรทรัพยากรให้กลุ่มต่างๆ ที่ตนเข้าไปมีบทบาทได้ อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม.

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของ สอบต. ก็น่าจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้นำทั้งสองคนนี้แตกต่างจากคนอื่น ผนวกกับความสนใจและความตั้งใจที่จะมีเต็มร้อย โดยถามไถ่จากผู้อื่น ศึกษาจากเอกสารที่ได้รับจากการอบรม และจากสื่ออื่นๆ รวมไปถึงประสบการณ์ในการเป็น สอบต. ถึงสองวาระ นอกจากนี้ ความคิดที่มีได้มองว่าเมื่อมาอยู่ในตำแหน่งนี้แล้วตนจะเหนือกว่าคนอื่น แต่มีทัศนคติตนเองเป็น “ตัวแทนของชาวบ้าน” เป็น “ผู้ให้บริการ” ก็ช่วยตอกย้ำความเป็นหญิงของทั้งสองคนได้ชัดเจนขึ้น

ส่วน สอบต. บานชื่น ที่อยากมาทำงานในจุดนี้ เพราะคิดว่าผู้ชายอาจไม่สนใจเรื่องผู้หญิงนั้น เมื่อเข้ามาแล้ว สอบต. บานชื่น ก็ทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกัน แต่ดูเหมือนจะเข้าไปเพื่อให้มีโครงการต่างๆ ตามโครงสร้างเท่านั้น มิได้ให้ความสำคัญกับวิธีการทำงาน และกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเห็นได้จากลักษณะการทำงานของ สอบต. บานชื่น ที่ไม่กระจายงานและคิดว่าตนเองรู้มากกว่าคนอื่น ทำให้ สอบต. บานชื่น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้เข้ามาร่วมรับผิดชอบงานต่างๆ โดยเฉพาะงานที่ตนเองเป็นประธานอยู่ ทั้งประธานแม่บ้านตำบลและประธานแม่บ้านหมู่ 1 ประธาน อสม.หมู่ 1 ถึงแม้ สอบต. บานชื่น ได้แสดงเจตจำนงที่จะทำโครงการพัฒนาผู้หญิงในตำบลริมดอยให้เข้มแข็ง แต่ความที่ยังติดในแนวคิดเดิมและอาจจะยังไม่เข้าใจแนวคิดในเรื่องความเข้มแข็งชัดเจนนัก โครงการจึงล้มไปตั้งแต่ยกแรก

สำหรับ สอบต. อีกสี่คนนั้น สอบต. วาสนา และผู้ใหญ่บัวแก้วก็ได้ช่วยงานสามีตามที่ตั้งใจไว้ ตัว สอบต. วาสนา เอง แม้จะมีโครงการสำหรับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. แต่ก็ทำไปตามโครงสร้าง คือมีโครงการให้และให้ประธานแม่บ้านไปดำเนินการ เช่นเดียวกับโครงการที่สนับสนุนกลุ่ม อสม. ซึ่ง สอบต. วาสนา ไม่ได้เขียนเอง แต่ประธาน อสม.ตำบล คือ สอบต. ประไพพรรณ เป็นผู้เขียน ภายใต้การชี้แนะของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย แล้ว

หมู่บ้านอื่นก็คัดลอกไป ส่วนผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วนั้นก็มีการคล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันตรงที่ผู้ใหญ่บัวแก้วจะเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมและมีความคิดริเริ่มที่จะจัดกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน

ด้าน สอบต. ฤทัย และ สอบต. จันทรศรี นั้นแทบจะไม่มีกิจกรรมร่วมกับกลุ่มใดๆ ในหมู่บ้านเลย ตัว สอบต. ฤทัย เป็นทั้งผู้ผลักดันโครงการต่างๆ ที่จะมาสนับสนุนกลุ่มรวมซื้อที่ดินเองจัดตั้งขึ้นและผู้ดำเนินงานทั้งหมดของกลุ่ม สำหรับกลุ่มต่างๆ ที่ สอบต. หนึ่งคนอื่นเข้าไปมีบทบาท สอบต. ฤทัย และ สอบต. จันทรศรี ไม่มีความตั้งใจที่จะไปเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ สอบต. ฤทัย ที่มองว่างานของกลุ่มแม่บ้านเป็นงานบริการที่อยู่เบื้องหลัง เช่น จัดเตรียมอาหาร ให้บริการน้ำดื่ม ล้างถ้วยชาม เป็นต้น หากเข้าไปทำก็ไม่ได้ประโยชน์อันใด

1.1.4 การกระจายผลประโยชน์ไปสู่กลุ่มผู้หญิง

หากจะมองการเป็นผู้นำของผู้หญิงทั้ง 7 คนว่าเข้ามาทำงานเป็น สอบต. ผู้ใหญ่บ้านแล้วได้กระจายผลประโยชน์ไปสู่กลุ่มผู้หญิงมากน้อยเพียงใด อาจแบ่งได้เป็นสามระดับคือมาก ปานกลาง น้อย กล่าวคือผู้นำหญิง 2 คนได้แก่ สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. จงจิตร อยู่ในกลุ่มที่กระจายผลประโยชน์ได้มาก กลุ่มที่กระจายได้ในระดับปานกลางคือ สอบต. บานชื่น และผู้ใหญ่บัวแก้ว ส่วน สอบต. วาสนา สอบต. ฤทัย และ สอบต. จันทรศรี นั้นเป็นผู้ที่กระจายผลประโยชน์ให้กลุ่มผู้หญิงได้น้อย แต่ไม่ว่าจะกระจายผลประโยชน์มากน้อยต่างกันอย่างไร สิ่งที่ผู้นำหญิงใช้คล้ายกันคือใช้วิธีการ "ให้" คือคิดให้ หา (โครงการ) มาให้ ซึ่งผลก็คือเกิดประโยชน์น้อยและไม่เสริมความเข้มแข็งให้กับผู้หญิงแต่กลับเสริมความเข้มแข็งให้กับผู้นำหญิงมากขึ้น

ตารางที่ 10 ภาพรวมลักษณะงาน พื้นที่การทำงาน วิธีการทำงาน และเหตุผลการเข้ามาเป็น สอบต./ผู้ใหญ่บ้านของผู้หญิง

ผู้นำหญิง	ลักษณะงาน	พื้นที่การทำงาน	วิธีการทำงาน	เหตุผลของการเข้ามาเป็น สอบต./ผญบ.
sobt. บานชื่น	บริหารและบริการ	ทั้งหญิงชาย, ระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ	คิดคนเดียว	หน่วยงานต่างๆ สนับสนุน อยากดูแลเรื่องของผู้หญิง
sobt. ฤทัย	บริหาร	ทั้งหญิงชาย, ระดับหมู่บ้าน	คิดคนเดียว	ชาวบ้านอยากให้สมัคร
sobt. วาสนา	บริการ	ผู้หญิง, ระดับหมู่บ้าน	ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน	ช่วยงานสามเฝ้า/ต้องการทำงานพัฒนา
sobt. จันทรศรี	-	ผู้หญิง, ระดับหมู่บ้าน	ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน	ลงสมัครแทนสามเฝ้า
sobt. ประไพพรรณ	บริหารและบริการ	ทั้งหญิงชาย, ระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ	- ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน และแกนนำหมู่บ้าน - คิดคนเดียว	ผู้ใหญ่บ้านสนับสนุน

ผู้นำหญิง	ลักษณะงาน	พื้นที่การทำงาน	วิธีทำงาน	เหตุผลของการเข้ามา เป็น สอบต./ผญบ.
สอบต. จงจิต	บริหารและบริการ	ทั้งหญิงชาย, ระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ	- คิดร่วมกับ สอบต. และแกนนำหมู่บ้าน - ตามกลุ่มต่างๆ	ผู้ใหญ่บ้านสนับสนุน
ผู้ใหญ่บัวแก้ว	บริหาร ปกครอง และ บริการ	ทั้งหญิงชาย, ระดับหมู่บ้านและตำบล	ปรึกษากับ สอบต.	ช่วยงานสามี

1.1.5 สรุปภาพรวมการทำงานของผู้นำหญิง

จากตารางที่ 10 หากจะมองภาพรวมตั้งแต่แรงจูงใจที่เข้ามาเป็นผู้นำจนถึงวิถีคิดของผู้นำหญิง จากตาราง 10 จะเห็นว่าแรงจูงใจเกิดมาจากภายนอกทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานต่างๆ ชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้านและคนข้างเคียง คือสามี แต่เมื่อเข้ามาทำงานแล้วกลับมีเพียงสามีและผู้ใหญ่บ้านเท่านั้นที่ผู้นำหญิงขอคำแนะนำ ปรึกษาเรื่องงาน ส่วนชาวบ้านและหน่วยงานต่างๆ ที่สนับสนุนผู้นำหญิงอยู่ 2 คน นั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานของผู้นำหญิง

สำหรับกลุ่มที่ผู้นำหญิงไปร่วมงานด้วยมีหลากหลาย ทั้งระดับหมู่บ้านออกไปถึงระดับอำเภอ โดยมีผู้นำหญิง 3 คน ที่ทำงานกับกลุ่มต่างๆ ทั้งหญิงชาย และเป็นกลุ่มระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ อีก 1 คน ทำงานกับกลุ่มหญิงชายและเป็นกลุ่มระดับหมู่บ้านและตำบล นอกนั้นมี 2 คน ที่ทำงานกับกลุ่มผู้หญิงเป็นหลักและเป็นระดับหมู่บ้าน ส่วนอีกคนหนึ่งทำระดับหมู่บ้านเช่นกันแต่ทำกับกลุ่มหญิงชายซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกรวมชื่อที่ผู้นำหญิงเป็นที่ปรึกษา ทั้งนี้จะเห็นได้ค่อนข้างชัดว่า ผู้นำหญิงที่มีปัญหากับผู้นำไม่ว่าจะเป็น สอบต. ด้วยกัน หรือผู้ใหญ่บ้าน จะทำงานกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเฉพาะ และเป็นกลุ่มที่ไม่ใหญ่นัก อีกทั้งเป็นกลุ่มในระดับหมู่บ้านเท่านั้น ในขณะผู้นำที่ทำงานได้กับหลายกลุ่ม จะทำงานกับกลุ่มทั้งหญิงทั้งชาย ซึ่งมีระดับที่กว้างออกไปจากหมู่บ้านถึงระดับตำบลและอำเภอ

เมื่อมองงานที่ผู้หญิงทำในกลุ่มต่างๆ พบว่าลักษณะงานที่ทำมีทั้งงานบริหาร บริการและงานปกครอง โดยผู้นำที่มีงานทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้ใหญ่บัวแก้ว ในขณะที่ สอบต. บานชื่น สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. จงจิต ทำอยู่ 2 ด้าน คือ บริหารและบริการ และที่ทำด้านบริการเป็นหลัก คือ สอบต. วาสนา และ สอบต. จันทรีศรี ส่วน สอบต. ฤทัย ทำเฉพาะด้านบริหาร ซึ่งลักษณะงานนี้สะท้อนให้เห็นว่างานที่ผู้หญิงเข้าไปทำในตำแหน่งต่างๆ ผู้หญิงเข้าไปเพื่อรับใช้เพื่อบริการคนอื่นๆ หรือเข้าไปเป็นผู้บริหารที่จะดำเนินการจัดการในเรื่องต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้นำหญิงทั้ง 7 คนนี้ มีถึง 5 คนที่ทำงานด้านบริหาร ส่วนด้านปกครองเป็นลักษณะงานของผู้ใหญ่บัวแก้ว ในฐานะผู้นำของหมู่บ้าน แต่ความที่ตัวของผู้ใหญ่บัวแก้วเองมีลักษณะของผู้บริการค่อนข้างมากสามารถดำเนินการจัดการงานต่างๆ ด้วย ต้อง สอบต. ชาย 2 คน ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะสามีค่อนข้างมากจึงไม่ค่อยเห็นแนวคิด วิธีการในส่วนของการปกครองเท่าใดนัก

ส่วนวิธีทำงานของผู้หญิงนั้นสะท้อนวิถีคิดและตัวตนของผู้นำหญิงแต่ละคนอย่างชัดเจน กลุ่มที่มีวิธีทำงานแบบเดียวคือคิดคนเดียวหรือปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน/สอบต. แบบคิดคนเดียวมี 2 คน ซึ่งทั้งสองคนนี้มีเหตุผลการเข้า

มาเป็นจากการที่มีหน่วยงานและชาวบ้านสนับสนุน แต่เวลาทำงานกับกลุ่มกลับไม่ได้ขอความเห็นหรือความคิดจากใคร ด้วยมีลักษณะของความเชื่อมั่นในตนเองมาก แต่คนหนึ่งคือ สอบต. บานชื่น ยังคิดส่วนรวม ในขณะที่ สอบต. ฤทัย คิดถึงตนเองเป็นหลัก สำหรับ สอบต. วาสนา สอบต. จัตุรศรี และผู้ใหญ่บ้านบัวแก้ว ที่ใช้วิธีปรึกษากับผู้ใหญ่บ้าน/sobot. ก็มีแรงจูงใจในการมาเป็น สอบต./ผู้ใหญ่บ้าน จากสามี่ ดังนั้น เมื่อเข้ามาทำงานคนหนึ่งจึงปรึกษากับสามี่ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย แต่อีกคนหนึ่งนั้นเนื่องจากขัดแย้งกับคู่ สอบต. ชายในหมู่บ้านที่อยู่คนละซีกกับผู้ใหญ่บ้าน จึงเข้ากับฝ่ายผู้ใหญ่บ้าน อีกประการหนึ่ง สอบต. พญิง คู่นี้มีลักษณะที่ไม่ค่อยมั่นใจในตนเอง โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและไม่ได้คิดริเริ่มในการทำโครงการกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในบทบาทหน้าที่ของตนด้วยตนเอง ต้องขอความช่วยเหลือจาก สอบต. บ้านอื่นหรือให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนทำ ต่างจากผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วที่แม้จะปรึกษากับสามี่ซึ่งเป็น สอบต. แต่มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ อยู่พอสมควรและมีความมั่นใจในตนเองระดับหนึ่ง

กลุ่มที่เห็นชัดๆ ว่าใช้วิธีการทำงานมากกว่า 1 วิธี คือ สอบต. ประไพพรรณ และ สอบต. จงจิตร ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาทำงาน สอบต. เมื่อสัมพันธ์ภาพระหว่างsobot.กับผู้นำหมู่บ้านดี วิธีการทำงานจึงออกมาในรูปของการปรึกษาหารือ การคิดร่วมกัน ตัว สอบต. ประไพพรรณ แม้จะมีวิธีคิดคนเดียวด้วยเป็นลักษณะของตัวเองที่เป็นคนชอบคิดโดยเฉพาะคิดให้คนอื่น คือถึงผู้อื่น เช่นเดียวกับ สอบต. จงจิตรที่มักจะถามความต้องการของกลุ่มต่างๆ ก็ด้วยวิธีคิดว่าไม่ได้เข้ามาทำงานเพื่อตัวเองแต่มาเพื่อผู้อื่นทำงาน

จากภาพรวมดังกล่าว จะเห็นว่าการใช้ผู้หญิงมีบทบาทมาก ทำงานกับกลุ่มที่หลากหลายทั้งหญิงและชาย ทั้งระดับหมู่บ้านจนถึงระดับตำบล อำเภอนั้น ทำให้มีพื้นที่มากขึ้น แต่ทั้งนี้ตัววิธีทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญ ยังใช้วิธีทำงานแบบผสมผสานก็ยิ่งจะทำให้ผู้นำหญิงมีศักยภาพมากขึ้น มากกว่าการมีพื้นที่มากแต่มีวิธีคิดหรือวิธีการทำงานที่เอาตัวเองเป็นหลักหรือคิดคนเดียว ดังนั้นความเป็นหญิงจึงเป็นส่วนเกื้อหนุนในการทำงานเท่านั้น แต่ไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดของการเสริมศักยภาพ

1.2 การรับรู้บทบาท อบต./ผู้ใหญ่บ้าน

จากตารางที่ 8 หากจะจำแนกบทบาทการรับรู้หน้าที่ของ สอบต. และผู้ใหญ่บ้าน จะพบว่ามีอยู่สามกลุ่มคือ กลุ่มที่รู้ กลุ่มที่รู้บ้างและกลุ่มที่ไม่รู้ กลุ่มที่รู้คือ สอบต. จงจิตร และ สอบต. ประไพพรรณ ที่รับรู้จากการไปเข้าอบรมผนวกกับลักษณะส่วนตัวที่มีความตั้งใจและความรับผิดชอบ รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยทำงานในหมู่บ้านมาก่อน อันที่จริง สอบต. บานชื่น กับ สอบต. วาสนา รวมทั้ง สอบต. ฤทัย ก็ผ่านการอบรมในเรื่องบทบาทหน้าที่ของ อบต. มาแล้วเช่นเดียวกัน แต่อาจจะไม่ได้ใส่ใจหรือเป็นความเคยชินที่จะทำโครงการหลักอยู่สองโครงการคือ โครงสร้างพื้นฐานและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งทำคล้ายๆ กันในเกือบทุกหมู่บ้าน

ผู้นำหญิงที่อยู่ในกลุ่มที่รู้ก็รับรู้ได้อย่างถูกต้อง สามารถเปรียบเทียบงานที่ทำกับหน้าที่ที่จะต้องทำที่ระบุไว้ในมาตรา 67 ได้ว่าในช่วงที่เข้ามาทำงานสองวาระนี้ทำได้เกือบ 100% นอกจากนี้ยังระบุได้ชัดเจนว่าวาระแรก มาตรา 67 ยังไม่มีข้อท้าทาย แต่มาเพิ่มเติมในช่วงหลังส่วนกลุ่มที่รู้บ้างบอกเนื้อหาเพียงกว้างๆ ไม่รู้ว่าเป็นมาตรา 67 กลุ่มสุดท้าย จำไม่ได้ทั้งมาตรา 67 และเนื้อหา

การรับรู้ดังกล่าวส่งผลอย่างมากต่อการทำงาน นั่นก็คือคนที่รับรู้ได้ชัดเจนก็จะทำงานได้สอดคล้องกับหน้าที่และมีผลงานเด่นชัด แต่ต้องมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายของการทำงานว่าเป็นการทำเพื่อตนเองหรือส่วนรวม ความสัมพันธ์กับผู้นำ ศักยภาพในการสื่อสาร เป็นต้น ในกรณีนี้ กลุ่มที่รู้หน้าที่ตามบทบาทของตนมีงานและกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งชาวบ้านในหมู่บ้านก็เห็นเป็นรูปธรรม รวมทั้งได้รับรู้ว่า สอบต. ทั้งสองคน (ที่รู้หน้าที่ของตนเอง) ทำงานหนัก ชาวบ้านบางคนจึงมองว่าตนเองคงจะเข้ามาเป็น สอบต. ไม่ได้เพราะมีภาระด้านอื่นมาก ไม่มีเวลา

ในขณะที่กลุ่มที่รู้บ้างและไม่รู้ก็มีส่วนและกิจกรรมออกมาบ้างน้อยบ้างตามโครงการต่างๆ ที่จัดทำเข้าไปของงบประมาณจาก อบต. แต่ผลของการดำเนินงานโครงการก็ไม่โดดเด่นนักเมื่อเทียบกับผู้นำหญิงที่จริงจัง

สำหรับการรับรู้บทบาทของผู้นำในเชิงความหมายของผู้นำนั้นประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่การมองบทบาทของผู้นำว่าเป็นการต่อสู้แย่งชิงหรือเป็นผู้ให้บริการ ทั้งนี้เพราะเป็นการมองที่เกี่ยวข้องถึงเรื่องเพศ ด้วยเหตุที่คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่า “ผู้นำ” หมายถึงการเข้ามาใช้อำนาจ การใช้คนที่อยู่ข้างล่างหรือการใช้คนอื่นให้ทำงาน แต่ในอีกความหมายหนึ่งการเป็นผู้นำหมายถึงการเป็นผู้รับใช้ การเป็นผู้ให้บริการ ซึ่งความหมายแรกเป็นที่นิยมในหมู่เพศชาย ส่วนความหมายหลังนั้น มักใช้กันในหมู่ผู้หญิง (กาญจนา แก้วเทพ, 2542:40) ด้วยเหตุนี้ หากผู้หญิงที่เข้าไปเป็นผู้นำมีมุมมองของการเป็นผู้นำในความหมายแรกก็จะเป็นการเพิ่มจำนวนผู้ชาย ความหวังที่จะเปลี่ยนแปลงมาเป็นความหมายที่สองก็คงจะห่างไกลออกไปอีก

หากจะนำเอาแรงจูงใจที่ผู้หญิงเข้ามาทำงานเป็นผู้นำในการเมืองการปกครองท้องถิ่น ความสัมพันธ์กับผู้นำในหมู่บ้าน วิธีการทำงานรวมถึงการมองบทบาทของผู้นำแล้ว จะพบว่ามีผู้นำหญิงสามคนคือ สอบต. บานชื่น สอบต. ฤทัย และ สอบต. จันทร์ศรี ที่มีวิถีคิดในเรื่องของการต่อสู้แย่งชิง การใช้อำนาจ ส่วนอีกคนนั้นรวมอยู่ในกลุ่มของผู้ให้บริการ

ถ้าจะมองเฉพาะแรงจูงใจที่เข้ามาเป็น สอบต. คำพูดของ สอบต. บานชื่น อาจสะท้อนมุมมองในเรื่องหญิงชาย แต่ปรากฏว่าวิถีคิดและกระบวนการทำงานของ สอบต. บานชื่น ก่อนข้างจะเป็นผู้ใช้อำนาจและผู้จัดการให้ผู้อื่นทำงานให้ตน ส่วน สอบต. ฤทัย มักจะคิดแต่เรื่องการช่วงชิงทรัพยากรกับ สอบต. ในหมู่บ้านซึ่งขัดแย้งกันและการช่วงชิงพื้นที่รวมไปถึงถึงคนที่จะเป็นฐานเสียงของตนเอง ในขณะที่ สอบต. จันทร์ศรี ก็ขัดแย้งอย่างรุนแรงกับ สอบต. ชาย ในหมู่บ้านและตั้งใจว่าจะเข้ามาแก้ไขความไม่เป็นธรรมในการกระจายทรัพยากรแต่ก็เป็นเพียงความตั้งใจที่จะต่อสู้เพราะเมื่อเข้ามาแล้ว สอบต. จันทร์ศรี ก็มีได้ทำการอะไรที่เป็นการต่อสู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฐานอำนาจของฝ่ายตรงข้ามมีมาก กอปรกับ สอบต. จันทร์ศรี ประสบปัญหาส่วนตัวหลายด้าน

ในส่วนของผู้หญิงที่จัดอยู่ในประเภทของผู้ให้บริการนั้น ก็มีมุมมองในการให้ความหมายของคำนี้ เพราะหากให้ความหมายอย่างผู้หญิงบ้านบัวแก้ว ที่คอยบริการในเรื่องอาหาร น้ำดื่มให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม โดยละส่วนที่เป็นหัวใจของการประชุมคือสาระและการสื่อสารกับผู้เข้าร่วมประชุม ก็จะเป็นการตอกย้ำบทบาทเดิมๆของผู้หญิงในแง่ของการเป็นผู้ให้บริการในเรื่องปากท้องและนำไปสู่การคิดเรื่องการแบ่งแยกงานตามเพศอย่างที่เป็นอยู่

1.3 ทักษะของผู้ชายที่มีต่อผู้นำหญิง

ทักษะของผู้ชาย

อาจแบ่งกลุ่มผู้ชายที่ให้ข้อมูลได้เป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่ทำงานกับผู้นำหญิงได้และกลุ่มที่มีปัญหาขัดแย้งกับผู้นำหญิง ดังนั้นทักษะของผู้ชายสองกลุ่มดังกล่าวจึงแตกต่างกัน ในกลุ่มที่ผู้นำหญิงและผู้ชายร่วมกันทำงานหรือทำงานด้วยกันได้ ทักษะจะออกมาในด้านดี โดยมองที่ความสามารถและการเข้ากับชาวบ้านได้ ส่วนกลุ่มที่มีปัญหาขัดแย้งกับผู้นำหญิง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือ สอบต. ชาย ที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ทักษะของผู้ชายต่อผู้นำหญิงค่อนข้างจะเป็นไปในทางลบ

ทักษะดังกล่าวจะเป็นมาตั้งแต่ก่อนผู้นำหญิงทั้งเจ็ดคนนี้เข้ามาเป็น สอบต. ผู้ใหญ่บ้าน เพราะผู้ชายที่อยู่ในกลุ่มที่ทำงานกับผู้นำหญิงได้เคยทำงานร่วมกับผู้นำหญิงมาก่อน บางคนเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้นำหญิงลงสมัคร สอบต. ผู้ใหญ่บ้านบางคนเป็นสามีของผู้นำหญิง สำหรับผู้ชายที่มีทักษะในแง่ลบกับผู้นำหญิงนั้น เนื่องจากมีความขัดแย้งกันมาก่อนและบางคนมีผู้สนับสนุนให้ลงสมัครที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับผู้นำชาย จึงเป็นคู่อริกันตั้งแต่ก่อนทำงาน ยิ่งเมื่อเข้ามาทำงานแล้วความขัดแย้งก็ดูจะมากขึ้น บางคู่สื่อสารกันได้บ้างเฉพาะในช่วงที่แบ่งสรรทรัพยากรเพื่อที่ต่างคนต่างไปทำ แต่บางคู่สื่อสารกันไม่ได้เลย ผลก็คือทำให้ สอบต. หญิง คนหนึ่งเกิดความรู้สึกท้อใจมากและยังมาประสบปัญหาส่วนตัวจึงยิ่งส่งผลต่อการทำงาน ซึ่งทำให้ สอบต. ชาย ที่เป็นคู่กรณีเห็นว่าไม่มีความสามารถเมื่อเทียบกับ สอบต. หญิงของหมู่บ้านอื่น

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลบางส่วนจากผู้นำหญิงบางคนที่ในวาระแรกที่เข้ามาเป็น สอบต. นั้น เป็นช่วงที่มีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นสมาชิกด้วย เมื่อผู้หญิงเข้ามาในสภา อบต. ปรากฏว่ามีคำถามจากคนกลุ่มนี้บางคนที่เป็นผู้หญิงเข้ามาทำไม แต่เมื่อทำงานไปได้ระยะหนึ่ง เสียงเหล่านั้นก็หายไป นั่นเป็นเพราะงานที่กำหนดไว้ตามหน้าที่ ผู้หญิงก็ทำได้เหมือนผู้ชายและบางหมู่บ้านที่มีแต่ สอบต. หญิง ก็สามารถดึงเอาโครงการต่างๆ เข้ามาพัฒนาหมู่บ้านได้ จึงทำให้ความคิดของผู้ชายเปลี่ยนไป ในกรณีนี้จะเห็นว่าการสื่อสารที่ผู้นำหญิงใช้และทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติก็คือการสื่อสารด้วยการกระทำ นั่นก็คือทำให้เห็นว่าผู้หญิง “ทำได้”

อาจกล่าวได้ว่าทักษะที่ผู้ชายมองผู้นำหญิงนี้มีผลต่อความสัมพันธ์และส่งผลต่อการทำงานของผู้หญิงด้วยนั่นก็คือทักษะที่ดีก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทำให้ผู้นำหญิงทำงานได้สะดวก มีพื้นที่และช่องทางในการสื่อสารมากขึ้น ในทางตรงข้าม เมื่อมีทักษะในด้านลบ ปฏิสัมพันธ์ต่อกันไม่มี ผู้นำหญิงก็ขาดแนวร่วมในการทำงาน

ทักษะของสามีผู้นำหญิง

สามีของผู้นำหญิงมีทักษะในเชิงบวกต่อการที่ภรรยาเป็นผู้นำ ทั้งนี้สามีผู้นำหญิงสี่คน สองคนเป็นผู้นำชายอีกสองคนไม่ได้เป็น คนที่เป็นผู้นำต้องการให้ภรรยามาทำงานในบทบาทผู้นำตั้งแต่ต้น เพื่อจะได้ช่วยกันทำงานในหมู่บ้าน ในขณะที่สามีผู้นำหญิงที่ไม่ได้เป็นผู้นำในหมู่บ้านมองเห็นประโยชน์ที่เกิดกับตัวผู้นำหญิงเองและครอบครัว แม้บางคนจะไม่เห็นด้วยนักในระยะแรก แต่ไม่ได้เป็นเพราะอคติในเรื่องเพศ หากแต่เป็นเหตุผลด้านความไม่พร้อมของครอบครัวและเมื่อเห็นความตั้งใจจริงของภรรยาก็ยอมรับและปรับตัวในเรื่องของเวลา

เหตุที่สามของผู้นำหญิงล้วนมีทัศนะในเชิงบวกต่อการเป็นผู้นำในการเมืองการปกครองท้องถิ่นของภรรยา น่าจะเป็นผลอันเนื่องมาจากการที่ผู้นำหญิงเหล่านี้ได้เริ่มทำงานในบทบาทอื่นๆ มาก่อนอย่างค่อยเป็นค่อยไป อันเป็นฐานที่ทำให้เกิดการยอมรับการทำงาน “เพื่อสังคมหรือเพื่อส่วนรวม” ของภรรยา

นอกจากนี้สามผู้นำหญิงที่เป็นผู้นำอาจจะเห็นว่าหากภรรยาเข้ามาทำหน้าที่ สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้านจะเป็นการช่วยเสริมงานของตนเอง

2. การสื่อสารของผู้นำหญิง

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้นำหญิง 4 คน ที่มีบทบาทอื่นๆ อยู่ 4-6 บทบาท มี 2 คนที่มี 1-2 บทบาท ทั้งนี้เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรณญิก กรรมการหรือที่ปรึกษากลุ่มและ อีกหนึ่งคนไม่มีบทบาทอื่นๆ ทั้งนี้บทบาทด้านอื่นล้วนเป็นบทบาทที่มีมาก่อนที่จะเป็น สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้าน อันที่จริง การมีบทบาทหน้าที่ต่างๆ มาก่อน โดยเฉพาะในหมู่บ้าน ทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นช่องทางในการเข้าถึงผู้คนในกลุ่มต่างๆ ได้ง่าย รวมถึงมีโอกาสแสดงความสามารถและโอกาสสร้างผลงานให้ประจักษ์ด้วย นอกจากนี้ผู้ที่มีบทบาทในฐานะประธาน รองประธาน หรือเลขานุการของกลุ่มยังมีโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการอบรม ประชุมสัมมนาหรือดูงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและยังได้สร้างเครือข่ายกับผู้อยู่นอกหมู่บ้านด้วยซึ่งน่าจะเป็นข้อได้เปรียบ แต่ผู้นำหญิงบางคน เป็นที่รู้จักเท่านั้น ไม่ได้แสดงความสามารถและมีผลงานออกมาอย่างเด่นชัดนัก ดังนั้นหากจะสรุปว่าบทบาทเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยหนุนให้ผู้หญิงได้มาเป็นผู้ดำเนินการเมืองการปกครองก็คงจะไม่ผิดนัก

ส่วนผู้นำหญิงอีกคนหนึ่งที่ไม่มิตำแหน่งใดๆ มาก่อน คือ สอบต. จันทรศรี อาจเป็นช้อยกเว้น เนื่องจากสามเป็นช่างไฟฟ้า เวลาที่สามไปทำไฟที่ไหน ก็ไปช่วย จึงเป็นที่รู้จัก แต่เมื่อเข้ามาเป็น สอบต. แล้ว ต้องประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาความขัดแย้งกับ สอบต. ชาย ด้วยกัน จึงไม่ได้แสดงศักยภาพในการทำงานเท่าใด ด้วยเหตุนี้ ความตั้งใจที่จะเข้ามากระจายทรัพยากรที่ได้รับจาก อบต. ให้ไปถึงคนในหมู่บ้านอย่างถ้วนทั่ว จึงเป็นอันล้มพับไป

หากจะมองความสัมพันธ์ของการเป็น สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้านกับบทบาทอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว พบว่า เป็นบทบาทที่หนุนเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือการเป็น สอบต. สามารถดึงงบประมาณมาทำโครงการในบทบาทด้านอื่น ซึ่งเป็นโครงการที่อยู่ในข่ายงานของ สอบต. ตามมาตรา 67 (6) อยู่แล้ว ในขณะเดียวกัน เวลาที่ทางจังหวัด อบจ. หรือทางอำเภอ หรือแม้แต่ อบต. เองต้องการพลังมวลชนไปทำกิจกรรมใดๆ ก็มักจะเล็งมาที่กลุ่มแม่บ้าน ทางกลุ่มก็จะจัดหาคนไปตามที่ได้รับการร้องขอมา

จากที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าบทบาทเดิมที่มีอยู่เป็นช่องทางในการเข้าถึงกลุ่มคน หากมีหลายบทบาท ก็ยังเข้าถึงได้หลายกลุ่ม มีพื้นที่ให้เล่นได้มาก ซึ่งเป็นโอกาสในการสื่อสารไปด้วย ทั้งการสื่อสารเข้าคือการได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนั้นๆ ไม่ว่าพัฒนาหมู่บ้าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อำเภอ สถานีอนามัย รวมทั้งองค์กรด้านผู้หญิงที่จัดอบรม สัมมนา และเชิญตัวแทนกลุ่มแม่บ้านไปเข้าร่วม จากนั้น จึงนำข่าวสารที่รู้มาถ่ายทอดต่อให้กับประธานกลุ่มระดับหมู่บ้านและอาจจะกระจายต่อไปยังสมาชิก ซึ่งในช่วงของการ

กระจายตนเอง หากผู้กระจายใช้การสื่อสารสองทาง ก็อาจเกิดการแลกเปลี่ยนความเห็น ข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติม แต่
ถ้าใช้การสื่อสารทางเดียวคือบอกอย่างเดียว ก็เป็นการสื่อสารขาออกเท่านั้น

ในส่วนของบทบาท สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้านก็มีข่าวสารที่ได้รับรู้เป็นประจำ คนที่ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้านก็
สามารถส่งข่าวสารนั้นไปสู่คนในหมู่บ้านได้เป็นวงกว้างผ่านผู้ใหญ่บ้านและเสียงตามสาย นอกจากนี้คู่มือสื่อสารในหมู่บ้านก็มี สอบต. ด้วยกัน (ถ้าสื่อสารกัน) คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาคม กลุ่มแม่บ้าน อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ
กลุ่มเด็ก เยาวชนและชาวบ้าน แต่สำหรับผู้นำหญิงที่มีข้อขัดแย้งกับผู้ใหญ่บ้าน ก็เพียงบอกกล่าวในกลุ่มของตน
เท่านั้น ซึ่งการสื่อสารส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นการสื่อสารแบบพบหน้ากันอย่างไม่เป็นทางการ โดย สอบต. หรือผู้ใหญ่บ้าน
ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรับข่าวสารจากระบบสื่อสารมาส่งผ่านไปยังปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนอีกทอดหนึ่ง

เมื่อพิจารณาการสื่อสารขาเข้าขาออกของผู้นำหญิงรวมถึงการทำงานและบทบาทการสื่อสาร (ในบทที่ 7)
แล้ว อาจประมวลศักยภาพการสื่อสารของผู้นำหญิงได้ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ศักยภาพการสื่อสารของผู้นำหญิง

ผู้นำหญิง	ปริมาณข่าวสาร ขาเข้า-ขาออก	การจัดการ ข่าวสาร	การได้รับการ ยอมรับในฐานะ แหล่งข่าวสาร	ทิศทาง การสื่อสาร ทางเดียว- สองทาง	พื้นที่การ สื่อสาร มาก-น้อย	การนำ การสื่อสารไปใช้ ประโยชน์เพื่อ ส่วนตัว- ส่วนรวม
บานชื่น	มาก - น้อย	มี	ได้รับ	ทางเดียว	มาก	-
ฤทัย	มาก - น้อย	มี	ได้รับ	ทางเดียว	น้อย	ส่วนตัว
วาสนา	น้อย - น้อย	ไม่มี	ไม่ได้รับ	ทางเดียว	น้อย	-
จันทร์ศรี	น้อย - น้อย	ไม่มี	ไม่ได้รับ	ทางเดียว	น้อย	-
ประไพพรรณ	มาก - มาก	มี	ได้รับ	สองทาง	มาก	ส่วนรวม
จงจิตร	มาก - น้อย	มี	ได้รับ	สองทาง	มาก	ส่วนรวม
บัวแก้ว	มาก - น้อย	มี	ได้รับ	ทางเดียว	มาก	-

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่าผู้นำหญิงส่วนใหญ่มีปริมาณการสื่อสารขาเข้ามากและขาออกน้อย ซึ่งเป็นเพราะ
มิได้ถ่ายทอดทุกเรื่องที่ได้รับรู้ออกไป หากแต่บางคนได้มีการจัดการข่าวสารนั้นก็คือนำมาพิจารณาถ่วงน้ำหนักเรื่อง
ควรจะบอกต่อว่าบอกกับใครบ้าง บางเรื่องที่ไม่ได้บอกต่อควรจัดการอย่างไร ซึ่งเห็นได้ว่ามีส่วนสัมพันธ์กับการได้
รับการยอมรับในฐานะแหล่งข่าวสาร นั่นก็คือคนที่มีการจัดการข่าวสาร จะได้รับการยอมรับในฐานะแหล่งข่าวสารซึ่งตรง
ข้ามกับคนที่ไม่มีการจัดการข่าวสาร ส่วนข้อมูลขาเข้าส่วนใหญ่จะมีลักษณะเชิงรับ คือ รอให้มีข้อมูลเข้ามา ในการที่มี
ผู้นำหญิง 3 คน ที่มีลักษณะทั้งรุกและรับ คือ ไม่ได้รอข้อมูลฝ่ายเดียว แต่ใช้วิธีแสวงหาหรือเสาะหาข้อมูลด้วย ส่วน

ทิศทางการสื่อสารนั้น พบว่า คนที่ใช้วิธีการทำงานหลายรูปแบบ จะใช้วิธีการสื่อสารสองทาง ในขณะที่คนที่ใช้วิธีการทำงานรูปแบบเดียวจะใช้การสื่อสารทางเดียว ซึ่งก็เชื่อมโยงกับวิธีคิดด้วยเช่นกัน สำหรับพื้นที่สื่อสารนั้น หากมองใน ด้านบทบาทที่หลากหลาย กลุ่มและระดับที่ทำงาน รวมถึงความสัมพันธ์กับผู้นำโดยเฉพาะผู้นำในหมู่บ้านจะเห็นว่าผู้นำหญิงที่มีปัจจัยดังกล่าวจะมีพื้นที่การสื่อสารมากกว่าผู้นำหญิงที่มีปัจจัยเหล่านี้จำกัด ส่วนการนำการสื่อสารไปใช้ ประโยชน์มีอยู่ 3 คนนั้น ก็ยืนยันความสอดคล้องกับวิธีคิดคือคนที่คิดเพื่อส่วนรวมก็จะนำไปใช้กับส่วนรวม คนที่คิดเพื่อตัวเองก็ใช้เป็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่า

อาจสรุปได้ว่ามีผู้นำหญิงเพียงคนเดียวคือ สอบต. ประไพพรรณ ที่มีศักยภาพการสื่อสาร แต่ไม่ได้หมายความว่ามีความรู้มีศักยภาพ 100% โดยเฉพาะในเรื่องของทิศทางการสื่อสารที่แม้จะเป็นการสื่อสารสองทาง แต่ สอบต. ประไพพรรณ ก็บอกเองว่าตนเองมีลักษณะ "คิดให้" ชาวบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มต่างๆ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ประเด็นที่น่าสังเกตคือการจัดการข่าวสารข้อมูลที่มีอยู่สองคน สำหรับ สอบต. ฤทัย มีเป้าหมายในการจัดการข่าวสารเพื่อนำไปใช้โจมตีฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อแสวงหาความชอบธรรมให้ตนเองและกลุ่มที่ตนเองจัดตั้งขึ้นมากกว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างแท้จริง ซึ่งตรงข้ามกับ สอบต. ประไพพรรณ ที่มีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มต่างๆ ที่ตนเข้าไปมีบทบาทโดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. แต่ก็ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมเท่าใด ส่วนที่เห็นผลชัดเจนน่าจะเป็นการนำข้อมูลที่แสวงหาไปใช้ในการประชุม อบต. ที่ทำให้เกิดการชะลอบางโครงการเช่นการซื้อรถดับเพลิง เกิดความคล่องตัวในการใช้งบประมาณเช่นการใช้งบอุดหนุน เกิดการยอมรับในตัวผู้นำหญิง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ผู้นำหญิงทุกคนจะได้มีศักยภาพการสื่อสาร แต่ผู้นำหญิงเกือบทุกคน (ยกเว้น สอบต. จันท์ศรี สอบต. วาสนา) ได้รับการยอมรับในระบบการสื่อสาร ตัว สอบต. ประไพพรรณ อาจได้รับการยอมรับมากกว่าคนอื่นทั้งในฐานะที่เป็นผู้คิดริเริ่ม เป็นแหล่งข้อมูลใหม่ ความน่าเชื่อถือ รวมทั้งแหล่งข่าวสารของหมู่บ้าน ในขณะที่ผู้นำหญิงคนอื่น ๆ ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลข่าวสาร แหล่งอ้างอิงด้านข่าวสาร ซึ่งตรงข้ามกับการศึกษาของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2532 อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2540:87-88) ที่พบว่าผู้นำสตรีไม่ได้รับการยอมรับในระบบการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นผู้คิดริเริ่ม ความน่าเชื่อถือ แหล่งให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ

นอกจากนี้ ทิศทางการสื่อสารของผู้นำหญิงยังเป็นการสื่อสารทางเดียวอยู่มาก ในขณะที่การสื่อสารสองทางที่จะนำไปสู่การเสริมพลังยังมีน้อย โดยเฉพาะการเสริมพลังผู้หญิงด้วยกัน ทั้งนี้จะเป็นเพราะการสื่อสารของผู้นำหญิงกับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดผู้นำหญิงเป็นลักษณะการบอกกล่าวเล่าเรื่องหรือขอความร่วมมือเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีลักษณะของการมีส่วนร่วมในการคิดหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เท่าใดนัก นอกจากนี้ ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเป็น อสม. บางคนให้ความเชื่อถือ ความเกรงใจผู้นำหญิงบางคนค่อนข้างมาก รู้สึกว่าผู้นำหญิงรู้มากกว่าตน สิ่งที่ผู้นำหญิงคิดหรือทำนั้นดีแล้ว จึงไม่ใคร่มีโอกาสดูจะแสดงความเห็นหรือเสนอความคิดใดๆ ด้วยท่าทีเช่นนี้ หากผู้นำหญิงไม่ได้มีฐานคิดเรื่องความเป็นหญิง แต่กลับมีฐานคิดของความเป็นชายก็อาจจะมองว่าการบอกให้ทำตามเป็นการเสริมพลังให้กับตัวเองและทำได้ง่ายกว่าการคิดร่วมกันทำด้วยกัน

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมองถึงแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของผู้นำหญิงในตารางที่ 11 จึงมีทั้งคนที่เห็นและไม่เห็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสาร คนที่ไม่เห็นซึ่งมีอยู่ 4 คน นั้น คนหนึ่งไม่ได้เข้าร่วมในเวทีครั้งแรกจึงไม่รู้ ไม่เข้าใจ ทำให้ยังไม่เห็นแนวทาง อีก 3 คนที่เข้าร่วมเวทีแต่ไม่เห็นแนวทางนั้น น่าจะเป็นด้วยข้อจำกัดของตนเอง กล่าวคือ สอบต. บานชื่น ซึ่งอยู่ในเวทีแต่มีได้ร่วมเวทีเพราะนั่งคุยอยู่กับผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 เสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงกันข้ามกับ สอบต. ชาย ที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันและเข้าร่วมเวทีด้วยกลับมองเห็นความสำคัญของการสื่อสารและชักชวนให้คณะวิจัยไปร่วมทำกิจกรรมในหมู่ 1 นอกจากนี้ด้วยความที่ สอบต. บานชื่นเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และยังมีอคติสูงในการที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่น คิดว่าตัวเองเป็นผู้นำและมีโอกาสไปอบรมในที่ต่างๆ หลายครั้งหลายหน ทำให้เข้าใจว่ารู้มากกว่าคนอื่น แต่การไปอบรมของ สอบต. บานชื่น เท่าที่ได้ข้อมูลจาก สอบต. ด้วยกันจะเป็นลักษณะของการไปให้เจ้าของงานเห็นหน้าและบอกให้เพื่อน สอบต. ที่ไปด้วยกันจดบันทึก แล้วตนเองก็ไปงานอื่นหรือหากเข้าอบรมก็ไม่ได้สนใจในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังนัก จึงทำให้ไม่เข้าใจเรื่องที่ไปรับรู้มา ด้วยเหตุนี้ ถึงจะอยู่ในเวทีแรกแต่เมื่อไม่ได้ฟังจึงไม่เกิดการรับรู้ ส่งผลให้ไม่เข้าใจ จึงไม่เห็นแนวทางที่จะนำการสื่อสารไปใช้

สำหรับ สอบต. วาสนา ซึ่งมีศักยภาพการสื่อสารค่อนข้างน้อย และมีลักษณะเป็นผู้ตามที่พร้อมจะให้ความร่วมมือ (ยกเว้นกับ สอบต. ฤทัย ซึ่งเป็นคู่ขัดแย้งใหญ่บ้านเดียวกัน) อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน ความคิดริเริ่มต่างๆ จึงมองไม่เห็นความสัมพันธ์ของงานที่ทำการสื่อสาร

คนที่ยังไม่เห็นแนวทางการนำการสื่อสารไปใช้อีกคนหนึ่งคือผู้ใหญ่บัวแก้ว ซึ่งมีบุคลิกคล้ายๆ กับ สอบต. วาสนา นั่นก็คือเด่นด้านการบริหาร ขาดการคิดริเริ่มและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ จึงไม่มีลักษณะผู้นำเท่าใดนัก แม้จะอยู่ร่วมในเวทีตลอดและตั้งใจจดบันทึก แต่อาจจะต้องใช้เวลาทั้งผู้ใหญ่บ้านบัวแก้วและ สอบต. วาสนา อีกสักระยะหนึ่งที่จะพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้เพื่อจะให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่กำลังทำ

ในส่วนของคนที่ไม่เห็นแนวทาง เมื่อมองภาพรวม อาจแบ่งเป็นสองแนวทางคือแนวทางที่เป็นส่วนตนและแนวทางที่เป็นส่วนรวม ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจาก สอบต. ฤทัย และ สอบต. ประไพพรรณ คนแรกมักจะคิดในเรื่องของการแย่งชิง การแข่งขันโดยไม่ได้นึกถึงผลประโยชน์ของชาวบ้านเท่าใด เมื่อจะนำการสื่อสารไปใช้ก็มุ่งเอาไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการหาเสียงเพื่อให้ตนได้รับการคัดเลือก ในขณะที่ สอบต. ประไพพรรณ มองเป็นจุดอ่อนในการทำงานของตนที่ไม่ได้บอกกล่าวให้ชาวบ้านได้รับรู้ จึงคิดที่จะนำการสื่อสารไปใช้ในการประชาสัมพันธ์งานและชักชวนชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

ในเรื่องการสื่อสารของผู้นำหญิง ยังมีปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่น่าสนใจนั่นก็คือพื้นที่การสื่อสาร ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางสังคม

พื้นที่ทางกายภาพของผู้นำหญิงส่วนใหญ่เป็นที่บ้านของตนเอง บ้านผู้ใหญ่บ้าน รวมไปถึงร้านค้าในหมู่บ้าน โดยเฉพาะร้านขายอาหารสดและอาหารสำเร็จรูป

อันที่จริงผู้นำหญิงกลุ่มนี้เป็นผู้นำหญิงที่ไม่ติดกับโลกภายในบ้าน เพราะหลายคนมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมในหมู่บ้านมาก่อน ดังนั้น พื้นที่ที่ผู้นำหญิงใช้ในการสื่อสารจึงมีทั้งที่บ้านและนอกบ้าน บางคนใช้ที่บ้านเพราะอยู่ในจุดที่ผู้คนผ่านไปมาสะดวก คนมักจะแวะเวียนมา บางคนก็ทำกิจกรรมอื่นที่บ้าน จึงเป็นที่รวมคนได้ง่าย เช่นทำขนมในนามกลุ่มแม่บ้าน ตั้งร้านค้าของกลุ่มรวมซื้อในบริเวณบ้านเป็นต้น ส่วนบ้านผู้ใหญ่บ้าน ปกติจะมีลูกบ้านไปมา

หาสู่เป็นประจำอยู่แล้ว หรือเป็นที่ประชุม เมื่อผู้นำหญิงไปที่นั่นนอกจากจะได้พูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านหรือขอให้ผู้ใหญ่บ้านประกาศข่าวสารผ่านเสียงตามสายแล้ว ยังได้พบปะกับคนอื่นๆ ที่นั่นด้วย แต่มีเงื่อนไขว่าผู้นำหญิงกับผู้ใหญ่บ้านต้องไม่ขัดแย้งกัน

ส่วนตลาดและร้านค้านั้นเป็นโลกนอกบ้านของผู้หญิงอยู่แล้ว เพราะผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบทางเศรษฐกิจของครอบครัว การซื้อการขายจึงเป็นภาระของผู้หญิงด้วย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538:111) ผู้นำหญิงที่นี้หลายคนทำงานบ้านและจัดหาอาหารให้กับสมาชิกในบ้าน ดังนั้นจึงต้องไปตลาดและร้านค้าเพื่อเพื่อซื้อหาของกินและของใช้ (ในหมู่บ้านที่ศึกษาทั้งห้าหมู่บ้านมีตลาดสดอยู่หนึ่งหมู่บ้าน นอกนั้นเป็นร้านค้าในหมู่บ้านที่นำอาหารสด เช่น ผัก เนื้อ มาวางขายหน้าร้าน)

สำหรับพื้นที่ทางสังคมเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้คนได้มาพบปะกัน ซึ่งกิจกรรมที่ผู้นำหญิงและคนในหมู่บ้านโดยเฉพาะผู้หญิงได้มาพบกัน เช่น การออกกำลังกาย การจัดงานวันเด็ก การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การทำบุญ เป็นต้น ซึ่งผู้หญิงส่วนมากจะมาร่วมงานเหล่านี้ ตัวผู้นำหญิงเองก็เป็นผู้จัดงานโดยขอบประมาณจาก อบต. แต่เท่าที่สังเกตวันที่จัดงาน ผู้นำหญิงไม่มีโอกาสมานั่งคุยกับผู้มาร่วมงาน เพราะจะยุ่งอยู่กับการจัดการต่างๆ ภายในงาน แต่วันที่ผู้หญิงกับผู้ใหญ่บ้านได้นั่งเจรจาพูดคุยน่าจะเป็นวันเตรียมงาน ซึ่งมีผู้หญิงบางส่วน โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับการร้องขอให้มาช่วยจัดเตรียมข้าวของที่จะใช้ในวันงาน

หากจะพิจารณาถึงความเพียงพอของพื้นที่ที่ผู้นำหญิงใช้ ทั้งพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางสังคม จะพบว่าในหมู่ 1 หมู่ 8 และหมู่ 9 มีเพียงพอ ส่วนหมู่ 6 และหมู่ 7 นั้นเห็นได้ว่าไม่เพียงพอในด้านพื้นที่ทางกายภาพ ส่วนพื้นที่ทางสังคมนั้นค่อนข้างแคบคือเฉพาะกลุ่มคน ทำให้เกิดการแบ่งแยกการสื่อสารเป็นขั้วตามความขัดแย้ง

บทที่ 6

ผู้หญิงในตำบลริมดอย

บทนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลผู้หญิงในตำบลริมดอย ทั้งผู้หญิงที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน เป้าหมาย 5 หมู่บ้าน ในประเด็นการรับรู้บทบาท สอบต. หรือ ผู้ใหญ่บ้าน การสนับสนุนผู้นำหญิง การเสนอความต้องการ การติดตาม ตรวจสอบ การสนับสนุนผู้นำหญิง และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้หญิง

หมู่บ้านพลับพลา หมู่ 1

ผู้ให้ข้อมูลมีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 5 คน และผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 6 คน

กลุ่มต่างๆ ที่ผู้หญิงเป็นสมาชิกได้แก่กลุ่มแม่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข หรือ อสม. ประจำหมู่บ้าน ในจำนวนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 5 คน จะเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญของหมู่บ้านเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น งานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุวันปีไหมเมือง งานบุญหรืองานประเพณีที่จัดที่วัด และงานพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น และทั้ง 5 คน ก็ได้รู้ข่าวสารความเป็นไปในหมู่บ้าน แต่จะมี 3 คนที่จะรู้ข้อมูลข่าวสารก่อน เนื่องจากเป็นแกนนำในกลุ่มและใกล้ชิดกับผู้นำ

ส่วนผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 6 คน มีอยู่ 1 คนที่ไม่ได้ไปร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเท่าใดนักเพราะต้องดูแลร้านทำผม ส่วนอีก 5 คนจะไปร่วมในกิจกรรมสำคัญของหมู่บ้านเป็นประจำ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเป็นไปในหมู่บ้านทั้ง 6 คนจะทราบจากการประกาศเสียงตามสาย หรือในบางครั้งพบผู้นำในหมู่บ้านผู้นำก็จะบอกกล่าว และรับทราบจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน

การรับรู้บทบาท สอบต.

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 5 คนมี 3 คนที่รับรู้บทบาทหน้าที่ของ สอบต. ว่า สอบต. นั้นมีหน้าที่ดูแลเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การทำถนน ทางระบายน้ำ ดูแลเรื่องน้ำท่วม การตัดไฟกิ่ง ส่วนอีกสองคนนั้นเพิ่มเติมอีกว่า สอบต. ยังมีหน้าที่ของงบประมาณลงมาพัฒนาหมู่บ้านด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน เช่น งบประมาณด้านการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนของโรงเรียนในหมู่บ้าน งบประมาณการจัดงานประเพณีสำคัญประจำปีได้แก่งานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุวันปีไหมเมือง และงานสงกรานต์

ส่วนผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 6 คนนั้น มี 4 คนที่เข้าใจว่า สอบต. มีบทบาทในการดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้านเช่นกัน แต่ที่เหลืออีก 2 คนนั้นไม่ทราบว่า สอบต. มีบทบาทหน้าที่อะไร

การเสนอความต้องการ

การเสนอความต้องการต่อผู้นำหญิงนั้น ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 5 คน มี 3 คนที่เคยเสนอความต้องการด้านการพัฒนาอาชีพต่อผู้นำหญิง สองในสามคนเสนอเรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษสา และอีกหนึ่งคนเสนอเรื่องการเรียนทำขนม แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้นำหญิง ส่วนผู้หญิงในกลุ่มอีก 2 คน ไม่เคยเสนอความต้องการต่อผู้นำหญิง คนแรกเห็นว่าผู้นำหญิงมีงานยุ่งไม่อยากจะเสนอความต้องการเพราะกลัวจะรบกวนผู้นำหญิง เช่น กรณีน้ำแล้งเมื่อช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ก็ร่วมกันกับชาวบ้านทำหนังสือไปขอแท่งค้ำจาก อบต. เอง ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่าไม่ค่อยมีเวลาทำอะไรจริงจังจึงไม่กล้าเสนอความต้องการอะไร

ส่วนผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 6 คนมี 3 คนเคยเสนอความต้องการกับผู้นำหญิง คนแรกเสนอความต้องการเรื่องขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และขอให้แก้ปัญหาร่องน้ำเน่าเหม็น คนที่สองเสนอความต้องการติดต่อขืมขายของในงานเกษตรแฟร์ (จัดขึ้นบริเวณที่ว่างของคณะสัตวบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในพื้นที่ตำบลริมดอย ประมาณต้นปี พ.ศ. 2545) และคนสุดท้าย เสนอให้ตัดไฟกิ่ง คนแรกและคนที่สองที่เสนอความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้นำหญิง คนแรกบอกว่า ปัญหาที่ประสบคือ กล้วย เพิงพักจะมีคูนน้ำ แต่มีคนนำขยะมาทิ้งทำให้อุดตัน น้ำเกิดการเน่าเหม็นส่งกลิ่นรบกวน เคยไปบอก สอบต. บานชื่น แต่ก็ไม่มีการจัดการอะไร “ร่องน้ำตรงนี้เราไม่เคยทิ้งขยะลงไปเลยนะ ของเราเองเราเผาตลอดแต่บ้านตรงนั้นชอบทิ้งมาอุดตันน้ำเกิดการเน่า เคยไปบอกกับ อบต. ชื่นแล้ว เขาก็ไม่มาทำให้สักที บอกมาสองสามเดือนแล้ว” อีกปัญหาหนึ่งคืออยากขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ไม่สามารถกู้ได้ ไปปรึกษา สอบต. บานชื่นก็ไม่ได้แนะนำอะไรกลับมา “เราแค่จะขอกู้เงินพันเดียวมาทำเล้าไก่ เราจะเลี้ยงไก่ขาย ไปขอกู้ เขาก็ไม่ให้กู เขารอให้พวกนั้นมาก่อน”

ส่วนคนที่สองบอกว่า “งานเกษตรฯ คราวที่แล้ว ที่เขามีขืมขายของต่างๆ ที่เขาให้ไปเช่าแล้วเอาของไปขายได้ น้ำขึ้นเขาก็บอกแต่พรรคพวกของเขาที่เขาสนิทสนมด้วย พี่ก็รู้มาจากคนแถวบ้านนี่เขารู้เขาก็มาบอกกันว่ามิให้เช่าขายของ พอพี่รู้เรื่องที่เจอกับน้ำขึ้นพี่ก็ถามว่าตอนนั้นเขามีที่เช่าให้ไปขายของไหม น้ำขึ้นก็ว่าใช่ พี่ก็บอกว่าจะไปเช่าขายของบ้าง น้ำขึ้นบอกว่าตอนนั้นมันมีคนจองหมดแล้ว ให้ไปถามที่ อบต. เอาเองว่ามีที่เหลือให้เช่าอยู่หรือเปล่า แทนที่เขาจะเอ...บอกว่าจะไปดูให้หรือไปติดต่อให้เขาก็ไม่ทำทำเป็นไม่สนใจปิดไปว่าให้ไปดูที่ อบต. เอง แล้วบอกก็บอกแต่พวกของตัวเอง แล้วอย่างเรานี้ให้ไปติดต่อเอาเองที่ อบต.”

แต่คนสุดท้ายที่เสนอความต้องการเรื่องไฟกิ่ง และได้ไฟกิ่งตามที่เสนอบอกว่า “ที่เคยขอก้ไปขอไฟกิ่ง ก็บอกกับพี่บานชื่นเหมือนกัน พอดีขึ้นมาแถวนี้ แต่ติดต่อผ่านไ้ทางพี่เขารู้สึกว่ามันจะเร็วกว่าที่เราจะไปติดต่อเองที่ อบต. เพราะถ้าไปเองเดี่ยวเขาก็ว่าให้ไปติดต่อที่แผนกนั้นแผนกนี้ โยนกันไปโยนกันมา แล้วกว่าจะได้ก็ช้า แต่ถ้าบอกผ่านไ้ทาง อบต. เลยนี้จะไ้เร็วกว่า ”

ส่วนที่เหลืออีก 3 คนไม่เคยเสนอความต้องการใดๆ ต่อผู้นำหญิง สองในสามคนบอกว่าไม่เคยเดือดร้อนอะไร จึงไม่เคยเสนอความต้องการ ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่าโครงการต่างๆ ผู้นำเป็นผู้ขอโครงการเข้ามาก่อนแล้วมาแจ้งให้ทราบว่ามีโครงการมาจึงไม่ได้เสนอความต้องการ

การติดตาม ตรวจสอบ

ด้านประเด็นการติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้นำหญิงนี้ ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม คนที่เป็นกรรมการหมู่บ้านบอกว่า ทราบว่าจะมีโครงการอะไรงบประมาณเท่าใดจากการประชุมหมู่บ้าน แต่ไม่ทราบเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณ

ส่วนคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอีกสองคนบอกว่า จะทราบว่าโครงการอะไรเข้ามาในหมู่บ้าน จากการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน การประชุมวงในกับผู้นำหญิง และทางเสียงตามสาย แต่ไม่ทราบว่าโครงการนั้นมีงบประมาณเท่าใด ใช้จ่ายกันอย่างไร ส่วนอีก 2 คนที่เหลือก็บอกว่า ทราบว่าจะมีโครงการเข้ามาในหมู่บ้าน แต่ไม่ทราบว่ามีงบประมาณเท่าใด ดังนั้นจึงไม่พบการติดตามตรวจสอบ เป็นเพียงแค่การรับรู้ว่ามีโครงการและงบประมาณเข้ามาเท่านั้น

ส่วนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 3 คนที่เคยเสนอความต้องการกับผู้นำหญิง เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษสา และการทำขนมเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้นำหญิง ทั้งสามคนก็ไม่ได้ติดตามหรือซักถามความคืบหน้าในเรื่องที่ตนเองเสนอ

ทางด้านผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 6 คนมี 3 คนบอกว่าทราบว่ามีงบประมาณเข้ามาบางโครงการ เช่น การทำรางระบายน้ำ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านจะประกาศทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน แต่ก็ไม่รู้ลึกซึ้งขนาดว่ามีงบประมาณมาเท่าใด ใช้จ่ายงบประมาณกันอย่างไร ส่วนอีก 2 คนบอกว่า ไม่รู้ว่างบประมาณอะไรลงมาในหมู่บ้านบ้าง ไม่รู้ว่ามีมาจากไหนเพราะไม่ได้สนใจ และที่เหลืออีก 1 คนบอกว่า ไม่รู้เรื่องงบประมาณเพราะอยู่ห่างไกลจากผู้นำ และเสียงตามสายก็ได้ยินไม่ชัดเจนด้วย จะเห็นได้ว่าผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีส่วนหนึ่งเท่านั้นที่รับรู้ถึงเรื่องโครงการและงบประมาณ แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ได้สนใจว่าจะมีงบประมาณอะไรเข้ามาในหมู่บ้านบ้าง

ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 คนเคยเสนอความต้องการเรื่องร่อนน้ำเน่าเหม็น และขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านฯ เคยสอบถามหลังจากเสนอความต้องการไปครั้งหนึ่ง แต่ไม่ได้รับการตอบสนองจาก สอ.บต. บานชื่น จึงไม่ได้ติดตามต่อ ดังนั้น จึงไม่พบการติดตามตรวจสอบของผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม

การสนับสนุนผู้นำหญิง

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 5 คน สนับสนุนผู้นำหญิง ด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้เป็น สอ.บต. ด้วยเหตุผลที่เห็นว่าเห็นเป็นคนที่ทำงานด้านการพัฒนามานาน กว้างขวาง มีเวลาทุ่มเทให้กับการทำงานได้เต็มที่ เพราะไม่มีภาระในการดูแลบุตรและครอบครัวก็มีความพร้อมทางด้านฐานะ และหนึ่งในห้าคนนั้นยังช่วยในการหาเสียงให้กับผู้นำหญิงอีกด้วย ผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มทั้ง 5 คนนั้นนอกจากจะสนับสนุนผู้นำหญิงในการลงคะแนนให้แล้ว หากผู้นำหญิงขอให้ไปช่วยงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านก็จะไปช่วยเหลือเป็นประจำ

ด้านผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 6 คนมี 2 คนที่สนับสนุนผู้นำหญิงโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้เป็น สอ.บต. เพราะเห็นว่าทำงานในหมู่บ้านมานาน กว้างขวาง พุดคุยกับผู้หลักผู้ใหญ่ได้ดี ไม่มีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้มีเวลาทุ่มเทในการทำงานมาก อีกทั้งยังสนับสนุนผู้นำหญิงในการไปช่วยกิจกรรมที่ผู้นำหญิงขอความช่วยเหลือเช่นกิจกรรมในงานรดน้ำดำหัว การพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนอีก 4 คนนั้นไม่ได้สนับสนุนผู้นำหญิงในการลงคะแนน

เสี่ยงให้เป็น สอบต. เพราะเลือกผู้สมัครคนอื่น 2 คน ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง 1 คน เนื่องจากไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้ และที่เหลืออีก 1 คนนั้นเพิ่งเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านหลังจากมีการเลือกตั้งไปแล้ว 2 ปี แต่ทั้ง 3 คนที่ไม่ได้เลือกผู้นำหญิงเป็น สอบต. ก็สนับสนุนผู้นำหญิงโดยการไปช่วยเหลือกิจกรรมในหมู่บ้านตามที่ผู้นำหญิงร้องขอ ส่วนที่เหลืออีก 1 คนไม่ค่อยได้ไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านเพราะต้องดูแลร้านทำผม

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

โดยทั่วไปแล้วทั้งผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มและไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารความเป็นไปในหมู่บ้านจากเสียงตามสาย ซึ่งเป็นข่าวสารจากทางอำเภอ การประกาศเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น การจัดงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุวันปีใหม่เมือง งานพัฒนาหมู่บ้านในวันที่ 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคม งานประเพณีสงกรานต์ หรือประกาศเกี่ยวกับโครงการที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณแล้ว เช่น โครงการทำรางระบายน้ำในหมู่บ้าน ทำถนน เป็นต้น และชาวบ้านยังได้รับทราบข่าวสารของทางตำบลผ่านทางเสียงตามสายของ อบต. ด้วย

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 3 คน นั้นทราบข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านจากการเข้าประชุมหมู่บ้าน ซึ่งมีแกนนำหมู่บ้านอย่างผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สอบต. ประชาคมหมู่บ้าน มาประชุมเพื่อหารือกันในเรื่องกิจกรรมและโครงการต่างๆ

ในประเด็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนี้ หากเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้าน ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 5 คนนั้นมี 3 คน ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเร็วกว่าสองคนที่เหลือ เพราะเป็นแกนนำของกลุ่มและใกล้ชิดกับผู้นำหญิงมากกว่า ข้อมูลที่ทั้ง 3 คนนี้รู้ก่อนส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเรื่องการขอโครงการของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งผู้นำหญิงประชุมวงในกับ 3 คนนี้ก่อน แล้วจึงประชุมกับกลุ่มแม่บ้านกลุ่มใหญ่ทั้งหมู่บ้านอีกครั้ง ส่วนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกอีก 2 คนก็ได้รับรู้ข้อมูลจากการประชุมแม่บ้านกลุ่มใหญ่ของหมู่บ้าน

โดยสรุปแล้ว ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มรับทราบหน้าที่ของ สอบต. ส่วนผู้หญิงที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ทราบว่า สอบต. มีหน้าที่อะไร ส่วนการเสนอความต้องการ มีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มบางรายได้เสนอความต้องการแต่ไม่ได้รับการตอบสนอง และไม่ได้ติดตามแต่อย่างใด ส่วนผู้หญิงที่ไม่ใช่สมาชิกที่ได้เสนอความต้องการ มีเพียงรายเดียวเท่านั้นที่ได้รับการตอบสนองและพอใจเพราะเมื่อเสนอความต้องการแล้วได้รับการบริการจาก อบต. รวดเร็วกว่าไปติดต่อกับ อบต. ด้วยตนเอง ด้านการติดตามและตรวจสอบไม่พบการตรวจสอบแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าผู้หญิงส่วนใหญ่จะทราบเรื่องงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน ประเด็นการสนับสนุนผู้นำหญิงนั้นผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมดสนับสนุนผู้นำหญิงทั้งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็น สอบต. และช่วยเหลือกิจกรรม ส่วนผู้หญิงที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มมีเพียงส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้นำหญิงในการลงคะแนนเลือกตั้งให้สุดท้ายคือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้นขึ้นอยู่กับว่าใครมีบทบาทอย่างไรในหมู่บ้าน กรณีที่เป็นคนที่ไม่มีบทบาท เช่น เป็นกรรมการหมู่บ้าน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน การเข้าถึงข้อมูลก็จะมีช่องทางหลากหลายนอกจากการได้รับข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสายเหมือนคนในหมู่บ้านแล้ว ยังได้รับข้อมูลข่าวสารจากการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน การประชุมวงในกับผู้นำหญิง

บ้านห้วยน้ำงาม หมู่ที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มรวม 9 คน ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มใดๆ จำนวน 2 คน

กลุ่มต่างๆ ที่ผู้หญิงเป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่มรวมซื้อเพื่อการบริโภค ประชาคม หมู่บ้านและกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ในจำนวนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 9 คน ส่วนมากจะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของหมู่บ้าน แต่จะให้ความร่วมมือมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้นำในกิจกรรมนั้นๆ ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มใดๆ เลย จำนวน 2 คน ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากคนหนึ่งมีร้านขายอาหารอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ (ไปเข้ามิด กลีบคำ) ส่วนอีกคนหนึ่งไม่เข้าร่วมเพราะไม่ได้สนใจและไม่อยากยุ่งกับใคร

การรับรู้บทบาท สอบต.

ในประเด็นการรับรู้บทบาทของ สอบต. ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทุกคนรับรู้บทบาท สอบต. แต่การรับรู้มีความแตกต่างกัน โดยมี 4 คน รู้ว่า สอบต. มีบทบาทในการทางงบประมาณจาก อบต. เข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน 3 คน บอกว่า มีหน้าที่ในการพัฒนาถนน ไฟฟ้า และประปาในหมู่บ้าน ส่วนอีก 2 คน บอกว่า ดูแลทุกเรื่องทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สุขภาพ แก้ปัญหาความเดือดร้อน “ดูแลลูกบ้าน ให้ความช่วยเหลือทุกเรื่อง เช่น หากกระสอบทรายมากันน้ำกรณีน้ำท่วม แจกผ้าห่ม ช่วยดูแลสุขภาพและการออกกำลังกาย พัฒนาถนน น้ำ ไฟ และช่วยเหลือผู้สูงอายุ”

สำหรับผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มี หนึ่งคน ที่บอกว่า สอบต. มีหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้านโดยการนำงบประมาณเข้ามา แต่ไม่รู้รายละเอียดมากนักว่าจะต้องทำอะไรบ้าง แต่อีกคนหนึ่งไม่รู้เลยว่า สอบต. มีบทบาทอะไร เนื่องจากไม่ได้สนใจ

การเสนอความต้องการ

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มมี 2 คน ที่เคยเสนอความต้องการผ่าน สอบต. ฤทัย คนหนึ่งเสนอความต้องการในเรื่องการแก้ปัญหาความเดือดร้อนจากน้ำท่วม ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองจาก สอบต. อีกคนหนึ่งเสนอขอให้ช่วยจัดหาหน้ามาให้เนื่องจากบิมน้ำในบ้านเสีย ทาง สอบต. ฤทัย ได้ติดต่อกับ อบต. ให้นำถังน้ำมาวางไว้หน้าบ้านเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อน ส่วน 7 คนที่เหลือไม่ได้เสนอความต้องการ โดยมี 4 คน เห็นว่าปัญหาบางอย่างสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง และ 3 คนที่ไม่เสนอความต้องการเนื่องจากเห็นว่าในหมู่บ้านมีลักษณะต่างคนต่างอยู่และผู้นำมีความขัดแย้งกัน จึงไม่อยากเสนอ

ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มมี 1 คน ไม่ได้เสนอความต้องการใดๆ เลย ยอมรับว่าไม่ได้สนใจ ไม่มีเวลาและไม่อยากยุ่งกับใคร ส่วนอีก 1 คน ที่เหลือ เคยเสนอความต้องการในเรื่องน้ำประปาแต่ไม่ได้รับการสนอง และไม่ได้รับการติดตามความต้องการแต่อย่างใด “เคยเสนอเรื่องประปาในซอย 7 ให้แก่ สอบต. วาสนา แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนอง”

มีข้อสังเกตประการหนึ่งในเรื่องการเสนอความต้องการ โดยเฉพาะชาวบ้านส่วนหนึ่งในซอย 5 ซึ่งมีนางสายหยุด สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน กรรมการกองทุนและสมาชิกกลุ่มสัจจะ (ทำหน้าที่เก็บรวบรวมเงินของสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในซอย 5 ไปส่งให้กับผู้ใหญ่บ้าน) จะทำหน้าที่เสมือนผู้รับเรื่องราวเกี่ยวกับความเดือดร้อนและความต้องการเพื่อไปบอกต่อให้กับผู้ใหญ่บ้าน “ได้รับเรื่องร้องทุกข์จากคนในซอยที่ฝากบอกเรื่องเดือดร้อนให้ฟัง เหมือนกับว่าเป็นผู้ใหญ่บ้านเป็นที่รองรับให้พวกเขา...ส่วนใหญ่เป็นเรื่องขยะซึ่งก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข...”

การติดตาม ตรวจสอบ

ในประเด็นการติดตาม ตรวจสอบ ทั้งผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกไม่ได้มีการติดตามและตรวจสอบการทำงานของผู้นำหญิงเลย กรณีผู้หญิงที่เคยเสนอความต้องการบอกว่า “ที่เสนอไป และไม่ได้ตามที่ขอ ...ก็ไม่ได้ตาม เพราะถ้าได้เขาคงมาทำให้เอง” สำหรับผู้หญิงที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมปัญหาความต้องการไปบอกต่อให้ผู้ใหญ่บ้าน ก็ไม่ได้มีการติดตาม ตรวจสอบแต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่า “ในเรื่องการตรวจสอบ พี่ไม่ได้ตรวจสอบอย่างเรื่องที่ สอบต. วาสนามาบอกเราก็คือ ...เพราะถ้าไม่เป็นความจริงเขาคงไม่พูด”

การสนับสนุนผู้นำหญิง

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 9 คน ให้การสนับสนุนผู้นำหญิงโดยทั้ง 9 คน ให้ความร่วมมือเวลามีกิจกรรมหรือกรณีผู้นำขอความร่วมมือ ในจำนวน 9 คน มี 6 คน ไปลงคะแนนเลือกผู้นำหญิงในช่วงเลือกตั้ง “ตอนที่ไปเลือกตั้ง อบต. ก็เลือกผู้หญิงทั้งสองคน คืออยากเห็นผู้หญิงเข้ามาทำงานแบบนี้มากขึ้น จะได้เข้าใจผู้หญิงด้วยกัน” และมี 4 คน ช่วยหาเสียงให้ผู้นำหญิงและช่วยผู้นำหญิงทำงาน โดยไปเป็นตัวแทนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอก หรือเป็นช่องทางในการกระจายข้อมูลข่าวสารในกลุ่มและหมู่บ้าน เช่น นางจันทร์นวลและนางสุณีเป็นตัวแทน สอบต. ฤทัยในการไปร่วมประชุมหรือการกระจายข้อมูลให้สมาชิกกลุ่มรวมซื้อ รวมถึงคนในหมู่บ้าน ในขณะที่นางแววดาว ได้รับความไว้วางใจจาก สอบต. วาสนา ในการไปเป็นตัวแทน “มีอะไรที่วาสนาก็จะมาบอก...มาขอความร่วมมือ บางเรื่องเป็นเรื่องแม่บ้าน บางเรื่องเป็นเรื่องงาน อสม...บางทีก็ให้เข้าไปประชุมแทน”

อย่างไรก็ตามการสนับสนุนผู้นำหญิงของหมู่บ้านนี้ มีลักษณะการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการให้การสนับสนุน กล่าวคือ กรณีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มรวมซื้อจะสนับสนุน สอบต. ฤทัย สำหรับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านและอสม. (ยกเว้นคุณจันทร์นวล) จะสนับสนุน สอบต. วาสนา แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า คนที่เป็นสมาชิกกลุ่มรวมซื้อบางคนเดิมสนับสนุน สอบต. วาสนา ต่อมาเปลี่ยนมาสนับสนุน สอบต. ฤทัย โดยให้เหตุผลว่าการดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านและ สอบต. วาสนาในหลายเรื่องไม่โปร่งใส (ยกตัวอย่างกิจกรรมสืบทอดและรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ)

สำหรับผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งสองคนให้การสนับสนุนโดยการเลือกผู้หญิงด้วยกันเข้าไปเป็น สอบต. คนหนึ่งเลือก สอบต. วาสนา โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากรู้จักและต้องการสนับสนุนผู้หญิงด้วยกัน สำหรับอีกคนหนึ่ง ไปเลือก สอบต. ฤทัย โดยบอกว่า “ที่บ้านเลือกก็เลยเลือกด้วย”

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การเข้าถึงข้อมูลของผู้หญิงพบว่าผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มไม่ค่อยรู้ถึงเคลื่อนไหวใดๆ ในหมู่บ้าน เนื่องจากภาระเรื่องกิจการค้าขายภายนอกหมู่บ้าน ไม่มีเวลา แม้ว่าบางครั้งได้ข้อมูลจากการประกาศผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน ก็ไม่ค่อยได้ยิน แต่อีกคนหนึ่งบอกว่ายอมรับว่าไม่ได้สนใจและไม่อยากยุ่งกับใคร จึงไม่รู้ข้อมูลข่าวสารมากนัก

ส่วนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าถึงข้อมูลขึ้นอยู่กับว่าอยู่ในฝ่ายของผู้นำคนใด กรณีสมาชิกกลุ่มรวม ชื่อก็จะรู้เรื่องราวต่างๆ จาก สอบต. ฤทัย ส่วนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านและ อสม. ก็จะได้รับข้อมูลจาก สอบต. วาสนา หรือไม่ก็ได้จาก สอบต. บานชื่น (กรณีที่เป็นข้อมูลในกลุ่มแม่บ้าน) หรือถ้าเป็น อสม. บางครั้งก็ได้ข้อมูลจาก สอบต. ประไพพรรณ ข้อมูลที่ได้รับส่วนมากเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม โครงการที่ผู้นำจะทำและต้องขอความร่วมมือ เช่น การไปร่วมรับเสด็จ กิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจาก อบต. การประชาสัมพันธ์ต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ผู้หญิงรับรู้ก็ไม่ใช่ข้อมูลทั้งหมด กล่าวคือ รู้ว่ามีกิจกรรมอะไรแต่ไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของงบประมาณ การใช้จ่ายต่างๆ อีกประการหนึ่ง ผู้นำมักให้ข้อมูลกับฝ่ายของตนในเรื่องความไม่ดีต่างๆ ของผู้นำอีกฝ่ายหนึ่ง

โดยสรุป ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความเข้าใจในเรื่องบทบาท สอบต. เพียงแต่เข้าใจไม่เท่ากัน ส่วนในเรื่องการเสนอความต้องการ มีผู้หญิงที่เสนอความต้องการ 3 คน (ผู้หญิงที่อยู่ในสมาชิกกลุ่ม 2 คน และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 คน) โดยเสนอความต้องการผ่านความสัมพันธ์ส่วนตัว กรณีปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า เช่น น้ำท่วม ท่อตัน หลอดไฟฟ้าขาด ชาวบ้านก็จะมาขอให้ผู้นำ รวมทั้ง สอบต. มาช่วยแก้ไข ในเรื่องการติดตาม กำกับ ตรวจสอบการทำงานของผู้นำหญิง แทบจะไม่พบเลย ส่วนในประเด็นการสนับสนุนผู้นำหญิงก็เป็นลักษณะของการให้ความร่วมมือและบางส่วนสนับสนุนโดยการเลือกผู้หญิงด้วยกันให้เข้าไปเป็น สอบต. สำหรับการเข้าถึงข้อมูล ส่วนมากเป็นคนที่ใกล้ชิดกับผู้นำ

บ้านแก่งโงะ หมู่ที่ 7

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มรวม 7 คน ส่วนผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ จำนวน 4 คน

กลุ่มต่างๆ ที่ผู้หญิงเป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. ในจำนวนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 11 คน มีการช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น งานบุญ งานศพ และมีผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 คน ซึ่งเป็นคนที่อยากจะให้คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี และช่วยเหลือกันโดยตนเองจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการทำงาน

การรับรู้บทบาท สอบต.

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 7 คน รับรู้บทบาทหน้าที่ของ สอบต. ว่ามีหน้าที่พัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น มีปัญหาอะไรก็ช่วยไม่ให้เดือดร้อน แต่ไม่ได้ทำบทบาทนี้ “มีหน้าที่พัฒนาชุมชนแต่ไม่พัฒนา รู้แต่ว่าเขาจะต้องช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น มีปัญหาอะไรก็ช่วยชาวบ้านไม่ให้เดือดร้อน คิดว่ามีแค่นี้แหละ และเมื่อมีปัญหาไม่ได้ไปแจ้งให้ทราบ ไม่ได้ไปบอกมัน มันเห็นอยู่ มันไม่ทำก็แล้วไป สมัยหน้าก็ไม่เลือกเอามันอีก เอาคนที่มีความดีกว่า”

ข้อมูลที่ได้จากผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มมี 2 คนที่รับรู้บทบาทของ สอบต. ว่ามีหน้าที่พัฒนาหมู่บ้านแต่ไม่ทำหน้าที่ของตนเองจึงต้องพึ่งตนเอง “พี่ก็ไปบอกทั้ง อบต. และผู้ใหญ่บ้าน ก็ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ แต่พี่รู้จักเจ้าของที่ดินที่เขามาถึงขยะ พี่ได้โทรศัพท์ไปบอกเจ้าของเอง” ส่วนอีก 2 คนไม่รับรู้บทบาทของ สอบต. ว่าทำอะไรบ้าง เช่น “ไม่รู้ว่ อบต. มีบทบาทหน้าที่อะไร แต่ก็ออกไปเลือกตั้งในสมัยที่แล้ว”

การเสนอความต้องการ

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มมี 6 คน ไม่ได้เสนอความต้องการ โดยมี 4 คน บอกว่าไม่ได้สนใจและไม่เคยเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ส่วนอีก 2 คน บอกว่า ไม่ได้เสนอความต้องการเพราะเห็นว่าผู้ใหญ่บ้านคิดโครงการให้ได้อยู่แล้ว แต่มี 1 คนที่เสนอความต้องการผ่านผู้ใหญ่บ้านและได้รับการตอบสนอง “โดยส่วนตัวเคยเสนอโครงการที่ผู้ใหญ่บ้าน เรื่องถนนเข้าบ้านของพี่ซึ่งเคยเป็นร่องระบายน้ำสาธารณะ พี่มาได้เมื่อปลายปีที่แล้วแต่ก็ยังไม่หมดเพราะงบประมาณมีไม่มากนัก ก็ยังดีที่ได้ แต่ตอนที่ทำ ทาง สอบต. สมชาย เป็นผู้มาบอกมาควบคุม”

ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มี 2 คนเสนอความต้องการผ่านผู้ใหญ่บ้าน อีก 1 คน เสนอผ่าน สอบต. สมชาย “เคยเสนอเรื่องการทำจัดขยะข้างบ้านแต่ก็ไม่มาทำอะไร” ซึ่งทั้ง 3 คน ได้รับการตอบสนองตามที่เสนอสำหรับ 1 คนที่ไม่ได้เสนอความต้องการ เนื่องจากไม่ได้ให้ความสนใจในงานของหมู่บ้าน

การติดตาม ตรวจสอบ

การติดตาม ตรวจสอบสำหรับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่พบว่ามี การติดตาม ตรวจสอบการทำงานของผู้นำแต่อย่างใด

การสนับสนุนผู้นำหญิง

ผู้หญิงในกลุ่มสมาชิกมี 2 คน ไปเลือกผู้หญิงเป็นผู้นำ “ตอนนั้นไปเลือกเพราะเป็นคนบ้านเดียวกัน ได้ไปเลือกอยู่” และอีก 5 คนไม่ได้ไปเลือก สอบต. จันทรศรี ทั้ง 7 คนไม่ได้สนับสนุน สอบต. จันทรศรีหลังการเลือกตั้ง “ตอนที่สมัคร ยังไม่ได้เป็น อบต. ก็ดี หมู่บ้านมีปัญหาเดือดร้อนจะให้ความร่วมมือสนับสนุนตลอด แต่เมื่อเป็นแล้วไม่ได้สนใจปัญหาของชาวบ้าน บอกว่าไม่มีเวลาบ้าง ส่วน สอบต. หญิงนั้นเมื่อยังไม่ได้เป็นไม่กินเหล้ามาก แต่เมื่อเป็นแล้วมักเมาแต่เหล้าไม่ช่วยเหลือชาวบ้าน”

ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้ง 4 คนไม่สนับสนุน และไม่ได้ไปเลือก สอบต. จันทรศรี แต่กลุ่มผู้หญิงทั้ง 11 คนจะร่วมงานของหมู่บ้าน เช่นงานบุญ เป็นอย่างดี “พี่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มอะไรเลยในหมู่บ้าน แต่ถ้ามีงานบุญในหมู่บ้านก็จะมาช่วย”

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ผู้หญิงในกลุ่มสมาชิกได้รับข่าวสาร ประชาสัมพันธ์จากเสียงตามสายของหมู่บ้าน และเสียงตามสายของ อบต. เป็นส่วนใหญ่ “งานลอยกระทงของตำบลพี่ก็รู้จากเสียงตามสายของ อบต.”

ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มมี 2 คนที่รับข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสายของหมู่บ้าน และอีก 1 คนไม่ได้รับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของหมู่บ้านเลย “ที่บ้านไม่ได้ยินเสียงตามสาย เพราะอยู่ไกล ผู้ใหญ่บ้านประกาศเรียกประชุม แจ้งเรื่องต่างๆ ถ้าอยากรู้ก็จะขึ้นจากรยานมาสอบถามอีกครั้ง”

ระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน มีการนำไปติดตั้งเสาไฟฟ้าเพื่อกระจายข่าวสารให้ทั่วถึง แต่มีคนพยายามปรับไปทิศทางอื่น เพราะอยู่ใกล้บ้านเสียงดังรบกวน “มีคนมาปรับลำโพงให้เงยขึ้นทำให้บ้านไกลๆ ไม่ได้ยิน ทางผู้ใหญ่บ้านก็รู้แต่ไม่ได้ทำอะไร”

โดยสรุป ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม 9 คนมีความเข้าใจในเรื่องบทบาท สอบต. ไม่เท่ากันที่ไม่เข้าใจเลยมีเพียง 2 คน ส่วนในเรื่องการเสนอความต้องการ มีผู้หญิงที่เคยเสนอความต้องการ 4 คน (เป็นสมาชิกกลุ่ม 1 คนและไม่ใช่สมาชิกกลุ่มอีก 3 คน) เสนอความต้องการผ่านผู้นำหมู่บ้านและ สอบต. ชาย โดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ในเรื่องการติดตาม ตรวจสอบ ไม่พบการติดตามตรวจสอบทั้งผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม ในเรื่องการสนับสนุนผู้นำหญิง พบว่ามีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง สอบต. เพียง 2 คน ส่วนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ส่วนใหญ่จะได้รับจากเสียงตามสายทั้งของ อบต. และของหมู่บ้าน

บ้านสุขกายสุขใจ หมู่ 8

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มรวม 4 คน ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่กลุ่มใดๆ จำนวน 8 คน กลุ่มต่างๆ ที่ผู้หญิงเป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาคมตำบล กลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้าน ในจำนวนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 4 คน มี 3 คน ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านเป็นประจำ ส่วนอีก 1 คนนั้นมาบ้างเป็นครั้งคราว เพราะติดขายของทุกวัน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 คนดังกล่าวรู้ข้อมูลในส่วนที่เป็นกิจกรรมของหมู่บ้านค่อนข้างมาก และเป็นปัจจุบัน

ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มี 2 คนที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านเลย เพราะมองว่าตนเองอายุมากแล้ว อีกคนหนึ่งติดทำงาน ที่บางครั้งต้องไปแต่เช้าหรือไปช่วงกลางคืน กลับมาก็เหนื่อยอยากพักผ่อน อีก 6 คนนั้นมี 2 คนที่ไปร่วมกิจกรรมบ้าง ที่เหลืออีก 4 คน มี 1 คนที่มักจะไม่ได้ไปร่วมด้วยตนเอง แต่ให้เป็นเงินหรือสิ่งของเมื่อรู้ว่ามีการกิจกรรมในหมู่บ้าน เพราะไม่มีเวลาไปร่วม ในขณะที่อีก 3 คน ไปร่วมด้วยตนเองทุกครั้งที่มีโอกาส แต่ทั้ง 4 คนนี้จะรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกิจกรรมหรือเรื่องราวความเป็นไปในหมู่บ้านที่ค่อนข้างเป็นปัจจุบัน

การรับรู้บทบาท สอบต.

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 3 คน รับบทบาท สอบต. ว่าไปทำหน้าที่พัฒนาหมู่บ้าน เป็นปากเสียงแทนชาวบ้าน และเน้นบทบาทด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือทำถนนหนทาง ทำไฟกิ่ง ลอกท่อ ซ่อมถนน หากต้องการอะไรหรือมีอะไรเสีย เช่น ไฟกิ่งบอก สอบต. หรือจะต่อเติมอาคารบ้านเรือนยื่นออกมาก็ต้องแจ้ง สอบต. นอกจากนี้อะไรที่

หมู่บ้านยังไม่มีกั๊กเข้ามา ส่วนอีก 1 คน เพิ่มเติมว่านอกจากทำถนนแล้วยังจัดเก็บภาษี ดูแลคนชรา คนพิการ และผู้มีรายได้น้อย หรือผู้ประสบภัย เช่น การแจกถุงยังชีพให้กับชาวบ้านที่น้ำท่วมบ้าน เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้จากผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มก็คล้ายคลึงกัน คือ มี 2 คนเข้าใจว่า สอบต. จะต้องจัดการเรื่อง ถนน น้ำ ไฟ ในขณะที่อีก 3 คนเข้าใจว่าเป็นงานพัฒนาหมู่บ้านแก้ปัญหาในหมู่บ้าน และ 1 คนที่บอกว่าทำทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต จัดเก็บภาษี จัดทางงบประมาณ ส่วนอีก 2 คน ไม่รู้ว่า สอบต. จะต้องทำอะไรบ้าง

การสนับสนุนผู้นำหญิง

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทุกคนสนับสนุนผู้นำหญิงด้วยการเลือกให้เป็น สอบต. ซึ่งเหตุผลในการเลือกนั้น ทั้ง 4 คน ดูจากผลงานเป็นหลัก และลักษณะการทำงานเป็นเหตุผลประกอบ อีกเหตุผลหนึ่งคือ ผู้หญิงเข้ากับกลุ่มแม่บ้านได้ง่าย ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งในกลุ่มนี้บอกว่าได้ร่วมมือร่วมใจณรงค์ให้คนในหมู่บ้านไปเลือกผู้หญิงเป็น สอบต. ด้วยการปั่นจักรยานในช่วงเย็นไปหาเสียงตามตรอกซอกซอยต่างๆ

นอกจากจะสนับสนุนผู้นำหญิงด้วยการไปเลือกให้เป็น สอบต. แล้ว ทั้ง 4 คน ยังเข้าร่วมกิจกรรมที่ สอบต. ขอหรือจัดอยู่เป็นประจำ เช่น การไปทำบุญ งานกีฬา ทำอาหาร หรืองานพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้กล่าวว่า ตั้งแต่มี สอบต. หญิง ก็มีโครงการช่วยเหลือผู้หญิงหลายๆ อย่าง เช่น จัดซื้อเตาอบขนม หาดิยากรมาสอนทำขนม ได้ไปเรียนเพนท์ผ้า ได้บมาซื้อข้าวของเครื่องใช้ เช่น หม้อ โต้ะ แก้ว ผู้สูงอายุก็ได้เช่นกันคือได้เตาอบยาสมุนไพร และยังดูแลเงินทองของผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้หมู่บ้านเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น

ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มมี 5 คน ที่ได้ไปเลือกผู้หญิงเป็น สอบต. อีก 3 คนนั้น ไม่ได้ไปเลือกเพราะไม่รู้ว่ามีการเลือกตั้ง 1 คน และไม่มีสิทธิ์เลือก 2 คน เนื่องจากมาเข้าบ้านอยู่ในหมู่บ้านนี้และไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมา แต่หนึ่งในสองคนนี้อีกบอกว่าถ้ามีโอกาสจะเลือกผู้หญิงเพราะผู้หญิงอดทนกว่า

ในจำนวนผู้ที่ไปเลือกผู้หญิงเป็น สอบต. นี้ มีเหตุผลต่างๆ กันมี 3 คนเลือกเพราะเห็นว่า สอบต. หญิง ทั้งสองคนทำงานดี อีก 2 คนพิจารณาที่ความอดทน ความละเอียด ความรับผิดชอบของผู้หญิง นอกจากนี้เวลาที่มีกิจกรรมในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการทำบุญ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การออกกำลังการหรือการพัฒนาหมู่บ้าน คนกลุ่มนี้มักจะให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว

การเสนอความต้องการ

ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มบอกว่ามักจะเสนอในกลุ่มแม่บ้าน เช่น เวลาถึงงบประมาณมา ทาง สอบต. จะถามกลุ่มว่าอยากได้อะไร ชาติอะไรอยู่และเมื่อเสนออะไรไปก็มักจะได้ หรือ สอบต. รับงานมา เช่น รับทำอาหารไปช่วยโรงเรียนก็จะเรียกสมาชิกกลุ่มแม่บ้านมาพูดคุยกันและหาวิธีว่าจะทำอะไร อย่างผัดหมี่ ข้าวกระเพรา ข้าวหม้อแกงหม้อ เป็นต้น

เวลาประชุมแกนนำหมู่บ้านผู้ให้ข้อมูล 2 คนเคยเสนอความคิดเห็น บางทีก็มีความเห็นแย้งกับคนอื่น อย่างการจัดงานปีใหม่ เคยเสนอให้จัดหลังปีใหม่ เพราะหลายคนติดไม่สามารถมาร่วมได้ บางทีเขาก็ไม่เอาความคิดเห็นของเรา เขาไม่ทำ" อีกคนเคยเสนอความคิดเห็นในการทำถนน การดูแลความเรียบร้อยในหมู่บ้าน "บางครั้งเป็นก็เห็นด้วย บางครั้งก็คัดค้าน สิ่งที่เห็นด้วย ถ้า อบต. มีงบเป็นก็ทำ ถ้าคัดค้านหลายเสียงเราก็เฉยๆ"

การเสนอความต้องการในกลุ่มผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ นั้นมีเพียง 2 คน ที่เคยเสนอความต้องการ คนหนึ่งเคยเสนอความต้องการผ่านแบบสอบถามที่ สอบต. มาแจก ซึ่งเป็นแบบสอบถามของ อบต. ที่ต้องการทราบเกี่ยวกับเรื่องการจัดเก็บขยะ และอีกคนหนึ่งต้องการให้ขุดลอกลำเหมืองหลังบ้าน เพราะช่วงที่ผ่านมาน้ำท่วมมาก เกือบจะเข้าในบ้าน แต่ทาง สอบต. หญิงได้ไปตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าลำเหมืองนั้นอยู่ในพื้นที่ของอีกตำบลหนึ่ง จึงได้ประสานกับ อบต. ตำบลนั้นเพื่อพิจารณาแก้ปัญหาต่อไป ส่วนผู้ที่ไม่เคยเสนอความคิดเห็นอะไร บอกว่าอะไรทำไม่ได้ได้อย่างไร ทาง สอบต. ก็มาบอก เช่น "งบหมู่บ้านเราได้น้อย ถนนเส้นนี้ไม่ได้เทศบาลนคริต จะได้ลาดยางไปก่อน" "ดูๆ เป็นก็ทำดีมา" "เป็นทำให้หมด เป็นมาบอกว่าจะทำนั้นเนื้อ เป็นเสนอมาก่อนและที่เสนอมาก็ได้อยู่แล้ว เป็นมาบอกก่อนเราจึงไม่มีอะไรที่จะไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วย" ซึ่งเรื่องนี้ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งให้ความเห็นว่าไม่มีการถามความต้องการของชาวบ้าน ทาง สอบต. จัดการเองหมด "หมู่บ้านนี้แปลกกว่าที่อื่นๆ ที่อื่นเป็นจะมาสอบถาม ที่นี้จะบอกเลยจะมีอันนั้นอันนั้นเนื้อ"

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีทัศนคติในด้านบวกกับผู้นำหญิงของหมู่บ้าน โดยสะท้อนว่า "มีอะไรก็มาบอก ดูแลลูกบ้านดี" "ผลักดันงบเข้ามาทำให้เราได้มาก ประสานงานกับ อบต. ได้ดี ทางบทำโครงการออกกำลัง ทาง อบต. ก็สนับสนุน เพราะเห็นว่าสุขภาพชาวบ้านก็สำคัญ ได้งบอะไรมาก็เอามาลงหมด ทำจริงไม่ได้ทำเล่นๆ" "งบก็ฟ้า งบค่าหัวคนเผาและงบประมาณต่างๆ ได้จาก สอบต. ทั้ง 2 คน คนในหมู่บ้านก็รู้เพราะมีป้ายติดไว้" เวลา สอบต. เขาเองบมาลง ชาวบ้านจะยอมรับ งานทุกอย่างที่ สอบต. เห็นชอบ ชาวบ้านยอมรับ เป็นเป็นคนดี เป็นโปร่งใส อย่างถนนบ้านนี้ได้ดีกว่าบ้านอื่น ถนนกว้างดี"

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางคนบอกว่า มีอะไรก็ปรึกษาได้ง่าย เพราะเป็นผู้หญิงเหมือนกัน และประโยชน์ที่ได้รับจาก สอบต. ยังมีมากมาย เช่น ไฟกิ่ง ถนนตามตรอกตามซอย ซึ่งเมื่อก่อนไม่ใช่แบบนี้ "ดีเยอะ ตอนน้ำท่วมก็กระตือรือร้นให้ความช่วยเหลือเต็มที่ เวลาพัฒนาหมู่บ้านหน้าบ้านใครรักก็ทำความสะอาดหมด ผู้หญิงมีความคิด"

การติดตาม ตรวจสอบ

สำหรับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มให้ข้อมูลในเรื่องนี้ว่า กิจกรรมโครงการต่างๆ เมื่อทำเสร็จก็ต้องชี้แจง หากเป็นสิ่งที่ปลูกสร้างก็มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ มีคณะกรรมการตรวจรับงาน ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเพิ่มเติมประเด็นนี้ว่า ในฐานะที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ก็ต้องรับรู้ว่า สอบต. ทำอะไร เวลาได้งบมา สอบต. ก็จะเรียกคณะกรรมการหมู่บ้านมาประชุม งานเข้ามา เราก็มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าผ่าน ไม่ผ่าน มีคณะกรรมการเซ็นรับ หากเป็นการจ้าง เช่น ทำอาหาร ก็ต้องมีลายเซ็นของผู้รับจ้าง"

การติดตาม ตรวจสอบที่ได้ข้อมูลจากผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลบอกว่า "ไม่ติดตาม เพราะเป็นก็ทำแต่" "การตรวจสอบไม่มี มันเห็น อย่างถนน หรือหากทำแบบสอบถามไปแล้ว เียบไป ก็จะถามเป็นอย่าง

โครงการเก็บขยะของ อบต. ก็เลยรู้ว่าจะมาเก็บปีหน้า" ในขณะที่อีกคนบอกว่า "เป็นมาเห็นความทุกข์ยากแล้ว ดูว่าเป็นจะอย่างไร จะไม่เร่งรัด จะรอดูอีกปีหนึ่ง"

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ในประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มได้ข้อมูลจาก สอบต. และผู้ใหญ่บ้านเป็นประจำ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็น อสม. กรรมการหมู่บ้าน (เพิ่งเป็นได้ประมาณเกือบปี) และกรรมการกลุ่มแม่บ้านด้วย ยังพอจำได้ว่าการประชุม คณะกรรมการหมู่บ้านครั้งล่าสุด เป็นเรื่องการซ่อมแซมท่อระบายน้ำ ป้ายซอย นอกจากนี้ก็มีถนนที่ซอย 5/3 ซึ่งไม่ได้ และได้ของงบประมาณไปแล้ว ข่าวสารข้อมูลต่างๆ มักจะได้จาก สอบต. ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการด้วยกัน

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งเป็นการเข้าถึงในฐานะที่ไปเข้าร่วมประชุมกรรมการหมู่บ้านและจะรู้ข่าวสารความเป็นไปต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆ และ กิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน โดยรู้จัก สอบต. ซึ่งแจ้งในที่ประชุมและจากการพบปะกับ สอบต. เกือบทุกวัน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตอนนี้ได้งบประมาณที่ซอย 5/3 แล้ว โดยเป็นงบถนนลาดยางที่ไปขอจาก สจ. ซึ่งทางคณะกรรมการหมู่บ้านพากันไปขอตอนที่ สจ. มาเปิดงานในอำเภอ ส่วนงบที่ขอจาก อบต. คงไม่ได้ การแจ้งให้ชาวบ้านรู้ว่างบประมาณ โครงการที่เข้ามาได้จากไหนนั้น ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าจะแจ้งหลังจากทำเสร็จแล้ว และการทำถนนถ้าเป็นถนนคอนกรีต ทางประชาคมหมู่บ้านจะเป็นผู้เปิดซองและควบคุมการทำว่าเหล็ก คอนกรีต เป็นไปตามแบบหรือไม่

นอกจากนี้ก็ได้รู้ข่าวสารของทางอำเภอที่ผู้ใหญ่บ้านประกาศผ่านเสียงตามสาย หรือบางครั้งผู้ใหญ่บ้านจะ มาบอกว่ามีเรื่องนั้นเรื่องนี้และให้ไปบอกคณะกรรมการมาประชุมเพื่อรับทราบร่วมกันที่บ้านพ่อหลวง ซึ่งมักจะเป็น ช่วงเย็นประมาณหนึ่งทุ่ม

ส่วนเรื่องอื่นๆ มีอะไรเกิดขึ้นที่ไหน สอบต. ไปทำอะไร หรือจะให้สมาชิกกลุ่มทำอะไร สมาชิกกลุ่มก็จะรู้ค่อนข้างรวดเร็ว เรื่องการยุบ อบต. ก็ได้ข่าวจาก สอบต. เมื่อวานเป็นบอกว่าไปร่างระเบียบการของกลุ่มเย็บผ้า วันนี้เข้าก็จะทำโครงการ และย้ายไปประชุม ตอนเย็นจะไปเยี่ยมลุงบุญที่เป็นกรรมการหมู่บ้านด้วยกันซึ่งป่วยหนัก เจอ สอบต. อีกคนด้วย เป็นก็บอกให้ดูๆ นางงามและหนูน้อยนพมาศได้แล้ว เพราะจะส่งเข้าประกวดในงานลอยกระทง เดือนหน้า" ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าบางครั้งยังไม่ทันจะประชุมแต่พบ สอบต. ก็บอก บางเรื่องที่ยังไม่แน่ใจก็เพียงแค่ เกริ่นๆ ไว้ก่อน

ด้านผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม หากมาร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านจะรู้ข่าวคราวของหมู่บ้านทั้งจาก สอบต. จากผู้ใหญ่บ้าน และจากการประกาศทางเสียงตามสาย ข้อมูลที่รู้ก็เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เช่น การออก กำลังกาย ซึ่งกำลังจัดขึ้นในหมู่บ้าน รู้จัก สอบต. หญิงของหมู่บ้านค่อนข้างดี โดยเฉพาะพี่ฟ้า (คงเป็นเพราะอยู่บ้าน ใกล้ๆ กัน) ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้มาร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านนั้น คนหนึ่งได้ข้อมูลของหมู่บ้านจาก สอบต. ส่วนอีกคน หนึ่งไม่รู้เรื่องอะไรเลย ทั้งความเป็นไปในหมู่บ้าน การพัฒนาต่างๆ หรือเรื่องของ อบต.

สรุปแล้วทั้งผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มรับรู้บทบาทของ สอบต. และสนับสนุนผู้นำหญิง ด้วยการไปเลือกให้เป็น สอบต. ส่วนการเสนอความต้องการนั้นมีมากในหมู่ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มเช่นเดียวกับการ

ติดตามตรวจสอบ สำหรับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม

บ้านแสงตะวันวิลล่า หมู่ 9

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้หญิงที่เป็นสมาชิกจำนวน 7 คน ส่วนผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มใดๆ จำนวน 4 คน

กลุ่มต่างๆ ที่ผู้หญิงเป็นสมาชิก ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มทุกคนร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านอยู่เสมอ โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นคณะกรรมการจะมีโอกาสได้รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากผู้นำทั้งจากการบอกเล่า การปรึกษาหารือของผู้นำ และจากการเข้าร่วมประชุมของกลุ่ม

ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 3 คน ให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเช่นเดียวกันกับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ไม่ได้ออกไปร่วมกิจกรรมอื่นๆ ภายนอกหมู่บ้าน ส่วนข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจกรรมของหมู่บ้านก็จะได้รับทราบจากการประกาศ ประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของหมู่บ้านและการบอกของผู้นำ และการบอกต่อๆ กันในหมู่บ้าน และมีเพียง 1 ราย ที่บอกว่าจะร่วมกิจกรรมหมู่บ้านเท่าที่จะร่วมได้และไม่ค่อยสนใจและรู้เรื่องอะไรต่างๆ ในหมู่บ้านมากนัก

การรับรู้บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

จากการสอบถามในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 7 คน และผู้ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มใดๆ 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน ได้ให้คำตอบที่คล้ายคลึงกัน คือ มีหน้าที่ดูแลทั่วไปทุกๆ อย่าง ได้แก่ ดูแลความสงบเรียบร้อยของคนในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการจัดการความขัดแย้ง การทะเลาะเบาะแว้งในหมู่บ้าน หรือดูแลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การกระจายข้อมูลข่าวสาร การติดตาม รักษาผลประโยชน์ให้กับหมู่บ้านลูกบ้าน รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ให้ลูกบ้านอย่างเหมาะสม

การเสนอความต้องการ

การเสนอความต้องการของผู้หญิงในหมู่ 9 กรณีผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่พบการเสนอความต้องการของตนเองกับผู้นำหมู่บ้าน 1 คนเห็นว่าไม่ได้ต้องการอะไร อีก 1 คนมีความคิดเห็นว่าจะอบรมเรื่องการทำขนมไทยบ้างแต่ก็ไม่ทราบว่าเสนออย่างไร และอีก 2 คนที่เหลือให้ข้อมูลว่าผู้ใหญ่บ้านและ สอบต. จะจัดการเอง เช่น การจัดซื้อเตาอบขนมที่เห็นตั้งอยู่ในศาลาเอนกประสงค์ไม่ทราบว่ามาจากไหนและเข้าใจว่าผู้ใหญ่บ้านและ สอบต. คงเป็นผู้จัดการและคงจะมีโครงการอบรมเรื่องขนมต่อไป

สำหรับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มจากจำนวน 7 คน มี 5 คน ไม่ได้เสนอความต้องการ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวมี 2 คน มีความต้องการแต่ไม่รู้จะเสนอผ่านช่องทางใด ส่วน 3 คน เห็นว่าได้รับการดูแลช่วยเหลือจากผู้นำอยู่แล้ว สำหรับ 2 คน ที่เหลือนั้นมีฐานะเป็นกรรมการหมู่บ้านและกรรมการกลุ่มผู้สูงอายุ มีการเสนอความต้องการ เช่น เสนอโครงการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ และเสนอความต้องการในเรื่องโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ "ก็มีการหารือ

กันว่ามีงบตำบลละล้าน.บ้านเราจะทำอะไรกันดี ก็มีการเสนอหลายอย่าง มีน้ำดื่ม น้ำหวาน ขนมอบ แสดงความคิดเห็นกัน ก็สรุปกันว่าจะทำขนมอบ”

การติดตาม ตรวจสอบ

จากการพูดคุยกับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการติดตาม เรังวัด ควบคุม ตรวจสอบ การทำงานของผู้นำ เช่น กรณีการเสนอชื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 ราย และยายแก้วเป็นคนหนึ่งที่ได้รับการเสนอชื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และได้นำหลักฐาน (สำทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน) มอบให้ผู้นำไปแล้ว แต่สุดท้ายมีการเปลี่ยนชื่อเป็นคนอื่น แต่ยายแก้วและพี่ตุ๊กตา (ลูกสาว) ก็ไม่ได้ติดตาม สอบถามเหตุผล ถึงแม้จะรู้สึกไม่ค่อยดีนัก

การสนับสนุนผู้นำหญิง

การสนับสนุนผู้นำหญิง ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ทุกคนเลือกผู้ใหญ่บัวแก้วเป็นผู้นำ ซึ่งเหตุผลคือเห็นว่าเป็นคนที่ทำงานเพื่อหมู่บ้านอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นบทบาทของประธานแม่บ้าน ประธานอสม. และโดยนิสัยส่วนตัวเป็นคนที่มีน้ำใจ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และรู้จักกันมานาน มีเพียง 1 รายเท่านั้นที่ให้ข้อมูลว่าเลือกเพราะได้ยินว่าเราจะเลือกกัน และอีก 2 ราย พูดคุยกันและปรึกษาหารือกับคนอื่นเพื่อสนับสนุนผู้ใหญ่บัวแก้ว

ทุกคนที่ให้ข้อมูลได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หมู่บ้านจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นงานพัฒนาหมู่บ้าน งานวันสำคัญ แล้วแต่เวลาว่างที่ตนเองมี ซึ่งความร่วมมือมีหลายระดับ มีทั้งเข้าร่วมกิจกรรม หรือทั้งร่วมกิจกรรมและร่วมแรง หรือหากไม่สามารถช่วยแรงได้ก็ร่วมสมทบเป็นของ

ผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มแม่บ้านและชมรมผู้สูงอายุ 3 ราย ให้ข้อมูลว่า นอกเหนือจากการร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านแล้ว ตนเองยังไปร่วมกิจกรรมอื่นๆ นอกหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่บัวแก้วร้องขอหรือมาชวน เช่น เป็นตัวแทนกลุ่มแม่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมที่ตำบล อำเภอจัดขึ้น หรือเข้าร่วมงานแข่งขันกีฬา อบต. เกมส์ เป็นต้น

ผู้หญิงหนึ่งในสามรายดังกล่าวให้ข้อมูลว่าตนเองช่วยงานหมู่บ้านมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมใดๆ เริ่มตั้งแต่ช่วยเตรียมสถานที่ อำนวยความสะดวกระหว่างการจัดกิจกรรม และเก็บกวาดภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

โดยทั่วไปผู้หญิงทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกทุกคนได้รับทราบข้อมูลจากการประกาศเสียงตามสาย ทั้งของหมู่บ้านและของ อบต. จากการประชาสัมพันธ์ด้วยตัวเองของผู้ใหญ่บัวแก้ว การบอกต่อกันระหว่างชาวบ้าน ในโอกาสที่เจอกันทั่วๆ ไป และโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าว เช่น การเชิญชวนให้ร่วมอบรมการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย การพัฒนาหมู่บ้าน การย้ายสถานพยาบาลตามโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค และการตรวจสุขภาพ เป็นต้น มีผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเพียง 1 ราย ที่ให้ข้อมูลว่าตนเองไม่ค่อยรู้เรื่องของกลุ่ม หมู่บ้านมากนัก เนื่องจากไม่ค่อยได้เข้าไปยุ่ง เพราะไม่มีเวลาต้องดูแลหลาน แต่หากมีกิจกรรมอะไรในหมู่บ้านก็เข้าไปร่วมไปช่วย

ผู้หญิง 4 คน ที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการผู้สูงอายุ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลจากการประชุมคณะกรรมการต่างๆ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้านก็จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการที่จะทำในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการผู้สูงอายุก็ได้รับทราบข้อมูลความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกองทุน

สำหรับประธานผู้สูงอายุซึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านด้วยนั้น มักสื่อสารข้อมูลปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่ บัวแก้วโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ เช่น การอบรม การแจกของสำหรับผู้สูงอายุ การเสนอชื่อคนที่จะได้รับเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมหมู่บ้าน การไปร่วมอบรม ประชุมในนามแม่บ้าน อสม. เป็นต้น และมีผู้หญิงหนึ่งคนที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่ บัวแก้วในเรื่องแม่บ้าน เช่น โครงการสำหรับแม่บ้าน การไปร่วมงานนอกหมู่บ้านในนามแม่บ้าน

โดยสรุป ผู้หญิงทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกมีความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่ใกล้เคียงกัน คือการดูแลทั่วๆ ไปในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการดูแลความสงบเรียบร้อย การกระจายข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาหมู่บ้าน ในประเด็นการเสนอความต้องการผู้หญิงที่เป็นสมาชิกมีโอกาสเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมหรือกับผู้นำหญิง ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกไม่พบการเสนอความต้องการ และไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการติดตามและตรวจสอบผู้นำหญิงทั้งผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก ประเด็นการสนับสนุนผู้นำหญิงทุกคนเลือกผู้นำหญิงให้มีความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ส่วนการเข้าถึงข้อมูลผู้หญิงทุกคนทราบความเคลื่อนไหวความเป็นไปของหมู่บ้านแต่ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและเป็นคณะกรรมการมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลมากกว่า

ตารางที่ 12 สรุปภาพรวมข้อมูลผู้หญิงที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม 5 หมู่บ้าน

หมู่ที่	การรับรู้บทบาทผู้นำหญิง	การเสนอความต้องการ	การติดตาม ตรวจสอบ	การสนับสนุนผู้นำหญิง	การเข้าถึงข้อมูล
หมู่ 1 บ้านพลัมพลา	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - สอบต. ต้องดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิต ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - สอบต. ดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน และมีบางส่วนไม่ทราบว่าสอบต. มีหน้าที่อะไร	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - บางคนเคยเสนอความต้องการแต่ไม่ได้รับการตอบสนอง ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - บางคนเคยเสนอความต้องการบางคนไม่เคยเสนอ	- ไม่พบ	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ให้ความร่วมมือและเลือกให้เป็นสอบต. ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - มีส่วนน้อยที่เลือกผู้นำหญิงเป็นสอบต.	- ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ใกล้ชิดกับ สอบต. หญิงรับทราบข่าวสารก่อนสมาชิกคนอื่น นอกนั้นได้ทราบข่าวสารจากเสียงตามสายและการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน
หมู่ 6 บ้านหัวนังงาม	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - สอบต. มีหน้าที่ทางงบประมาณพัฒนาหมู่บ้าน ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ไม่ทราบว่า สอบต. มีบทบาทอะไร	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม (รวมชื่อ) - มีเอกสารเสนอความต้องการผ่านสอบต. หญิง ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ไม่ได้เสนอความต้องการ เพราะไม่สนใจ ไม่อยากยุ่ง แต่มี 1 คนเคยเสนอเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน	- ไม่พบ	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ให้ความร่วมมือและส่วนใหญ่เลือกผู้หญิงให้เป็น สอบต. ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - เลือกผู้หญิงเป็น สอบต.	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - รับรู้ข่าวสารจาก สอบต. หญิงของแต่ละกลุ่ม ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร และบางส่วนได้ทราบข้อมูลอยู่บ้างแต่ไม่สนใจ

หมู่ที่	การรับรู้บทบาทผู้นำหญิง	การเสนอความต้องการ	การติดตาม ตรวจสอบ	การสนับสนุนผู้นำหญิง	การเข้าถึงข้อมูล
หมู่ 7 บ้านแก้งโละ	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - สอ.บ.ต. มีหน้าที่พัฒนาหมู่บ้าน และช่วยเหลือปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - บางส่วนทราบว่า สอ.บ.ต. มีหน้าที่พัฒนาชุมชนแต่บางส่วนไม่ทราบหน้าที่ของ สอ.บ.ต.	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - เคยเสนอความต้องการผ่านผู้ใหญ่บ้าน ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - บางคนเสนอความต้องการผ่านผู้ใหญ่บ้าน และบางคนเสนอความต้องการผ่าน สอ.บ.ต. ชาย	- ไม่พบ	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ส่วนน้อยที่เลือก สอ.บ.ต. หญิง ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ไม่ได้เลือก สอ.บ.ต. หญิง	- ส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารทางเสียงตามสาย มีส่วนน้อยที่ไม่ได้รับทราบข่าวสารเพราะไม่ได้ยินเสียงตามสาย
หมู่ 8 บ้านสุทกสายสุใจ	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - สอ.บ.ต. ทำหน้าที่พัฒนาหมู่บ้าน ดูแลโครงสร้างพื้นฐาน เก็บภาษี และพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - บางส่วนรับรู้เช่นเดียวกับผู้หญิงที่เป็นสมาชิก แต่มีบางส่วนที่ไม่รู้ว่า สอ.บ.ต. ต้องทำอะไร	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - เสนอความต้องการในการประชุมกลุ่ม (แกนนำ, แม่บ้าน) ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - เสนอความต้องการเรื่องการเก็บขยะ ขุดลอกเหมือง	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ที่เป็นการรวมการในกลุ่มแกนนำหมู่บ้านได้ตรวจสอบ ผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ไม่ได้ติดตามเพราะเห็นอยู่แล้วว่าทำ	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ได้ทราบรายละเอียดของข้อมูลมากกว่าผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิก ผู้หญิงที่เป็นสมาชิก - รับทราบข้อมูลข่าวสาร	ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ได้ทราบรายละเอียดของข้อมูลมากกว่าผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิก ผู้หญิงที่เป็นสมาชิก - รับทราบข้อมูลข่าวสาร
หมู่ 9 แสงตะวันวิลล่า	- ดูแลทุกอย่าง	- เสนอความเห็นในที่ประชุม	- ไม่พบ	ผู้หญิงที่เป็น/ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - ให้ความร่วมมือและเลือกผู้หญิงเป็นผู้ใหญ่บ้าน	ผู้หญิงทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม - รู้ความเคลื่อนไหวของหมู่บ้าน และผู้หญิงที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เข้าถึงข้อมูลได้มากกว่า

จากตารางที่ 12 พบว่าในประเด็นการรับรู้บทบาทผู้นำหญิง ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มรับรู้บทบาทผู้นำหญิงมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก ซึ่งมีบางคนไม่รู้ว่ามีผู้นำหญิงโดยเฉพาะ สอบต.มีบทบาทอะไร ในส่วนการเสนอความต้องการนั้นทั้งผู้หญิงที่เป็นและไม่เป็นสมาชิก เคยและไม่เคยเสนอความต้องการผ่านผู้นำหญิง แต่มีหมู่ 7 หมู่เดียวที่เสนอผ่านผู้ใหญ่บ้านและ สอบต. ชาย สำหรับการติดตาม ตรวจสอบ ปรากฏว่าพบหมู่บ้านเดียวคือหมู่ 8 โดยผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ในด้านการสนับสนุนผู้นำหญิงเห็นได้ชัดว่าผู้หญิงที่เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสนับสนุนผู้นำหญิงด้วยการให้ความร่วมมือเวลาทำงานเป็นอันดับแรกและไปเลือกให้เป็นผู้นำเป็นอันดับรอง โดยผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเลือกผู้หญิงเป็นผู้นำเกือบทั้งหมด ประเด็นสุดท้ายคือ การเข้าถึงข้อมูลที่ได้เห็นได้ชัดเจนว่าผู้หญิงที่เป็นสมาชิกจะมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้เร็วกว่าและละเอียดกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งได้ข้อมูลจากเสียงตามสาย

วิเคราะห์ผู้หญิงในตำบลริมดอย

จากข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงทั้งผู้หญิงที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ในประเด็นการรับรู้บทบาท สอดต. ผู้ใหญ่บ้าน การเสนอความต้องการ การติดตามตรวจสอบ การสนับสนุนผู้นำหญิงและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จะนำเสนอการวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบแผนการรับรู้บทบาท สอดต. ผู้ใหญ่บ้าน การเสนอความต้องการและการสนับสนุนผู้นำหญิง

ตารางที่ 13 แบบแผนการรับทราบท สบต./ผู้ใหญบ้าน

แบบแผนการรับทราบท	หมู่ 1		หมู่ 6		หมู่ 7		หมู่ 8		หมู่ 9		รวม	
	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น
สบต./ผบ.บ.	(5)	(6)	(9)	(2)	(7)	(4)	(4)	(8)	(7)	(4)	(32)	(24)
1. ไม่รับรู้เลย	-	2		1	-	2	-	2	-	-	-	7
2. รับรู้ว่าดูแลโครงสร้างพื้นฐานและทางบประมาณมาให้	5	4	7	1	-	-	3	2	-	-	15	7
3. รับรู้ว่าพัฒนาหมู่บ้าน/แก้ปัญหามูลบ้าน	-	-	2	-	7	2	-	3	7	4	16	9
4. รับรู้ว่าจัดเก็บภาษี ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกทุกคนรับรู้บทบาท สอบต. บทบาทผู้ใหญ่บ้านโดยรับรู้บทบาท
 ในด้านการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้ในภาพรวมคือการพัฒนาหมู่บ้าน

ส่วนผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกมีประมาณ 1 ใน 3 ที่ไม่รู้บทบาทของ สอบต./ผู้ใหญ่บ้าน สำหรับผู้ที่รับรู้มี
 สัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างผู้ที่รู้แล้วโครงสร้างพื้นฐานกับการรับรู้ว่าพัฒนาหมู่บ้าน แก้ปัญหาของหมู่บ้าน

จากตารางนี้มีข้อสังเกตว่าผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มไม่มีผู้ใดที่ไม่รับรู้บทบาทของ สอบต./ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 14 แบบแผนการเสนอความต้องการ

แบบแผนการเสนอความต้องการ	หมู่ 1		หมู่ 6		หมู่ 7		หมู่ 8		หมู่ 9		รวม	
	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น
1. เคยเสนอความต้องการและได้รับการตอบสนอง	(5)	(6)	(9)	(2)	(7)	(4)	(4)	(8)	(7)	(4)	(32)	(24)
	-	1	2	-	1	3	4	2	2	-	9	6
											(28.1%)	(25%)
2. เคยเสนอแต่ไม่ได้รับการตอบสนอง	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	3
											(9.4%)	(12.5%)
- เลิกติดตาม	(3)	(1)	-	(1)	-	-	-	-	-	-	(3)	(2)
- ติดตามความก้าวหน้า		(1)	-	-	-	-	-	-	-	-		(1)
3. ไม่เคยเสนอความต้องการ	2	3	7	1	6	1	-	6	5	4	20	15
											(62.5%)	(62.5%)
- สาเหตุจากตนเอง	(1)	(2)	(4)	(1)	(4)	(1)	-	-	(2)	(2)	(11)	(6)
- สาเหตุจากผู้นำ	(1)	(1)	(3)	-	(2)			(6)	(3)	(2)	(9)	(9)

จากตารางที่ 14 หากมองในภาพรวมจะเห็นว่า ผู้หญิงที่เคยเสนอความต้องการและได้รับการตอบสนองมีมากกว่าที่เคยเสนอแต่ไม่ได้รับการตอบสนองประมาณ 1 เท่า ซึ่งในกลุ่มของผู้ที่เคยเสนอความต้องการและได้รับการตอบสนองนั้นจำนวนของผู้หญิงที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันไม่มาก ในขณะที่กลุ่มของผู้ที่เคยเสนอความต้องการแต่ไม่ได้รับการตอบสนอง มีผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเท่ากับผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่ม สำหรับกลุ่มที่ไม่เคยเสนอความต้องการซึ่งมีมากที่สุด โดยมีจำนวนของผู้ที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใกล้เคียงกัน ซึ่งสาเหตุของการไม่เสนอความต้องการมาจากตนเองมากกว่า ทั้งนี้ผู้ที่ระบุสาเหตุจากผู้นำเป็นผู้ที่เป็นสมาชิกมากกว่าผู้ไม่เป็นสมาชิกถึง 2 เท่า

ตารางที่ 15 แบบแผนการสนับสนุนผู้นำหญิง

แบบแผนการเสนอ ความต้องการ	หมู่ 1		หมู่ 6		หมู่ 7		หมู่ 8		หมู่ 9		รวม	
	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น	เป็น	ไม่เป็น
1.สนับสนุน	5	2	9	2	2	-	4	5	7	4	27 (84.4%)	13 (54.2%)
- เห็นด้วยกับการมีผู้นำหญิง								(2)				(2)
- ให้ความร่วมมือเวลาว่างหรือ กิจกรรม	(5)	(2)	(9)				(4)	(5)	(7)	(4)	(25)	(11)
- ลงคะแนนให้	(5)		(6)	(2)	(2)		(4)				(17)	(2)
- ช่วยหาเสียง	(1)		(4)				(1)				(6)	
- ทำงานไม่เหน็ดเหนื่อย		(2)										(2)
- เป็นคนบ้านเดียวกัน					(2)			(3)	(7)	(4)	(2)	
- มีผลงานดี							(4)				(11)	(7)
- 2.ไม่สนับสนุน	-	4	-	-	5	4	-	-	-	-	5	8
											(15.6%)	(33.3%)
- 3.ไม่ได้ไปเลือกตั้ง	-	-	-	-	-		-	3	-	-	-	3
												(12.5%)

จากตารางที่ 15 เห็นได้ว่าผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่สนับสนุนผู้นำหญิงด้วยการให้ความร่วมมือ เวลาว่าง รองลงมาจึงเป็นการลงคะแนนให้เวลาเลือกตั้ง สำหรับผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสนับสนุนผู้นำหญิงประมาณครึ่งหนึ่ง นอกนั้นไม่ได้สนับสนุนและไม่ได้ไปเลือกตั้ง

จาก 3 ตารางดังกล่าวหากมองความสัมพันธ์ของการเป็น/ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้บทบาท อบต./ผู้ใหญ่บ้าน การเสนอความต้องการ และการสนับสนุนผู้นำหญิงแล้ว จะเห็นได้ว่า การเป็น/ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้บทบาทมากที่สุด เพราะผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม 100% รับรู้บทบาท อบต./ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนการสนับสนุนผู้นำหญิงนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มให้การสนับสนุนผู้หญิง 84.4% ในขณะที่ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสนับสนุนเพียง 54.2% ส่วนการเสนอความต้องการนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากสัดส่วนการเป็น/ไม่เป็นสมาชิกค่อนข้างใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะประการแรกขึ้นอยู่กับเรื่องที่เสนอด้วย เช่น ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มคนหนึ่งเสนอให้ขุดลอกลำเหมืองหลังบ้านเพราะน้ำท่วมบ้านเวลาฝนตก แต่เมื่อ สอบต. หญิงได้ไปตรวจสอบแล้วพบว่าลำเหมืองนั้นอยู่เขตพื้นที่ของอีกตำบลหนึ่ง จึงไม่สามารถขุดลอกได้แต่ช่วยประสานกับ อบต. อีกตำบลหนึ่งให้ประการที่สองความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำหญิงกับผู้หญิง ซึ่งส่วนใหญ่ผู้นำหญิงจะใกล้ชิดกับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่า แต่หากผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านสม่ำเสมอก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำหญิง ประการสุดท้ายขึ้นอยู่กับตัวของผู้นำหญิงเองว่าได้แสดงศักยภาพให้เป็นที่ยอมรับหรือไม่ ตัวอย่างจากหมู่ 7 ที่แม้สมาชิกกลุ่มเองก็ไม่สนับสนุนผู้นำหญิง เวลาจะเสนอความต้องการจึงไปบอกกับผู้ใหญ่บ้าน

ตอนที่ 2 การติดตามตรวจสอบ และการเข้าถึงข้อมูล

การติดตามตรวจสอบพบเพียงหมู่บ้านเดียว ทั้งนี้สาเหตุน่าจะเป็นเพราะผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน ไม่ได้ใส่ใจในประเด็นนี้ เพราะถือว่าได้เลือกผู้นำเข้าไปทำหน้าที่แทนแล้ว สำหรับหมู่ 8 ที่พบประเด็นนี้เป็นเพราะผู้ให้ข้อมูล เป็นกรรมการหมู่บ้านและได้รับหน้าที่ตรวจสอบเอกสารรายรับรายจ่ายในการดำเนินงานโครงการ ส่วนผู้หญิงที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มก็ให้เหตุผลที่ไม่ติดตามว่าเป็นเพราะสิ่งที่ สอบต. หญิงทำไปก็เห็นกันอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องติดตามหรือตรวจสอบ

ส่วนการเข้าถึงข้อมูลนั้น กลุ่มที่เป็นสมาชิกจะมีโอกาสได้รับรู้ก่อนและได้รายละเอียดมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะมีหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกโดยตรง เป็นกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. หรือแม้กระทั่งกิจกรรมที่จะจัดในหมู่บ้านที่ต้องอาศัยทีมงานในการจัด ซึ่งผู้นำหญิงจะขอความช่วยเหลือได้ง่ายกว่าอีกประการหนึ่งเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มหลายคนมีตำแหน่งในแกนนำหมู่บ้าน เช่นกรรมการหมู่บ้านจึงมีโอกาสดูข้อมูลจากหลายทาง แต่บางหมู่บ้าน เช่น หมู่ 6 ที่ สอบต. หญิงขัดแย้งกันเอง ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มจึงได้รับรู้ข้อมูลเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ส่วนผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มก็จะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะหมู่บ้านที่หอกระจายข่าวมีปัญหาได้ยินไม่ทั่วถึงด้วย ส่วนหมู่ 7 โอกาสในการเข้าถึงข้อมูลแทบจะไม่มี เพราะผู้นำหญิงแทบจะไม่มีพื้นที่ทางสังคม และในช่วงปีที่สองที่เข้าไปเก็บข้อมูล หอกระจายข่าวในหมู่บ้านนี้ก็มีปัญหาใช้การไม่ได้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างความเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มของผู้หญิงในชุมชนกับปัจจัยต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน คือการรับรู้บทบาทผู้นำหญิง การเสนอความต้องการ การติดตามตรวจสอบ การสนับสนุนผู้นำหญิง และการเข้าถึงข้อมูลแล้วมีความเกี่ยวข้องอยู่ 3 ด้าน คือการรับรู้บทบาทผู้นำหญิง การสนับสนุนผู้นำหญิง และการเข้าถึงข้อมูล นั่นก็คือคนที่ เป็นสมาชิกกลุ่มจะรับรู้บทบาทผู้นำหญิงได้ชัดเจน ให้การสนับสนุนผู้นำหญิงมากกว่าและเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วละเอียดกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม แม้จะดูว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มจะมีข้อได้เปรียบกว่าการไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ทว่าผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นลักษณะของการตั้งรับมากกว่าการทำงานเชิงรุก กล่าวคือ แม้ว่าจะมีการเสนอความต้องการ การติดตาม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่ก็ขึ้นอยู่กับเหตุผล 3 ประการ ประการแรก ขึ้นอยู่กับผู้นำหญิงว่าจะเปิดโอกาสมากน้อยแค่ไหน และมีวิธีการทำงานอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในด้านการสื่อสาร ผู้หญิงทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม การสื่อสารเป็นการสื่อสารขาเข้าเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสื่อสารขาออกมีน้อยมาก กล่าวคือ ในการดำเนินกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมพัฒนาและกิจกรรมทางวัฒนธรรม จะเป็นกิจกรรมที่ผู้นำหญิงเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้คิดให้ จากนั้นก็จะแจ้งเพื่อขอความเห็นหรือการขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้การสื่อสารและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมา ไม่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้หญิง ประการที่สอง กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านยังไม่มีความเข้มแข็งมากนัก กล่าวคือหลายกลุ่มมีแต่ชื่อกลุ่ม แต่การดำเนินงานในรูปของกลุ่มยังไม่ชัดเจน เช่น ไม่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการบริหารจัดการกลุ่ม (มีแต่โครงสร้าง แต่ไม่มีความเคลื่อนไหวหรือมีความเคลื่อนไหว ก็เป็นครั้งคราว) ส่วนมากกิจกรรมของกลุ่มขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนของผู้นำหญิง ขาดการคิดริเริ่มของตนเอง และในหลายครั้งของการแสดงผลของกลุ่มต่างๆ ก็อยู่ในฐานะเป็นเพียงเครื่องมือของผู้นำเท่านั้นและประการที่สาม เนื่องจากผู้หญิง ทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง สิทธิ/หน้าที่ ในเรื่องการกระจายอำนาจและการเมืองการปกครองท้องถิ่น (รวมถึงการเมืองภาคประชาชน) หรือ ยังมองไม่เห็นความเชื่อมโยงในเรื่องสิทธิ หน้าที่ ผลประโยชน์ที่จะได้รับหรือผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมโครงการต่าง ทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอก

บทที่ 7

บทบาทการสื่อสารในการเสริมพลังผู้หญิง

บทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยในเรื่องบทบาทการสื่อสารในการเสริมพลังผู้หญิงซึ่งเป็นบทบาทที่พบใน 5 หมู่บ้านที่ศึกษา โดยนำเสนอเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้

บ้านพลับพลา หมู่ที่ 1

1. เป็นช่องทางถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้

บทบาทในการสื่อสารในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสู่ชุมชนในหมู่บ้านพลับพลา ส่วนใหญ่ เป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้วยการประชุมหมู่บ้าน การประกาศเสียงตามสาย หากเป็นการแจ้งข่าวสาร ของกลุ่มแม่บ้านก็จะมีการประชุมกลุ่มแม่บ้าน

1.1 การประชุมหมู่บ้าน

การกระจายข่าวสารด้วยการประชุมหมู่บ้านเป็นการกระจายข่าวสารในเรื่องของโครงการหรืองบประมาณต่างๆ จาก อบต. ที่ได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้ที่เข้าประชุมเป็นกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาคมหมู่บ้าน สอบต. และอาจจะมีการบ้านที่สนใจเข้ามาประชุม บางส่วนเป็นต้น

1.2 เสียงตามสาย

ส่วนอีกทางหนึ่งคือทางเสียงตามสาย เป็นการประกาศจากบ้านของผู้ใหญ่บ้าน ข่าวสารที่ผ่านเสียงตามสายนี้จะเป็นการประกาศให้ชาวบ้านทราบว่าหมู่บ้านมีโครงการจะทำอะไรใครเป็นผู้ของงบประมาณ โดย สอบต. บ้านขึ้น จะนำเอกสารแจ้งจากทาง อบต. มาให้ผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นผู้ใหญ่บ้านก็จะประกาศทางเสียงตามสายให้ชาวบ้านทราบ เช่น โครงการทำทางระบายน้ำ และหากมีข่าวสารเรื่องการบริการประชาชนจาก อบต. ริมคอยเช่น การพ่นยากำจัดยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออก การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ หรือ การบริการเก็บขยะของ อบต. ริมคอย ทาง สอบต. บ้านขึ้นก็จะนำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ไปให้แก่ผู้ใหญ่บ้าน แล้วผู้ใหญ่บ้านก็ประกาศเสียงตามสายให้ชาวบ้านได้รับทราบ อีกทั้งหากจะมีกิจกรรมจัดขึ้นในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ งานสงกรานต์ งานพัฒนาหมู่บ้านวันที่ 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคม ก็จะประกาศให้ชาวบ้านได้ทราบและมาร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน และหากในหมู่บ้านมีใครได้รางวัลอะไรก็จะมีประกาศทางเสียงตามสาย เช่น ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนได้รับรางวัล “ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนดีเด่น”